บทบาทพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะในการจัดการความเครียดของประชากรเมือง: กรณีศึกษาอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น

THE ROLE OF PUBLIC SPACE AND SEMI-PUBLIC SPACE FOR MANAGING STRESS OF URBAN RESIDENTS: CASE STUDIES OF BENCHASIRI PARK AND QUARTIER WATER GARDEN

ฆายณีย์ ดวงภักดี

KAYANEE DUANGPAKDEE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2566

KMITL-2023-AR-M-001-024

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

THE ROLE OF PUBLIC SPACE AND SEMI-PUBLIC SPACE FOR MANAGING STRESS OF URBAN RESIDENTS: CASE STUDIES OF BENCHASIRI PARK AND QUARTIER WATER GARDEN

KAYANEE DUANGPAKDEE

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFLLMENT

OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF

MASTER OF URBAN AND REGIONAL PLANNING IN URBAN AND ENVIRONMENT PLANNING

FACULTY OF ARCHITECTURE

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

2023

KMITL-2023- AR-M-001-024

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2023

FACULTY OF ARCHITECTURE

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์	บทบาทพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะในการจัดการความเครียดของประชากรเมือง: กรณีศึกษาอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น
นักศึกษา	นางสาวฆายณีย์ ดวงภักดี
รหัสประจำตัว	60602011
ปริญญา	การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม
พ.ศ.	2566
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปนายุ ไชยรัตนานนท์

บทคัดย่อ

สภาพสังคมและเศรษฐกิจที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องทำให้ประชากรเมืองต้องพบกับแรงกดดันจากหลายปัจจัย เช่น ปัญหาค่าครองชีพที่สูงขึ้นความแออัดยัดเยียด และปัญหาจราจรติดขัดส่งผลต่อการดำรงชีวิตเกิดความเครียดสะสม พื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่สาธารณะจึงเป็นสถานที่หนึ่งที่เข้ามามีบทบาทในการจัดการความเครียดของประชากรเมือง งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมของคนเมืองที่มีต่อการใช้บริการพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่กึ่งสาธารณะ 2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของคนเมืองต่อปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้พื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะเพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดการความเครียด 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของคนเมืองในการจัดการความเครียดที่เหมาะสมเครื่องเมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน และสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไคสแคว์ และ t - Test ซึ่งผลการปรียบเทียบระหว่างอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น พบว่า ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น มีสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับที่ดีกว่า และพื้นที่สาธารณะทั้งสองแห่งมีบทบาททำให้ผู้มาใช้บริการรับรู้ถึงความรู้สึกผ่อนคลายเหมือนกัน ดังนั้นเพื่อให้การใช้งานพื้นที่สาธารณะให้ประโยชน์สูงสุดในการจัดการกับความเครียดของประชากรเมืองในปัจจุบัน ประการแรกควรสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเพื่อหาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะให้ตอบโจทย์ความต้องการที่แท้จริงของทุกภาคส่วนถัดมาคือการพัฒนาพื้นที่ในส่วนที่เป็นจุดด้อยของแต่ละพื้นที่ เช่น พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกส่งเสริมการทำกิจกรรมทุกเพศทุกวัยออกแบบพื้นที่ให้มีความน่าสนใจสร้างสภาวะน่าสบายเพื่อดึงดูดผู้คนให้ใช้เวลายาวนานมากยิ่งขึ้น ประการที่สองผลักดันการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะขนาดเล็กหรือลานสาธารณะในในเมืองโดยการสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนนำที่ดินมาพัฒนาเพื่อประโยชน์สาธารณะเพื่อสุขภาวะเมืองที่ดีเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมประชากรเมืองมีคุณภาพชีวิตทีดีห่างไกลจากความเครียด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Thesis	The Role of Public Space and Semi-Public Space for Managing Stress of Urban Residents: Case Studies of Benchasiri Park and Quartier Water Garden
Student	Miss Kayanee Duangpakdee
Student ID	60602011
Degree	Master of Urban and Regional Planning
Program	Urban and Environmental Planning
Year	2023
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Panayu Chairattananon

ABSTRACT

The continuous changes in social and economic conditions have caused urban populations to face pressures from various factors, such as increasing living expenses, heavier workloads, crowded urban environments, and traffic problems, resulting in accumulated stress. Green spaces and public areas have become central areas for urban residents to use as a place to relax and engage in activities, thereby allowing public areas to play a role in managing the stress of urban populations in another dimension. The objectives of this study were: 1) to study behavior to compare the behavior of urban residents towards the use of public and semi-public areas, 2) to compare the satisfaction of urban residents towards factors affecting the choice of public and semi-public areas for stress management, and 3) to propose guidelines for the development of public areas that are appropriate to the behavior of urban residents in managing stress. The tools used to collect data were questionnaires distributed to a sample of 400 people and statistics for data analysis, including frequency, percentage, mean, standard deviation, chi- square, and t- tests. A comparison between Benchasiri Park and the EmQuartier shopping center in the area of the Quartier Water Garden found that the Quartier Water Garden offered better amenities than Benchasiri Park. However, Benchasiri Park offered a greater variety of

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

activities. And both public areas play a role in making visitors feel the relaxation sensation. Therefore, to maximize the benefits of public spaces in managing the stress of urban residents, the first step should be to create cooperation between the government, private sector, and the public to find ways to develop public spaces that truly meet the needs of all sectors. Next is to develop the areas that are lacking in each location, such as improving facilities and promoting activities for all ages and genders, designing interesting spaces to create a comfortable atmosphere that will encourage people to spend more time there. The second step is to promote the development of small public gardens or parks in the city by motivating the private sector to use their land for public benefit, creating a good urban environment that is friendly to the city's population and the environment to create a good quality of life that is far from stress.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.ปนายุ ไชยรัตนานนท์ ที่ช่วยให้คำปรึกษา แนะนำ รวมถึงตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ตั้งแต่เริ่มต้นดำเนินการจนกระทั่งดำเนินการเสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณในความมีเมตตาของคณาจารย์สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับข้าพระเจ้า และขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ที่น่ารักทุกท่านสำหรับความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกด้วยดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และขอขอบคุณครอบครัวอันเป็นที่รักของข้าพเจ้าที่คอยผลักดัน และเป็นกำลังใจเสมอมา ตลอดจนญาติพี่น้องเพื่อนพ้องชาวกรมโยธาธิการ และผังเมืองที่คอยช่วยเหลือข้าพเจ้าในด้านต่างๆ

ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกๆ ท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัยนี้เป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบเป็นเครื่องบูชาบุพการี บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณของข้าพเจ้าทุกๆ ท่าน

ฆายณีย์ ดวงภักดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....I

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....II

กิตติกรรมประกาศ.....IV

สารบัญ.....V

สารบัญตาราง.....VII

สารบัญภาพ.....IX

บทที่ 1 บทนำ.....1

1.1 ความเป็นมาและสำคัญของปัญหา.....1

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....3

1.3 ขอบเขตการศึกษา.....3

1.4 ขั้นตอนการศึกษา.....6

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....6

1.6 คำจำกัดความ.....7

บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม.....8

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเครียด.....9

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ.....16

2.3 สวนสาธารณะ.....31

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการ.....39

2.5 แนวคิดภูมิทัศน์บริการ.....45

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....49

2.7 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....60

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย.....62

3.1 รูปแบบวิธีวิจัย.....62

3.2 การกำหนดพื้นที่ศึกษา.....62

3.3 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....64

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 3 หน้า

3.4 เครื่องมือละวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล....65

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล....66

3.6 การนำเสนอข้อมูล....68

บทที่ 4 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา....69

4.1 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา....70

4.2 วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องของพื้นที่สาธารณะระหว่างอุทยานเบญจสิริและควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นในศูนย์กการค้าเอ็มควอเทียร์....77

บทที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล....80

5.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง....80

5.2 พฤติกรรมการใช้บริการพื้นที่สาธารณะ....84

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้ใช้งานพื้นที่อุทยานเบญจสิริและควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นกับปัจจัยส่วนบุคคล....89

5.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการอุทยานเบญจสิริและควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น....93

5.5 เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการอุทยานเบญจสิริและควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น....96

บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ....100

6.1 เปรียบเทียบพฤติกรรมของประชากรเมืองที่มีต่อการใช้บริการพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะ....100

6.2 เปรียบเทียบความพึงพอใจของประชากรเมืองต่อปัจจัยที่มีต่อการใช้บริการพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะ เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดการความเครียดที่เหมาะสม....103

6.3 สรุปผลการวิจัย....105

6.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป....107

บรรณานุกรม....112

ภาคผนวก....116

ประวัติผู้เขียน....123

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มีผลต่อการเกิดกิจกรรมประเภทต่างๆ	28
2.2	แสดงมาตรฐานเนื้อที่สวนสาธารณะของกรมโยธาธิการและผังเมือง	34
2.3	เกณฑ์มาตรฐานพื้นที่ และรัศมีให้บริการของที่พักผ่อนหย่อนใจประเภทต่าง ๆ	35
4.1	เปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพระหว่างอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นในศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์	78
5.1	แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นจำแนกตามเพศ	80
5.2	แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นจำแนกตามอายุ	81
5.3	แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นจำแนกตามสถานภาพสมรส	81
5.4	แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น จำแนกตามระดับการศึกษา	82
5.5	แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น จำแนกตามอาชีพ	82
5.6	แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	83
5.7	แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นจำแนกตามกิจกรรม	84
5.8	แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น จำแนกตามความถี่ในการมาใช้บริการ	85
5.9	แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น จำแนกตามระยะเวลาที่มาใช้บริการ	85
5.10	แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น จำแนกตามบุคคลที่มาใช้บริการร่วมกัน	86
5.11	แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น จำแนกตามการเดินทางมาใช้บริการ	86

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ หน้า

5.12 แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น จำแนกตามสาเหตุที่มาใช้บริการ.....87

5.13 แสดงพฤติกรรมของผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้บริการเปรียบเทียบระหว่าง อุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น.....88

5.14 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการมาใช้บริการอุทยาน เบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นกับปัจจัยส่วนบุคคล.....89

5.15 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่มาใช้บริการอุทยาน เบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นกับปัจจัยส่วนบุคคล.....90

5.16 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มาใช้บริการร่วมกันของ อุทยานเบญจสิริและควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นกับปัจจัยส่วนบุคคล.....91

5.17 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเดินทางมาใช้บริการอุทยาน เบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นกับปัจจัยส่วนบุคคล.....92

5.18 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุที่มาใช้บริการอุทยาน เบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นกับปัจจัยส่วนบุคคล.....93

5.19 แสดงผลค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการ อุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นกับปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ บริการ.....94

5.20 เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เข้าใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นต่อต่อปัจจัยด้านสถานที่.....97

5.21 เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เข้าใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นต่อปัจจัยด้านการใช้งาน.....97

5.22 เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เข้าใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นต่อปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก.....98

5.23 เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เข้าใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นต่อปัจจัยด้านความรู้สึกและการรับรู้.....99

6.1 แสดงพฤติกรรมส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้บริการเปรียบเทียบ ระหว่างอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น.....104

6.2 แสดงจุดเด่น และจุดด้อยของอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น.....106

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	แสดงลักษณะทางกายภาพของควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	4
1.2	แสดงลักษณะทางกายภาพของอุทยานเบญจสิริ	4
1.3	แสดงแผนที่เขตวัฒนา และตำแหน่งพื้นที่ศึกษา	5
1.4	แสดงพื้นที่ศึกษาบริเวณควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นในศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์และอุทยานเบญจสิริ	5
2.1	แสดงจุดที่มีความเครียดที่เหมาะสม (Optimum Stress)	13
2.2	แสดงตัวอย่างพื้นที่สาธารณะ	21
2.3	แสดงตัวอย่างพื้นที่กึ่งสาธารณะ	22
2.4	แสดงตัวอย่างพื้นที่ว่างบริเวณรอบอาคาร และพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ	25
2.5	แสดงตัวอย่างพื้นที่ปิดล้อมและพื้นที่ว่างภายในกลุ่มอาคาร	26
2.6	แสดงลานกิจกรรมในสวนเบญจกิติ	52
2.7	แสดงลานกิจกรรมบริเวณหน้าศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์	52
2.8	ถนนคนเดินใน Copenhagen	53
2.9	บรรยากาศในพาร์เลย์ พาร์ค กรุงนิวยอร์ค	54
2.10	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตริโปลีเอล-ทอลล์ และบริบทโดยรอบ	55
2.11	แสดงการจำแนกประเภทพื้นที่สาธารณะ	56
2.12	แสดงการวิเคราะห์พื้นที่ในเมืองตริโปลี El-Tall	56
2.13	แสดงลักษณะกิจกรรมของผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะบริเวณตริโปลี EL-Tall	57
2.14	กราฟแสดงปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มระดับของความเครียด (a) และปัจจัยที่มีผลต่อการลดระดับของความเครียด (b)	59
2.15	กรอบแนวคิดในการศึกษา	60
3.1	แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษา	63
3.2	แสดงพื้นที่ภายในอุทยานเบญจสิริ	63
3.3	แสดงตำแหน่งอุทยานเบญจสิริ และศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์	64
3.4	แสดงพื้นที่ภายในควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	64
4.1	แสดงสถานที่ตั้งของพื้นที่ศึกษา	69
4.2	แสดงลักษณะทางกายภาพของอุทยานเบญจสิริ	72
4.3	แสดงลักษณะทางกายภาพของควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	76

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ มีแหล่งธุรกิจมากมาย เช่น อาคารสำนักงาน, ศูนย์การค้า, อาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อตอบสนองความต้องการของประชากรเมืองโดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นย่านศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจ (Central Business District) ถนนสุขุมวิทเป็นถนนสายหลักสายหนึ่งของกรุงเทพมหานคร กล่าวได้ว่าเป็นถนนศูนย์กลางทางพาณิชยกรรมแห่งหนึ่งพื้นที่บริเวณถนนสุขุมวิทเป็นการใช้ที่ดินเพื่อพาณิชยกรรมและการท่องเที่ยวมีการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ที่หลากหลาย (multi-use) และเป็นพื้นที่ที่มีบทบาทที่แตกต่างกันมีปริมาณความเข้มข้นในการใช้สอยพื้นที่ค่อนข้างมากภายใต้พื้นที่ที่จำกัด (กาวเนตร สะใบ, 2552) มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางสังคมมีระบบขนส่งมวลชนที่สามารถเชื่อมไปยังย่านต่าง ๆ ได้อย่างคล่องตัวและสะดวกสบายและเป็นย่านที่มีความเจริญด้านเศรษฐกิจการค้าแห่งหนึ่งที่รองรับแหล่งงานโดยสังเกตได้จากการกระจุกตัวกันของอาคารสำนักงานสิ่งปลูกสร้างขนาดใหญ่จากสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีการพัฒนาอย่างไม่หยุดนิ่งทำให้คนเมืองหรือประชากรเมืองต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาต้องปรับตัวและแข่งขันเพื่อความอยู่รอดส่งผลทำให้ประชากรเมืองเกิดความเครียดได้ส่งผลกระทบต่อปัญหาสุภาพของคนเมืองหรือประชากรเมืองซึ่งปัญหาส่วนหนึ่งนั้นมาแรงกดดันจากสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวการแข่งขันการทำงานที่หนักเกินไปความแออัดยัดเยียดสภาพการจราจรที่ติดขัดในสังคมเมืองปัญหามลภาวะความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินนำไปสู่สภาวะความเครียดความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าสะสมส่งผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาทำให้เกิดความเครียดทางด้านจิตใจ คือ “การตอบสนองที่ไม่เฉพาะเจาะจงของร่างกายต่อสิ่งที่มาคุกคามหรืออันตรายโดยสิ่งนั้นมีสาเหตุมาจากสิ่งที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ก็ตาม" (Selye, 1976) ประสิทธิภาพการทำงานลดน้อยลงกลายเป็นปัญหาอุปสรรคในการดำรงชีวิตเกิดความเบื่อหน่ายจนเข้าสู่สภาวะหมดไฟในการทำงาน (Burnout Syndrome) การประชุมองค์การอนามัยโลก (WHO) ที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์มีมติพิจารณาให้ภาวะเมื่อยล้าหมดไฟ (Burnout Syndrome) เป็นสภาวะที่ต้องได้รับการรักษาในทางการแพทย์ลักษณะอาการที่เข้าข่ายภาวะเมื่อยล้าหมดไฟที่เกิดขึ้นจากการทำงาน คือ รู้สึกหมดไฟเหนื่อยล้าพลังชีวิตหดหายมีความรู้สึกไม่อยากทำงานต้องการมีระยะห่างจากงานหรือมีทัศนคติเชิงลบต่องานประสิทธิภาพในการทำงานลดลงซึ่งลักษณะอาการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังกล่าวเป็นผลมาจากความเครียดในการทำงานหรือการทำงานไม่ประสบผลสำเร็จตามที่คาดการณ์ไว้อาจทำให้เสี่ยงที่จะเป็นโรคซึมเศร้า (นพ.สุวรรณชัย วัฒนายิ่งเจริญชัย อธิบดีกรมควบคุมโรค : 2562)

ความเครียดเป็นการตอบสนองของร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ในสภาวะการทำงานที่กดดันทำให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลงไม่สามารถทำงานให้บรรลุได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ซึ่งส่งผลเสียต่อตัวบุคคลเองและองค์กรด้วย (ฐาปนี วังกานนท์ : 2556)

จะเห็นได้ว่าความเครียด หากไม่ได้รับการจัดการที่ดีอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตใจได้ ตลอดจนทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดน้อยลง

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบรายงานในวารสาร Proceedings of the National Academy of Sciences, การมีพื้นที่สีเขียวหรือสภาพแวดล้อมธรรมชาติในเมือง อาจมีประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญต่อสุขภาพจิตของประชากรโดยพบกลุ่มตัวอย่างมีความคิดด้านลบต่อตนเองต่ำลงหลังจากที่ได้เดินเล่นในสวนสาธารณะนักวิจัยทดสอบระดับความคิดด้านลบของกลุ่มตัวอย่างโดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ได้เดินเล่นในสวนสาธารณะเป็นเวลา 1 ชั่วโมง และกลุ่มที่ออกไปเดินเล่นในเมืองซึ่งพบว่าการเดินเล่นในสวนสาธารณะช่วยลดความคิดด้านลบได้อย่างดีต่างจากการเดินเล่นในเมืองซึ่งไม่พบประโยชน์ด้านความเครียดเลย (เดินเล่นในสวนคลายเครียดชีวิตเมือง, 2565)

พื้นที่กึ่งสาธารณะ (Semi-public Space) ในรูปแบบของพื้นที่แบบผสมผสานระหว่างพื้นที่สาธารณะ (Public Space) กับพื้นที่ส่วนบุคคล (Private Space) ที่จัดไว้เพื่อบริการประชาชนที่บริหารจัดการโดยภาคเอกชนเพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคมที่มีความเร่งรีบจึงทำให้ศูนย์การค้าปรับตัวเพื่อให้เข้ากับวิถีสังคมและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป

จากการศึกษาปัจจัยทางกายภาพที่ส่งผลต่อคุณภาพของพื้นที่เปิดโล่งกึ่งสาธารณะในศูนย์การค้าชุมชน โดยนางสาวณัฐชานันท์ ศิริประเสริฐ (2558) พบว่า ความหลากหลายของคนพบว่ากลุ่มคนมาใช้งานพื้นที่เปิดโล่งกึ่งสาธารณะภายในศูนย์การค้าโดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยทำงานช่วงอายุ 26-35 ปี มีสัดส่วนของเพศชายและหญิงในอัตราใกล้เคียงกัน และโดยกลุ่มของผู้ใช้ก็เป็นกลุ่มของพนักงานบริษัทมากที่สุด และพบว่าพื้นที่โล่งกึ่งสาธารณะของศูนย์การค้าชุมชน จำนวน 14 แห่งมีความอเนกประโยชน์ระดับน้อยร้อยละ 14 ความอเนกประโยชน์ระดับปานกลางร้อยละ 50 และความอเนกประโยชน์ระดับมากร้อยละ 36 ตามลำดับ

ในการศึกษาครั้งนี้ได้จำแนกพื้นที่สาธารณะออกเป็น 2 ประเภท คือ พื้นที่สาธารณะในรูปแบบสวนสาธารณะ เช่น อุทยานเบญจสิริ และพื้นที่กึ่งสาธารณะ (Semi-public Space) ในรูปแบบของพื้นที่แบบผสมผสานระหว่างพื้นที่สาธารณะ (Public Space) กับพื้นที่ส่วนบุคคล (Private Space) ที่จัดไว้เพื่อบริการประชาชน เช่น ห้างสรรพสินค้าเอ็มควอเทียร์ ที่นำพื้นที่น้ำตกจำลองและสวนจำลองมาไว้ในพื้นที่มีทางเชื่อมระหว่างอาคารที่ออกแบบตกแต่งภูมิทัศน์ที่สวยงามและสบายตาและมีลานกลางแจ้งขนาดใหญ่บริเวณลานด้านหน้าศูนย์การค้าเพื่อเชื่อมต่อกับระบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขนส่งมวลชนทำให้ผู้ใช้งานมีอิสระในการเลือกใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อประกอบกิจกรรมนันทนาการที่สนใจโดยไม่จำเป็นต้องเสียค่าใช้จ่าย หรือค่าบริการเพิ่มเติม

การวิจัยนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาการจัดการความเครียดของคนเมืองด้วยวิธีการทำกิจกรรมนันทนาการโดยใช้พื้นที่สาธารณะ (Public Space) และพื้นที่กึ่งสาธารณะ (Semi-public Space) เป็นเครื่องมือในการจัดการความเครียด (อุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ในศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์) เพื่อเป็นกรณีศึกษา

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพื้นที่สาธารณะให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของคนเมืองในการจัดการความเครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านร่างกายและจิตใจให้ปราศจากโรคภัยอันเป็นสาเหตุมาจากความเครียด

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 ศึกษาพฤติกรรมคนเมืองที่มีต่อการใช้บริการพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่กึ่งสาธารณะ

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชากรเมืองต่อปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้พื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะเพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดการความเครียด

1.2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของประชากรเมืองในการจัดการความเครียดที่เหมาะสม

1.3 ขอบเขตการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่

โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการจัดการความเครียดจากการทำงานของคนเมืองด้วยวิธีการทำกิจกรรมนันทนาการในการเลือกใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะเมืองโดยคัดเลือกพื้นที่ว่างแบบเปิดโล่งที่ได้รับการจัดภูมิทัศน์อยู่ภายนอกอาคาร ได้แก่ พื้นที่บริเวณอุทยานเบญจสิริ และพื้นที่โล่งว่างที่อยู่ภายในอาคาร ได้แก่ ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นในศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์ ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตวัฒนาแขวงคลองตันเหนือบริเวณถนนสุขุมวิทฝั่งเลขคี่โดยทำการศึกษาและเก็บข้อมูลภาคสนามของพื้นที่ตลอดจนการสำรวจพฤติกรรมในการใช้พื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมนันทนาการเพื่อลดความเครียดของประชากรเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1.1 แสดงลักษณะทางกายภาพของควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น

ที่มา : ผู้วิจัย (15 ตุลาคม 2565)

ภาพที่ 1.2 แสดงลักษณะทางกายภาพของอุทยานเบญจสิริ

ที่มา : ผู้วิจัย (15 ตุลาคม 2565)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถนนย่านสุขุมวิทแวดล้อมด้วยบรรยากาศแห่งความทันสมัยเป็นแหล่งรวมสถานที่ตั้งของอาคารสำนักงานจำนวนมาก ได้แก่ อาคารภิรัชทาวเวอร์ อาคารชิโน - ไทยทาวเวอร์, อาคารอาเอสยูทาวเวอร์, อาคารสำนักงานใหญ่ธนาคารกรุงไทย, อาคารเมโทรโพลิศ, อาคารจัสมิน, อาคารที-วัน, อาคารสรชัย เป็นต้น ซึ่งมีทำเลที่ตั้งอยู่ในรัศมีที่สามารถเข้าถึงพื้นที่ศึกษาได้อย่างสะดวกอีกทั้งพื้นที่ศึกษาบริเวณอุทยานเบญจสิริ และศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์มีทำเลที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกันทำให้ผู้ใช้บริการมีอิสระในการเลือกใช้งานในพื้นที่ ดังกล่าว

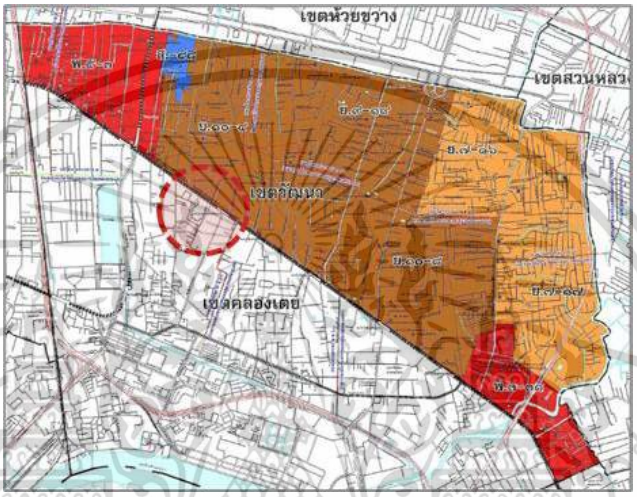

ภาพที่ 1.3 แสดงแผนที่เขตวัฒนา และตำแหน่งพื้นที่ศึกษา

ที่มา : มติชนออนไลน์

ภาพที่ 1.4 แสดงพื้นที่ศึกษาบริเวณควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นในศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์ และอุทยานเบญจสิริ

ที่มา: Google Earth

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา

โดยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตเชิงเนื้อหานั้นผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาโดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ศึกษาทบทวนวรรณกรรมแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความเครียดและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวพื้นที่สาธารณะ พื้นที่กึ่งสาธารณะ พื้นที่นันทนาการ / พื้นที่สวนสาธารณะ

2) ศึกษารูปแบบความต้องการของคนเมืองกับการทำกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่สาธารณะเพื่อการจัดการความเครียด

3) ศึกษาบทบาทการใช้พื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะที่มีอิทธิพลต่อการจัดการความเครียดของประชากรเมือง

4) ศึกษารูปแบบความต้องการของประชากรเมืองต่อการใช้พื้นที่สาธารณะโดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ประเภท คือ พื้นที่สาธารณะภายนอกอาคาร และพื้นที่สาธารณะภายในอาคาร

(1) พื้นที่กึ่งสาธารณะภายในอาคาร บริเวณควอเทียร์ วอเตอร์ กาเด้นในศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์

(2) พื้นที่สาธารณะภายนอกอาคาร บริเวณอุทยานเบญจสิริ

5) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของคนที่ทำงานในพื้นที่เมือง

1.4 ขั้นตอนการศึกษา

1.4.1 ทบทวนแนวความคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.4.2 สำรวจพื้นที่โดยรอบ และองค์ประกอบภูมิทัศน์ของพื้นที่ศึกษา

1.4.3 ทำการสำรวจพฤติกรรมการใช้บริการพื้นที่โดยการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

1.4.4 รวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบแล้วทำการวิเคราะห์ประเมินผล

1.4.5 สรุปผลการศึกษาเพื่อเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของประชากรเมือง

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1.5.1 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงพื้นที่สาธารณะให้สอดคล้องกับรูปแบบการใช้ชีวิต หรือความต้องการของคนในสังคมเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5.2 เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาออกแบบพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่กึ่งสาธารณะให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อคนในสังคมเมืองอย่างแท้จริง

1.5.3 เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงมีสภาพจิตใจที่ดีห่างไกลจากความเครียด

1.6 คำจำกัดความ

ความเครียด หมายถึง ปฏิกิริยาที่มีต่อสิ่งเร้าภายใน และภายนอก ซึ่งอาจเป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมโดยบุคคลจะรับรู้ว่าเป็นภาวะที่กดดัน คุกคาม บีบคั้น ถ้าบุคคลนั้นสามารถปรับตัวและมีความพึงพอใจจะทำให้เกิดการตื่นตัวเกิดพลังในการจัดการกับสิ่งต่าง ๆ อีกทั้งเป็นการเสริมความแข็งแกร่งทางร่างกายและจิตใจแต่ถ้าไม่มีความพึงพอใจและไม่สามารถปรับตัวได้จะทำให้บุคคลนั้นเกิดความเครียดส่งผลให้เกิดความเสียสมดุลในการดำเนินชีวิตในสังคม (กรมสุขภาพจิต, 2541)

พื้นที่สาธารณะ หมายถึง สภาพแวดล้อมกลางแจ้งที่ถูกออกแบบขึ้นเพื่อลดบรรยากาศที่วุ่นวายจากการดำเนินชีวิตในสังคมเมืองใหญ่องค์ประกอบของพื้นที่สาธารณะมีหลายรูปแบบ เช่น ทางสำหรับคนเดินสวนสาธารณะ จัตุรัส ลานกลางแจ้ง ซึ่งเป็นสถานที่ที่คนในชุมชน วัฒนธรรม และ กิจกรรมเชิงประเพณีได้หลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกันแสดงให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตในพื้นที่สาธารณะที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้ใช้เวลาและมีกิจกรรมร่วมกันนอกจากนี้ยังมีส่วนส่งเสริมบรรยากาศทางเศรษฐกิจและเพิ่มมูลค่าในแง่การใช้สอยที่ดินของแต่ละเมืองให้สูงขึ้น (PPS, 2000)

พื้นที่กึ่งสาธารณะ หมายถึง พื้นที่ส่วนบุคคลที่เปิดให้เป็นพื้นที่สาธารณะโดยจัดสรรและครอบครองพื้นที่โดยเอกชนซึ่งจะมีข้อจำกัดและข้อปฏิบัติในการใช้งานพื้นที่กำหนดไว้ (กรกฎ กลั่นสกุล, 2562)

นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมที่คนเราใช้เวลาว่างจากภารกิจงานประจำโดยเข้าร่วมด้วยความสมัครใจและกิจกรรมที่ทำต้องไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม และกฎหมายบ้านเมือง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาหรือความเจริญงอกงามทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาจนรู้สึกมีความสดชื่นกลับมาสู่ภาวะปกติ (ชูชีพ เยาวพัฒน์, 2543 : 21)

ประชากรเมือง หมายถึง คน หรือกลุ่มคนที่อยู่อาศัยหรือใช้ชีวิตในพื้นที่ที่มีความเจริญทางด้านสังคมเศรฐกิจมีความหนาแน่นของประชากรสูงมีระบบบริการพื้นฐานทางสังคมที่สะดวกสบายและมีความหลากหลายของกลุ่มคน ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายด้านเพศ ด้านอายุ ด้านระดับของอาชีพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2
การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในบทนี้ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ ประการแรกศึกษาพฤติกรรมคนเมืองที่มีต่อการใช้บริการพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่กึ่งสาธารณะ ประการที่สองเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของคนเมืองต่อปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้พื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะ และประการที่สามเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของคนเมืองในการจัดการความเครียดที่เหมาะสม การศึกษาวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารต่าง ๆ และผลงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย ดังนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเครียด
- 2.1.1 ความหมายของความเครียด
- 2.1.2 สาเหตุของความเครียด
- 2.1.3 แนวคิดและทฤษฎีความเครียด
- 2.1.4 ความหมายของความเครียดในการทำงาน
- 2.1.5 การจัดการความเครียด

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ
- 2.2.1 ความหมายของพื้นที่สาธารณะ
- 2.2.2 ความหมายของพื้นที่กึ่งสาธารณะ
- 2.2.3 ประเภทของพื้นที่สาธารณะ
- 2.2.4 ความสำคัญของพื้นที่สาธารณะในชุมชนเมือง
- 2.2.5 ปัจจัยที่มีต่อการใช้ประโยชน์พื้นที่ว่างสาธารณะ

2.3 สวนสาธารณะ
- 2.3.1 ความหมายของสวนสาธารณะ
- 2.3.2 ลักษณะของสวนสาธารณะที่มีคุณภาพ
- 2.3.3 มาตรฐานสวนสาธารณะ
- 2.3.4 ประเภทสวนสาธารณะ

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการ
- 2.4.1 ทฤษฎีนันทนาการ
- 2.4.2 คุณค่าและประโยชน์ของนันทนาการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.3 แหล่งนันทนาการ
2.5 แนวคิดภูมิทัศน์บริการ
2.5.1 หลักการทั่วไปของภูมิทัศน์บริการ
2.5.2 ภูมิทัศน์บริการกับศูนย์การค้า
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2.6.1 งานวิจัยในประเทศ
2.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ
2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเครียด

ความเครียดเป็นเรื่องของร่างกายและจิตใจที่เกิดการตื่นตัวเตรียมรับกับเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งซึ่งเราคิดว่าไม่น่าพอใจเป็นเรื่องที่หนักหนาสาหัสเกินกำลังทรัพยากรที่เรามีอยู่หรือเกินความสามารถที่เราจะแก้ไขได้ทำให้รู้สึกหนักใจเป็นเรื่องที่หนักหนาสาหัสเกินกำลังทรัพยากรที่เรามีอยู่หรือเกินความสามารถที่เราจะแก้ไขได้ทำให้รู้สึกหนักใจและเป็นทุกข์กระวนกระวายใจ และพลอยทำให้เกิดอาการผิดปกติทางร่างกายและพฤติกรรมตามไปด้วยซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกับความรู้สึกว่าตนเองจะได้รับอันตรายในอนาคตได้ (กรมสุขภาพจิต, 2542)

2.1.1 ความหมายของความเครียด

ความเครียด หมายถึง ลักษณะอาการสมองที่ไม่ได้ผ่อนคลายเพราะคร่ำเคร่งอยู่กับงานมากเกินไป ลักษณะอาการที่จิตใจมีอารมณ์บางอย่างกดดันความรู้สึกอย่างรุนแรง ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 231)

ความเครียด หมายถึง ความรู้สึกที่เป็นทุกข์ในตัวบุคคลเกิดทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจเกิดความไม่สมดุลของบุคคลซึ่งจะมีผลต่อการปฏิบัติงานพฤติกรรมการปรับตัว และบุคลิกภาพของบุคคลผิดปกติไป (สุญารินทร์ ลิทธิวงศ์, 2544)

ความเครียด เป็นภาวะที่คนเราถูกกดดันจากสิ่งต่าง ๆ ที่มากระทบต่อร่างกายหรือจิตใจส่งผลให้ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม จิตวิญญาณของบุคคลเสีย สมดุล ทำให้บุคคลต้องพยายามปรับตัวเพื่อรักษาสมดุลไว้ (พรรณวิภา บรรณเกียรติ, 2548 : 3)

เซลเย่ (Selye, 1976 อ้างถึงใน ทิพวรรณ ฝอยหิรัญ, 2547) ได้ให้ความหมายของความเครียดว่าความเครียดเป็นภาวะที่ร่างกายและจิตใจมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งที่มากระตุ้นทั้งจากภายในและภายนอกร่างกายซึ่งคุกคามหรือขัดขวางการทำงานการเจริญเติบโตและความต้องการของบุคคลเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับโครงสร้าง และปฏิกิริยาเคมีภายในร่างกายเพื่อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต่อต้านการคุกคามนั้นทำให้ร่างกายและจิตใจขาดสมดุลซึ่งแสดงให้รู้โดยมีกลุ่มอาการทางกายที่มีลักษณะไม่เฉพาะเจาะจง

ลาซารัส และโฟล์คแมน (Lazarus and Folkman, 1984) กล่าวว่า ความเครียดทางใจ (psychological stress) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำระหว่างกัน (interaction) ที่จำเพาะเจาะจงระหว่างบุคคล (person) กับสิ่งเร้าจากสิ่งแวดล้อม (environmental stimulus) บุคคลจะมองดูว่าสิ่งดังกล่าวที่ก่อให้เกิดความเครียดจนเกินความสามารถของตนในการจัดการ และเป็นอันตรายต่อตัวเขามากน้อยเพียงใดซึ่งการตัดสินภาวะความเครียดของบุคคลจะผ่านกระบวนการความรู้สึกนึกคิดหรือประเมินด้วยสติปัญญา

กล่าวโดยสรุปความเครียด หมายถึง การที่บุคคลต้องเผชิญกับสภาวะความไม่สมดุลทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณก่อให้เกิดปฏิกิริยาสนองตอบต่อสิ่งที่มาคุกคามทั้งภายนอกและภายในร่างกายเมื่อมีความเครียดเกิดขึ้นจะแสดงออกให้เห็นถึงอาการทางร่างกาย เช่น หงุดหงิด กลัววิตกกังวลปวดศีรษะ นอนไม่หลับ อ่อนเพลีย หมดเรี่ยวหมดแรงไม่สบายใจ ประสิทธิภาพในการทำงานลดลงซึ่งแต่ละบุคคลจะมีการแสดงออกต่างกันตามระดับความเครียด ในทางกลับกันถ้าบุคคลสามารถปรับตัวได้หรือมีความเครียดอยู่ในระดับที่เหมาะสมก็จะทำให้เกิดพลังในการจัดการกับสิ่งต่าง ๆ แต่ถ้าหากไม่สามารถปรับตัวได้ก็จะทำให้เกิดความเครียดสะสมส่งผลเสียต่อสภาพร่างกายและจิตใจทำให้เสียความสมดุลในการดำเนินชีวิตในสังคม

2.1.2 สาเหตุของความเครียด

กรมสุขภาพจิต (2541 : 35) ได้มีสรุปสาเหตุของความเครียดไว้ 2 สาเหตุใหญ่ คือ

1) สาเหตุจากปัจจัยภายในตัวบุคคล

(1) สาเหตุทางกาย สภาวะทางกายบางประการทำให้เกิดความเครียดในลักษณะที่เรียกว่า “ร่างกายเครียด" จากการที่ร่างกายกับจิตใจมีความเกี่ยวข้องกันแยกจากกันไม่ได้การเกิดความเครียดทางร่างกายย่อมส่งผลให้จิตใจเครียดตามด้วยซึ่งปัจจัยทางร่างกายที่ก่อให้เกิดความเครียดได้ความเมื่อยล้าทางร่างกายการพักผ่อนไม่เพียงพอทำให้ร่างกายอยู่ในภาวะอ่อนเพลียติดต่อกันเป็นเวลานาน และลักษณะท่าทางที่ปรากฏเกี่ยวกับโครงสร้างของร่างกาย และการทรงตัว เช่น การเดิน ยืน วิ่ง นั่ง นอน หากอยู่ในลักษณะที่ไม่เหมาะสมย่อมก่อให้เกิดความเครียดได้

(2) สาเหตุทางใจ ถือว่าเป็นสาเหตุสำคัญและเกี่ยวข้องกับการเกิดความเครียดมากที่สุดบุคลิกภาพแบบเอาจริงเอาจังกับชีวิต และการขาดความมั่นใจในตนเองไม่เข้มแข็งรู้ว่าตนเองไม่เก่ง ไม่กล้าตัดสินใจ ความกลัว ความเศร้าหรือเป็นคนใจร้อนควบคุมอารมณ์ไม่ได้สิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดความเครียดได้ง่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) สาเหตุจากปัจจัยสิ่งแวดล้อม

(1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราไม่ว่าจะเป็นอุณหภูมิ สภาพอากาศ ความหนาแน่นของประชากร

(2) สภาพทางชีวภาพ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่เป็นสิ่งมีชีวิต และสามารถทำอันตรายต่อบุคคลได้ เช่น เชื้อไวรัส แบคทีเรีย พยาธิ

(3) สภาพแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรม ได้แก่ สถานภาพและบทบาทในสังคม เช่น บทบาทของพ่อแม่บทบาทของผู้บังคับบัญชาคอยดูแลการปฏิบัติงานซึ่ง ฮิลการ์ด (Hilgard, 1975 : 176) ได้กล่าวถึงสาเหตุของความเครียดว่าเป็นผลมาจากความขัดแย้งระหว่างความต้องการของตนเองและความคาดหวังของสังคมวัฒนธรรมซึ่งทำให้บุคคลเกิดความคับข้องใจเกิดความเครียดได้ เกิดความเครียดได้ง่าย

วอลเลซ (Wallace, 1978 : 457- 458 อ้างถึงในทักสินันท์ แก้วทิพยเนตร, 2555) ได้จำแนกสาเหตุของความเครียดออกเป็น 2 สาเหตุ ดังนี้

1) สาเหตุจากภายใน เป็นความเครียดที่เกิดขึ้นจากตัวบุคคลนั่นเอง ได้แก่ ความเจ็บป่วย ความเจ็บปวดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอนเกิล (Engle. 1962: 288 - 300) ได้แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ สาเหตุจากร่างกายโดยตรง เช่น ความเมื่อยล้าทางด้านร่างกายและสาเหตุทางด้านจิตใจ เช่น ความรู้สึกไม่พอใจ

2) สาเหตุภายนอก ส่วนใหญ่เป็นความเครียดที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม สังคม สัมพันธภาพระหว่างบุคคลสาเหตุมาจากภายนอกตัวบุคคลโดยเกี่ยวกับปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ ในครอบครัว เช่น ความสัมพันธ์ของพ่อแม่ลูก ในที่ทำงาน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน

กล่าวโดยสรุป คือ สาเหตุของความเครียดสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ความเครียดภายในร่างกายหรือภายจิตใจของบุคคลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และความรู้สึกส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน

ความเครียดจากภายนอกร่างกายเกิดจากการตอบสนองของบุคคลต่อความเครียดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมโดยรอบไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นรวมถึงสภาพแวดล้อมทางสังคม

2.1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับความเครียด

ความเครียดเป็นสภาวะของจิตใจที่ตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความกดดันอันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราหรือจากความต้องการภายในตัวของแต่ละบุคคลซึ่งมี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะคุกคามต่อสวัสดิภาพทางร่างกายและจิตใจส่งผลต่อการดำรงชีวิต สำหรับแนวคิดและทฤษฎีความเครียดได้มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเครียดไว้ ดังนี้ ลาซารัส (Lazarus, 1976 : 258-262) ได้แบ่งวิธีการเผชิญปัญหาตามลักษณะของการตอบสนองต่อความเครียดเป็น 3 ลักษณะ คือ

1) การเข้าต่อสู้ (attack) เป็นความพยายามของบุคคลที่จะขจัดสิ่งที่มาขัดขวางเป้าหมาย โดยพยายามเอาชนะอุปสรรคนั้น ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมพัฒนาความสามารถพยายามค้นหารายละเอียดใหม่ ๆ หรือปรับปรุงวิธีการที่มีอยู่เพื่อเอาชนะอุปสรรค

2) การถอยหนี (withdrawal) เกิดจากการที่บุคคลเกิดการเรียนรู้ตั้งแต่วัยเด็กเมื่อพบกับสิ่งที่เป็นอันตรายจะใช้วิธีการถอยหนี เช่น การชักมือชักเท้าเพื่อหนีไฟหรือความเจ็บปวดเมื่อเป็นผู้ใหญ่จะใช้วิธีการแบบเดิมที่เคยใช้ในวัยเด็ก คือ ลักษณะการหลีกเลี่ยงลดการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานการณ์เหล่านั้น ได้แก่ การเก็บกด (repress) การถอยหนี (regress) การเพ้อฝัน (fantasy) การแยกตนเอง หลีกเลี่ยงหรือหลีกหนี (withdrawal) เป็นต้น

3) การประนีประนอม (compromise) บุคคลจะใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบประนีประนอมเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาที่ยุ่งยากมาก ๆ ซึ่งไม่สามารถเอาชนะได้ขณะเดียวกันก็ไม่สามารถหลบเลี่ยงได้บุคคลจะใช้วิธีการประนีประนอมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้มากที่สุดหรือบางครั้งอาจต้องเปลี่ยนเป้าหมายใหม่ ได้แก่ การชดเชย (compensation) การเลียนแบบ (Identification) การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง (rationalization) เป็นต้น

แนวคิดของ (Lazarus, 1987 และ 1993) ทฤษฎีเชิงอัตรกริยาซึ่งจุดสำคัญของทฤษฎีนี้มีหลักว่าความเครียดไม่ใช่สิ่งเร้าจากสิ่งแวดล้อมไม่ใช่ลักษณะเฉพาะของบุคคลและไม่ใช่การตอบสนองแต่เป็นสัมพันธภาพระหว่างทั้งสามสิ่งนี้รวมกันการวิเคราะห์เชิงสัมพันธภาพมีข้อพิจารณาอยู่สองประการ คือ ประการแรกเหตุการณ์จากสิ่งแวดล้อมเดียวกันอาจได้รับการแปลความหมายว่าทำให้เกิดความเครียดโดยคนหนึ่งแสดงว่าสิ่งเร้าจากภายนอกส่วนใหญ่ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเครียดอย่างแท้จริงแต่กลับเป็นการประเมินค่าด้วยการรับรู้ที่บอกได้ว่าเหตุการณ์อะไรที่ทำให้เกิดความเครียดหรือไม่ทำให้เกิดความเครียด ประการที่สอง คนๆ เดียวกันอาจแปลความหมายของเหตุการณ์หนึ่งว่าเป็นอีกสิ่งที่ก่อให้เกิดความเครียดในสถานการณ์หนึ่งเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในสภาพร่างกายหรือการเปลี่ยนแปลงในสภาวะทางจิตใจซึ่งอาจมีการผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจในสถานการณ์หนึ่งแต่กลับเครียดและอ่อนเพลียในอีกสถานการณ์หนึ่งสภาวะเกี่ยวกับอารมณ์และแรงจูงใจแตกต่างกัน และมีผลต่อกระบวนการของการประเมินค่าด้วย

ทฤษฎีของ (Joan Riehl, 1974) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นให้เกิดความเครียดจะมีการตอบสนองต่อร่างกาย ซึ่งมนุษย์อาจจะมีวิธีในการรับมือกับปัญหาความเครียดที่ต่างกันออกไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บางคนอาจจะเลือกหลบเลี่ยงบางคนเลือกที่จะป้องกันสิ่งเร้าที่จะนำความเครียดมาสู่ตนเอง บางคนเลือกที่จะเผชิญหน้ากับความเครียด หรืออีกทางเลือกการเสริมสร้างตนเองให้แข็งแกร่งเพื่อปรับสมดุลให้ร่างกาย และจิตใจพร้อมตั้งรับทุกสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรุนแรงและการทำงานของอวัยวะภายในร่างกาย และการปรับตัวของมนุษย์ในขณะที่เครียด

(Miller. 1993) ได้จำแนกประเภทของความเครียดไว้ 2 แบบ ดังนี้

1) Acute stress คือ ความเครียดที่เกิดขึ้นทันทีและร่างกายก็ตอบสนองต่อความเครียดนั้นทันทีเหมือนกันโดยมีการหลั่งฮอร์โมนความเครียดเมื่อความเครียดหายไปร่างกายก็จะกลับสู่ปกติเหมือนเดิมและฮอร์โมนก็จะกลับเข้าสู่สภาวะปกติตัวอย่างความเครียดแบบนี้ คือ เสียง อากาศเย็นหรือร้อนเกินไปการอยู่ในชุมชนที่คนมาก ๆ ความกลัวสิ่งต่าง ๆ ความตกใจชั่วขณะการหิวอาหาร หรือความกลัวอันตราย เป็นต้น

2) Chronic stress หรือความเครียดเรื้อรังเป็นความเครียดที่เกิดขึ้นทุกวันและร่างกายไม่สามารถตอบสนองหรือแสดงออกต่อความเครียดนั้นซึ่งเมื่อนานวันเข้าความเครียดนั้นก็จะสะสมเป็นความเครียดเรื้อรังตัวอย่างความเครียดเรื้อรังความเครียดในลักษณะนี้ เช่น ความเครียดที่ทำงานความเครียดที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลความเครียดของแม่บ้านหรือความเหงาความเครียดประเภทนี้ทำให้บุคคลเสี่ยงต่อการมีปัญหาทางสุขภาพ

ทฤษฎีความเครียดที่เน้นผลกระทบของความเครียดที่มีต่อบุคคลทฤษฎีในกลุ่มนี้ ได้แก่ สมมติฐานตัวยูหัวกลับ (Inverted -U Hypothesis) ซึ่งอธิบายว่า เมื่อความเครียดเพิ่มขึ้นผลการทำงาน (Job Performance) จะสูงขึ้นจนสูงสุดของโค้งตัวยูหัวกลับ และเมื่อระดับความเครียดที่มากหรือน้อยเกินไปมีผลทำให้ผลการทำงานต่ำ ดังที่ selye เรียกความเครียดที่มีผลในทางบวกว่า Eustress และเรียกความเครียดในทางลบว่า Distress

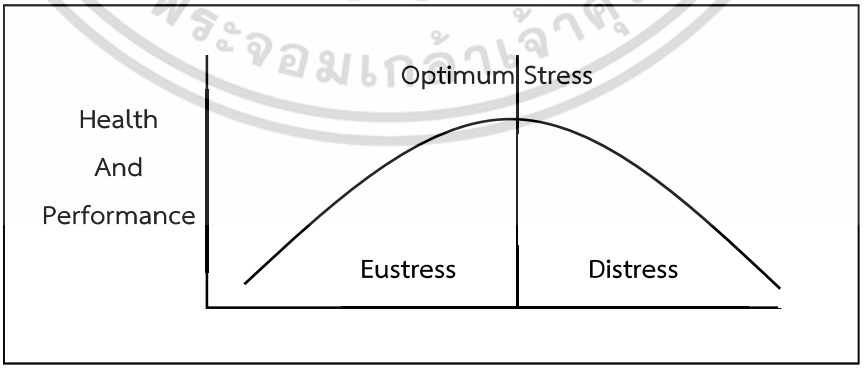

ภาพที่ 2.1 แสดงจุดที่มีความเครียดที่เหมาะสม (Optimum Stress)

ที่มา : Selye (อ้างถึงใน ประณิตา ประสงค์จรรยา, 2542)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กฎของเยอร์คีส-ด็อดสัน (Yerkes-Dodson Law) ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเครียดกับประสิทธิภาพของงานสามารถอธิบายได้ว่าที่ระดับความเครียดปานกลางจะเกิดประโยชน์ต่อการบรรลุภารกิจที่ดีที่สุดบุคคลจะมีความรู้สึกกระตือรือร้นสามารถทำในสิ่งต่าง ๆ ได้ดี ในทางกลับกันหากบุคคลมีระดับความเครียดที่มากเกินไปก็จะส่งผลเสียต่อสุขภาพและสมรรถภาพในการทำงานต่ำจนเข้าสู่สภาวะหมดแรง

จากแนวคิดและทฤษฎีความเครียดสามารถสรุปได้ว่า ความเครียดส่งผลกระทบต่อบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจซึ่งบุคคลมีวิธีการรับมือกับปัญหาความเครียดแตกต่างกันออกไป แต่ถ้าหากบุคคลสามารถปรับสภาวะร่างกายต่อความเครียดในระดับที่เหมาะสมจะเป็นวิธีการกระตุ้นให้บุคคลสามารถจัดการสิ่งต่าง ๆ ได้ดีเกิดความสมดุลระหว่างร่างกายและจิตใจ

2.1.4 ความหมายของความเครียดในการทำงาน

ในการทำงานของบุคคลแต่ละหน่วยงานมีภารกิจที่รับผิดชอบมากมายจึงย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ปริมาณงานที่มากเกินไป ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กรล้วนเป็นเหตุให้เกิดความเครียดในการทำงานได้ในที่นี้จะกล่าวถึงความหมายของความเครียดในการทำงานโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความเครียดในการทำงาน หมายถึง ภาวะที่มีปัจจัยในการทำงานส่งผลให้ผู้ทำงานเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกาย จิตใจ เกิดความสูญเสียความสมดุลของร่างกายที่มีผลทั้งแง่บวกและแง่ลบในแง่บวกทำให้เกิดผลผลิตประสิทธิผลขององค์การในแง่ลบส่งผลให้เกิดความสูญเสียสมดุลรบกวนต่อบุคคล เป็นต้น (Kalleberf, 1977 อ้างถึงใน รัชดา เอี่ยมยิ่งพานิช, 2531 : 31)

ความเครียดจากการทำงาน หมายถึง สภาพทางอารมณ์ความรู้สึกที่มีผลมาจากปัจจัยต่าง ๆ ในการทำงาน เช่น ต้องเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ที่เป็นการบังคับขู่เข็นหรือความไม่แน่นอนต่าง ๆ ปริมาณงานที่มากเกินไปขาดโอกาสก้าวหน้าในชีวิตขาดความสัมพันธ์ในหน่วยงานซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลทำให้เกิดความกดดัน และเมื่อมีความกดดันเพิ่มสูงขึ้นอาจทำให้เกิดความเจ็บป่วยด้านร่างกายและจิตใจซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียจากการทำงานโดยจะขัดขวางหรือลดทอนประสิทธิภาพในการทำงาน (ชญานุตม์ กุสุโมทย์, 2550)

ความเครียดจากการทำงานว่า หมายถึง ภาวะที่บุคคลรับรู้หรือประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เช่น ปริมาณงาน บทบาทหน้าที่ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เป็นต้น ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อร่างกายจิตใจและประสิทธิภาพในการทำงานของบุคคลทั้งในทางบวกและทางลบ (อรอนงค์ วังมะนาว, 2544)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Lazarus (1971) ได้ให้ความหมายของความเครียดว่า เกิดจากภาวะชั่วคราวของความไม่สมดุลซึ่งจะเกิดจากกระบวนการการรับรู้หรือการประเมินของบุคคลต่อสิ่งที่เข้ามาในประสบการณ์ว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งคุกคามโดยที่การรับรู้หรือการประเมินนี้เป็นผลจากการกระทำร่วมกันของ สภาพแวดล้อมภายนอกอันได้แก่ สิ่งแวดล้อมจากสังคม จากการทำงาน จากธรรมชาติและ เหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตกับปัจจัยภายในของบุคคลอันประกอบด้วยทัศนคติลักษณะประจำตัวอารมณ์ประสบการณ์ในอดีต ตลอดจนความต้องการของบุคคล

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ความเครียดจาการทำงาน หมายถึง การตอบสนองหรือการรับรู้ของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการทำงานทั้งทางบวกและทางลบผลของความเครียดจากการทำงานทำให้เกิดความกดดัน ความเบื่อหนาย ความรู้สึกไม่พึงพอใจในงานที่ทำ ประสิทธิภาพของการทำงานลดลงแต่ถ้าหากบุคคลสามารถปรับสมดุลในการทำงานได้ดีก็จะสามารถเป็นพลังบวกสามารถทำกิจการงานได้ดีและมีประสิทธิภาพสร้างผลผลิตประสิทธิผลให้กับองค์กร

2.1.5 การจัดการความเครียด

ความเครียดเป็นสภาวะของอารมณ์ของคนที่ต้องเจอกับปัญหาต่าง ๆ เกิดความไม่สบายใจ วิตกกังวล รู้สึกกดดัน หรือเกิดอาการเครียดโดยที่ไม่รู้ตัวพราะคนเรามักจะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อความเครียดไม่เหมือนกันเพราะเมื่อเกิดความเครียดเราจะแสดงออกมาทางด้านร่างกาย จิตใจอารมณ์ และพฤติกรรมบางคนหงุดหงิดง่ายบางคนป่วยง่ายบางคนนอนไม่หลับความเครียดหากเรารู้วิธีจัดการและบรรเทาความเครียดต่าง ๆ เหล่านั้นได้อย่างน้อยก็ช่วยให้เราพร้อมรับมือกับความเครียดได้มากขึ้นด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ (กรมสุขภาพจิต, 2564)

1) หมั่นสังเกตความผิดปกติของร่างกายจิตใจ และพฤติกรรมที่เกิดจากความเครียด

2) ผ่อนคลายความเครียด เช่น การนวดคลายเครียดการฝึกหายใจ การทำสมาธิ

3) จัดสิ่งแวดล้อมรอบตัวทั้งที่บ้านและที่ทำงาน

4) ทำกิจกรรมที่ชอบ เช่น ออกกำลังกาย ท่องเที่ยว สังสรรค์กับเพื่อน ทำบุญให้ทาน ฟังเพลงเล่นดนตรี

5) พยายามหาทางแก้ไขปัญหาที่ทำให้เครียดโดยเร็ว

6) ฝึกทักษะที่จำเป็น เช่น ทักษะการสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพกับผู้ร่วมงานการตัดสินใจ การแก้ปัญหา

7) ปรับเปลี่ยนความคิดจากแง่ลบเป็นแง่บวก

8) พูดคุยระบายความทุกข์ใจกับคนที่ไว้ใจ

9) รับบริการที่คลินิกคลายเครียด หรือใช้บริการปรึกษาทางโทรศัพท์

กลวิธีในการรับมือกับความเครียดเป็นผลของการเปลี่ยนแปลงความนึกคิด และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อจะจัดการกับความต้องการจากภายในและหรือภายนอกร่างกายกลวิธีในการรับมือกับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความเครียดเป็นกระบวนการที่ใช้จัดการกับปัญหา และปรับการตอบสนองทางอารมณ์ที่มีต่อปัญหานั้น ๆ (Lazarus and Folkman, 1984 อ้างถึงใน เปรม วาทบัณฑิต, 2552)

กลไกลจัดการ (coping) กับความเครียดเป็นความพยายามในการจัดการกับความยากลำบากต่าง ๆ โดยการใช้ความสามารถภายในตัว และการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมคนรอบข้าง เพื่อเอาชนะอุปสรรคนั้น ทั้งนี้ ไม่จำเป็นที่การเผชิญปัญหานั้นจะต้องประสบผลสำเร็จ (Han, 1989 อ้างถึงในเปรม วาทบัณฑิต, 2552)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการจัดการความเครียด คือ การที่บุคคลสามารถรับมือกับความเครียดและใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมซึ่งมีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกันออกไป เช่น การทำกิจกรรมที่ชอบการฝึกสมาธิ การปรับทัศนคติทางความคิดในมุมบวก การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ร่วมงาน การท่องเที่ยว ออกกำลังกาย สังสรรค์กับเพื่อน และบุคคลในครอบครัว เป็นต้น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ

จากสภาพสังคม เศรษฐกิจ และบริบทแวดล้อมของเมืองพื้นที่สาธารณะจึงมีบทบาทสำคัญสำหรับคนเมืองเพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับการพักผ่อนหย่อนใจ พบปะสังสรรค์ ทำกิจกรรมร่วมกันได้ และใช้ประโยชน์สาธารณะอื่น ๆ ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนเมือง

ตามความหมายที่มาร์ค ฟรานซิส (1989) ให้คำนิยามถึงคำว่า “สาธารณะ” ในบริบทเมืองสมัยใหม่ว่าเป็นตัวแทนของรัฐ (State) และสังคม (Society) ส่วนคำว่า “ส่วนตัว” เป็นตัวแทนของการตลาด (Market) และความเป็นบุคคล (Persons) เกิดเป็นพื้นที่แบบกึ่งสาธารณะ (Semi Public Space) (อ้างถึงใน ศุภชัย ชัยจันทร์ และ ณรงพน ไล่ประกอบทรัพย์, 2559) โดยจะเห็นว่าความเป็นพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัวมีความสัมพันธ์กันอยู่ในฐานะพื้นที่ทางกายภาพของเมืองไม่สามารถแยกออกจากกันได้ (กรกฎ กลั่นสกุล, 2562)

พื้นที่สาธารณะ (Public Space) เป็นพื้นที่ทางสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้คน หรือกลุ่มคน รวมถึงชุมชน ที่มาพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือทำกิจกรรมในประเด็นต่าง ๆ อย่างเสรีในพื้นทีพื้นที่หนึ่ง พื้นที่สาธารณะจึงเป็นอาณาเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารที่ประกอบกับความรู้สึกเป็นส่วนร่วม (Sense of Public) ที่สามารถเป็นได้ทั้งรูปธรรมและนามธรรมโดยรูปธรรมของพื้นที่สาธารณะ คือ พื้นที่ทางกายภาพที่กำหนดขอบเขตไว้แน่นอน เช่น ร้านกาแฟ, จัตุรัสกลางเมือง, สวนสาธารณะ พื้นที่การค้า เป็นต้น ส่วนพื้นที่นามธรรม เช่น สื่อสังคมออนไลน์, กลุ่มทางสังคม หรือพื้นที่ทางวัฒนธรรม เป็นต้น (กุสุมา กูใหญ่, 2556 อ้างถึงในกรกฎ กลั่นสกุล, 2562)

พื้นที่สาธารณะมีระดับของความเป็นสาธารณะที่แปรผันตามลักษณะของการครอบครอง และการจัดการของผู้มีส่วนร่วมในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทั้งช่วงอายุ เพศ ระดับชนชั้นรวมถึงกลุ่มคน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อื่น ๆ ที่เป็นความสัมพันธ์ในเชิงพฤติกรรมในสังคมซึ่งพื้นที่สาธารณะในประเทศไทยสามารถแบ่งมิติของการครอบครองพื้นที่เป็นพื้นที่ที่ครอบครองโดยรัฐกับพื้นที่ที่ครอบครองโดยเอกชนพื้นที่ที่ครอบครองโดยรัฐถือเป็นพื้นที่สาธารณะที่เป็นของทุกคนในสังคม และสาธารณะชนสามารถใช้ได้ในฐานะที่เป็นทรัพยากรสาธารณะซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนกลางที่สามารถเข้าถึงและใช้งานได้อย่างอิสระภายใต้ข้อจำกัดบางอย่างที่กำหนดไว้เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการใช้งาน เช่น พื้นที่สวนสาธารณะต่าง ๆ ที่มีการกำหนดเวลาเปิดและปิดหรือการห้ามนำสัตว์เลี้ยงเข้ามาในพื้นที่ ส่วนพื้นที่ที่ครอบครองโดยเอกชนถือเป็นพื้นที่ส่วนบุคคลแต่มีพื้นที่ของเอกชนที่เปิดให้เสมือนเป็นพื้นที่ สำหรับสาธารณะ หรือ POPS (Private Owned Public Space) ซึ่งเป็นพื้นที่กึ่งสาธารณะ (Sem - Public Space) โดยมีข้อจำกัดและข้อปฏิบัติที่กำหนดเอาไว้ชัดเจนในการใช้งานพื้นที่ เช่น พื้นที่ของห้างสรรพสินค้าที่มีส่วนของลานกิจกรรมขนาดใหญ่และการนำสวนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดสรรพื้นที่โครงการเพื่อให้เกิดการใช้งานที่หลากหลาย เช่น การประกอบกิจกรรมส่งเสริมการขายการใช้เป็นพื้นที่ในการสัญจรหรือเป็นทางเชื่อมของพื้นที่อาคารกับอาคารเชื่อมพื้นที่อาคารกับสถานีขนส่งสาธารณะรวมถึงตามข้อกำหนดของกฎหมายในการเพิ่มความสูงของอาคารที่ต้องมีระยะถอยเข้ามาจากถนนสาธารณะ เป็นต้น (กรกฎ กลั่นสกุล, 2562)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า พื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ที่เชื่อมโยงความหลากหลายทางสังคม เป็นพื้นที่ส่วนกลางที่บุคคลสามารถเข้าถึงได้สร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมหลอมรวมผู้คนในเมืองเข้าไว้ด้วยกันมีการใช้ประโยชน์เพื่อกิจกรรมสาธารณะโดยแบ่งมิติการครอบครองในรูปแบบการจัดการโดยภาครัฐ หรือภาคเอกชน พื้นที่สาธารณะอาจเป็นพื้นที่ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือเป็นพื้นที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น

2.2.1 ความหมายของพื้นที่สาธารณะ

พื้นที่ว่างสาธารณะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในพื้นที่เมืองให้เกิดคุณภาพของสภาพแวดล้อมที่ดีในพื้นที่เมืองพื้นที่ว่างสาธารณะในเมืองมีความสำคัญต่อเมือง และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นพื้นที่ และโอกาสที่ประชาชนได้มาใช้ประโยชน์ร่วมกันทำให้เมืองเกิดความมีชีวิตชีวาสร้างเอกลักษณ์ให้เมืองเสมือนเป็นเครื่องมือที่ดึงดูดธุรกิจสร้างเม็ดเงิน (Carr. et al, 1992) ในพื้นที่เมืองที่ว่างในพื้นที่เมืองแบ่งเป็นหลายชนิดการกล่าวถึงพื้นที่ว่างในงานสถาปัตยกรรมผังเมืองมักถูกพิจารณาในลักษณะของปริมาตรที่ว่าง หรือที่ว่างในลักษณะสามมิติเนื่องจากปริมาตรที่ว่างจะสัมพันธ์กับการออกแบบองค์ประกอบทางกายภาพอื่น ๆ ของเมืองเข้าไปในพื้นที่ว่างนั้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมหรือคนที่เข้าไปอยู่อาศัยดำเนินกิจกรรมภายในพื้นที่ว่างนั้น ๆ สามารถแบ่งลักษณะการเกิดพื้นที่โล่งว่างสาธารณะ ได้ 2 ประเภท ดังนี้ (ณัฐชานันท์ ศิริประเสริฐ, 2558)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1) Urban space คือ พื้นที่โล่งว่างสาธารณะที่เกิดจากการปิดล้อมของสิ่งก่อสร้าง นับตั้งแต่ ถนน อาคาร และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น

2) Open space คือ พื้นที่โล่งว่างสาธารณะที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติอยู่แล้วแต่บางครั้งก็มีการสร้างพื้นที่โล่งว่างลักษณะนี้เพื่อประโยชน์ใช้สอยของชาวเมือง เช่น สนามกีฬา สนามม้า สวนสาธารณะ เป็นต้น ดังนั้น ความหมายของพื้นที่โล่งว่างสาธารณะ (public open space) ในระดับเมือง คือ สถานที่ภายนอกอาคารที่ผู้คนในเมืองมารวมกันอยู่เพื่อการพบปะกันทางสังคม วัฒนธรรมพื้นที่โล่งว่างสาธารณะหรือลานโล่งว่างในเมืองเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคนในเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เนื่องจากพื้นที่โล่งว่างสาธารณะเป็นระบบโครงสร้างหลักของเมืองเป็นสถานที่ที่เปรียบเสมือนศูนย์กลางของการดำเนินชีวิตเป็นจุดรวมของชีวิตทั้งทางสังคม และการสัญจรหลักของเมือง

พื้นที่สาธารณะที่มีความหมายโดยเน้นการเข้าถึงการใช้พื้นที่และการใช้งานของพื้นที่สาธารณะในทางกายภาพ (Carmona, et.al. 2010 :139) สามารถแบ่งได้ 3 แบบ ดังนี้

1) พื้นที่สาธารณะข้างนอก (External public space) หมายถึง พื้นที่ภายนอกทั้งหมดที่อยู่ระหว่างพื้นที่ส่วนตัว (มีเจ้าของถือครอง) ได้แก่ ลานจัตุรัส ถนน ทางหลวง สวนสาธารณะที่จอดรถ ริมแม่น้ำทั้งหมดนี้สามารถเข้าถึงได้ทั้งหมด

2) พื้นที่สาธารณะข้างใน (Internal public space) หมายถึง พื้นที่ภายในอาคารหรือสถาบันที่เป็นสาธารณะที่มีความหลากหลาย ได้แก่ หอสมุด พิพิธภัณฑ์ รัฐสภา รวมถึงพื้นที่ขนส่งสาธารณะ ได้แก่ สถานีรถไฟ สถานีรถประจำทาง สนามบิน

3) พื้นที่สาธารณะข้างนอกและข้างใน (External and Internal public space) หมายถึง พื้นที่ที่อาจจะดูเหมือนเป็นพื้นที่ส่วนตัวพื้นที่ของเอกชนแต่มีความเป็นสาธารณะมากกว่า ได้แก่ ในมหาวิทยาลัย สนามกีฬา โรงภาพยนตร์ ไนต์คลับ และห้างสรรพสินค้า

พื้นที่สาธารณะ หมายถึง สภาพแวดล้อมกลางแจ้งที่ถูกออกแบบขึ้นเพื่อลดบรรยากาศที่วุ่นวายจากการดำเนินชีวิตในสังคมเมืองใหญ่องค์ประกอบของพื้นที่สาธารณะมีหลายรูปแบบ เช่น ทางสำหรับคนเดินสวนสาธารณะ จัตุรัส ลานกลางแจ้ง ซึ่งเป็นสถานที่ที่คนในชุมชนวัฒนธรรม และกิจกรรมเชิงประเพณีได้หลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตในพื้นที่สาธารณะที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชน ได้ใช้เวลาและมีกิจกรรมร่วมกันนอกจากนี้ยังมีส่วนส่งเสริมบรรยากาศทางเศรษฐกิจและเพิ่มมูลค่าในแง่การใช้สอยที่ดินของแต่ละเมืองให้สูงขึ้น (PPS, 2000)

พื้นที่สาธารณะ หมายถึง สถานที่ที่เปิดให้คนทั่วไปเข้าถึงได้เป็นที่ที่ผู้คนไปใช้ประกอบกิจกรรมคนเดียวหรือเป็นกลุ่มซึ่งพื้นที่สาธารณะนั้นมีหลายรูปแบบแต่ทุกรูปแบบจะมีองค์ประกอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่เหมือนกันโดยบางแห่งมีรัฐเป็นเจ้าของ และเป็นผู้บริหารจัดการ หรือบางแห่งมีเอกชนเป็นเจ้าของ แต่เปิดให้คนทั่วไปเข้าได้ (Carr, et.al. 1992 : 50)

พื้นที่สาธารณะ หมายถึง สถานที่ที่เปิดให้คนทั่วไปเข้าถึงได้ที่ผู้คนไปใช้ประกอบกิจกรรมคนเดียว หรือเป็นกลุ่มพื้นที่สาธารณะนั้นมีหลายรูปแบบและอาจมีชื่อเรียกต่าง ๆกัน เช่น พลาซ่า มอลล์ หรือ สนามเด็กเล่นแต่ทุกรูปแบบจะมีองค์ประกอบที่เหมือนกันพื้นที่สาธารณะโดยทั่วไปจะมีสาธารณูปการ เช่น ทางเดิน ม้านั่ง และน้ำ องค์ประกอบทางกายภาพและสายตา เช่น การปรับพื้นหรือการปูสนามหญ้า และไม้ประดับเพื่อสนับสนุนให้เกิดกิจกรรม ไม่ว่าจะเกิดจากการวางแผนหรือเป็นพื้นที่ที่ถูกค้นพบ พื้นที่สาธารณะมักจะเปิดกว้างให้ทุกคนเข้าถึงได้บางแห่งมีรัฐเป็นเจ้าของและเป็นผู้บริหารจัดการบางแห่งมีเอกชนเป็นเจ้าของแต่เปิดให้คนทั่วไปเข้าได้ (Carr, et al,1992 :50 อ้างถึงใน สุธาริน คูณผล, 2541 : 170)

พื้นที่สาธารณะ หมายถึง พื้นที่ที่ไม่ได้เพียงที่ว่างเปิดโล่งที่ไม่มีความหมายในตัวเองสำหรับสันทนาการหรือสัญจรไปมาของคนเมืองที่มีคุณภาพชีวิตเท่านั้นแต่คุณลักษณะสำคัญ คือ การเป็นพื้นที่ที่คนในเมืองจะมาพบปะสังสรรค์มีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อสร้างสรรค์เมืองที่มีความเป็นมนุษย์ และที่สำคัญเป็นเวทีทองของชีวิตสาธารณะ (public life) ซึ่งเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของเมืองที่เคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง (Jackson, 1984. Scruton, 1984 อ้างถึงใน สุธาริน คุณผล, 2541 : 176)

พื้นที่สาธารณะ คือ ที่ว่างที่มีการใช้ประโยชน์ทางกายภาพในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เช่น ทางเดินเท้า ตลาด ร้านกาแฟ ร้านอาหาร ห้างสรรพสินค้า ลาน พล่าซ่า สวนสาธารณะ และสถานที่อื่น ๆ ในแต่ละพื้นที่มีบทบาทให้ในการให้บริการที่แตกต่างกันโดยพื้นที่สาธารณะอาจไม่ใช่พื้นที่ที่เป็นรัฐเพียงอย่างเดียวซึ่งอาจจะมีพื้นที่สาธารณะที่เอกชนเป็นเจ้าและสร้างเงื่อนไขเพื่อให้เกิดการใช้งานร่วมกันพื้นที่สาธารณะถือว่าเป็นพื้นที่ที่รองรับการทำกิจกรรมของคนในเมืองได้ดีที่สุดโดยพื้นที่ที่จะประสบความสำเร็จในการเข้าใช้นั้นต้องเป็นพื้นที่ที่ได้รับการจดจำผู้ใช้งานประทับใจมีกิจกรรมที่หลากหลาย และเป็นพื้นที่เพื่อสังคมอย่างแท้จริง (กนกวรรณ จันทร์พรหม, 2560)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าพื้นที่สาธารณะ หมายถึง พื้นที่โล่งที่เปิดกว้างสำหรับทุกคนในสังคมใช้ร่วมกันโดยมีลักษณะทางกายภาพที่หลากหลาย และมีบทบาทของการใช้งานที่แตกต่างกันเป็นสถานที่สำหรับทำกิจกรรมของคนหรือกลุ่มคน เช่น การพักผ่อน การพบปะสังสรรค์การสร้างปฏิสัมพันธ์กันของคนในสังคมโดยพื้นที่สาธารณะนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นพื้นที่ของภาครัฐเสมอไป

2.2.2 ความหมายของพื้นที่กึ่งสาธารณะ

แนวคิดการใช้พื้นที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของโครงการเอกชนเพื่อให้เป็นพื้นที่สาธารณะ หรือเรียกว่าพื้นที่กึ่งสาธารณะ (semi - public space) โดยพิจารณาความเหมาะสมจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้งทางด้านทำเลที่ตั้ง การเข้าถึง การสัญจรและผู้ใช้สอยเพื่อยังประโยชน์แก่คนเมืองดังเช่นในกรณี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างการคืนพื้นที่ว่างให้แก่เมืองของโครงการอาคารสำนักงานกสิกรไทยสาขาพหลโยธินซึ่งเว้นระยะเป็นพื้นที่ลานโล่ง (Plaza) หน้าอาคารประมาณ 40 เมตร โดยนับเป็นโครงการแรกที่ยินยอมสละพื้นที่เพื่อเมืองซึ่งต่อมาได้รับรางวัลภูมิสถาปัตยกรรมดีเด่น ทั้งนี้นอกจากความร่วมมือจากภาคเอกชนแล้วภาครัฐเองยังให้การสนับสนุนในทางกฎหมายผังเมืองเรียกว่า ระบบรางวัล FAR BONUS โดยสนับสนุนให้โครงการเอกชนที่ตั้งอยู่บนพื้นที่กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล (private property) ยินยอมให้ใช้พื้นที่ว่างส่วนใดส่วนหนึ่งของโครงการเป็นพื้นที่สาธารณะ “พื้นที่กึ่งสาธารณะ” ซึ่งกล่าวถึงในที่นี้หาใช่ว่าใครจะใช้ทำอะไรก็ได้เพราะการจะใช้พื้นที่หรือประกอบกิจกรรมใดนั้นจะต้องอยู่บนความพอดีที่ถูกตีกรอบด้วยมาตรฐานทางสังคมต้องมีการเคารพสิทธิซึ่งกันและกันนำมาสู่ความเป็นระเบียบเรียบร้อยโดยไม่จำเป็นต้องให้ใครมาบังคับควบคุม (มัญชุตา กัญชนะ, 2554)

พื้นที่กึ่งสาธารณะ หมายถึง พื้นที่ว่างที่มีประโยชน์เพื่อสาธารณะอาจเป็นพื้นที่ธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้นแต่อาจมีการกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงหรือช่วงเวลาโดยเจ้าของพื้นที่หรือหากพิจารณาในด้านกายภาพนั้น คือพื้นที่ที่สอดประสานกันระหว่างพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนบุคคล ทั้งนี้แนวคิดการพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวเริ่มต้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1960 ที่นครนิวยอร์กประเทศสหรัฐอเมริกาโดยทางกฎหมายซึ่งเรียกว่า Privately owned Public space และ ได้แบ่งความหมายออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ (มัญชุตา กัญชนะ, 2554)

Privately Owned หมายถึง พื้นที่ และ/หรือ อาคารซึ่งมีพื้นที่ว่างสาธารณะอยู่นั้น ทั้งนี้เจ้าของพื้นที่จะเป็นผู้กำหนดการเข้าออกและการใช้งานในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งคนทั่วไปไม่สามารถเข้าและใช้งานในพื้นที่นี้ได้หากไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของพื้นที่

Public Space หมายถึง ลักษณะพื้นที่ที่อยู่ในพื้นที่ของเอกชนซึ่งเจ้าของพื้นที่ได้ยินยอมให้สิทธิในการเข้าออกและใช้งานแก่คนทั่วไปโดยเจ้าของพื้นที่ยังคงมีสิทธิในพื้นที่ดังกล่าวนอกจากต้นแบบในการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาแล้วยังมีอีกหลายประเทศที่ใช้แนวคิดดังกล่าวเป็นแม่แบบในการพัฒนาพื้นที่กึ่งสาธารณะ ได้แก่ ประเทศฮ่องกง ประเทศ สิงคโปร์ เป็นต้น

พื้นที่กึ่งสาธารณะ (semi-public space) หมายถึง พื้นที่ที่สอดประสานกันระหว่างพื้นที่สาธารณะ (public) และพื้นที่ที่มีความเป็นส่วนบุคคล (private) หรือเป็นการสอดแทรกระหว่างพื้นที่ภายนอก และภายในสามารถจำแนกได้ดังนี้ (กาวเนตร สะใบ, 2552)

1) พื้นที่ว่างบริเวณรอบอาคาร หมายถึง พื้นที่ว่างซึ่งรวมอยู่กับอาคารอันเกิดจากข้อบังคับเช่นเกิดจากระยะร่นพื้นที่รอบอาคารในระยะที่กำหนด เป็นต้น ซึ่งพื้นที่ว่างในลักษณะนี้มักจะไม่มีขอบเขตที่ชัดเจน

2) พื้นที่ว่างภายในกลุ่มอาคาร หมายถึง พื้นที่ว่างที่มีการใช้พื้นที่ในลักษณะกึ่งส่วนบุคคลซึ่งมีขนาดเล็กแทรกอยู่ในกลุ่มอาคารเพื่อเป็นทางสัญจรพื้นที่พักผ่อนเพื่อสาธารณะ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเภทของพื้นที่ว่างกึ่งสาธารณะ

การแบ่งประเภทของพื้นที่สาธารณะ (กาวเนตร สะใบ, 2552)

1) พื้นที่ว่างที่เกิดจากการออกแบบลานโล่งหน้าอาคารเป็นพิเศษในบริเวณระยะร่นอาคาร (plaza)

2) พื้นที่ว่างรอบอาคาร (building entourage) หมายถึงพื้นที่ว่างซึ่งรวมอยู่กับอาคาร อันเกิดจากข้อบังคับ เช่น ระยะถอยร่น (set back) พื้นที่ว่างรอบอาคารในระยะที่กฎหมายกำหนด เป็นพื้นที่พักผ่อนหรือเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ เช่น พื้นที่ว่างหน้าและหลังอาคาร เป็นต้น

3) พื้นที่ว่างภายในกลุ่มอาคาร (inner block void) หมายถึง พื้นที่ว่างที่มีการใช้พื้นที่ในลักษณะกึ่งส่วนบุคคล (semi-private) ซึ่งมีขนาดเล็กแทรกอยู่กับกลุ่มอาคารเพื่อเป็นทางสัญจร พื้นที่พักผ่อนหรือเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ เช่น พื้นที่ว่างหน้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคารหรือพื้นที่ว่างกึ่งสาธารณะภายในอาคารที่มีความต่อเนื่องกับภายนอกอาคาร เป็นต้น

4) พื้นที่นันทนาการหรือสวนสาธารณะที่เป็นพื้นที่เอกชน (private recreation areas or private parks) เช่น สวนสาธารณะ พื้นที่สวนหน้าบ้าน

5) พื้นที่ว่างที่เป็นพื้นที่ของเอกชน เช่น พื้นที่ว่างรอบอาคารที่ไม่มีการใช้งานหรืออาคารที่หยุดทำการก่อสร้าง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า พื้นที่กึ่งสาธารณะ หมายถึง พื้นที่ของเอกชนที่อนุญาต หรือจัดเตรียมพื้นที่ไว้ให้บุคคลสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขหรือข้อจำกัดในการใช้งานพื้นที่ กึ่งสาธารณะเป็นพื้นที่ที่สอดประสานกันระหว่างพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนบุคคล

ภาพที่ 2.2 แสดงตัวอย่างพื้นที่สาธารณะ

ที่มา : ผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.3 แสดงตัวอย่างพื้นที่กึ่งสาธารณะ

ที่มา : ผู้วิจัย

2.2.3 ประเภทพื้นที่สาธารณะ

การแบ่งประเภทของพื้นที่สาธารณะนั้นมีหลักการพิจารณาขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์ใดเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้ (มัญชุตา กัญชนะ, 2554)

1) การแบ่งประเภทตามลักษณะที่ตั้ง และประโยชน์ใช้สอย

(1) พื้นที่เปิดโล่งสาธารณะข้างทางสัญจร (The Street Plaza) โดยอาศัยเส้นทางการเดินทางที่สะดวกทั้งทางบก ทางทะเล และทางอากาศ เป็นตัวชี้นำผู้คนให้เกิดการใช้พื้นที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ การสนทนา เชื่อมต่อแลกเปลี่ยนระหว่างผู้คน

(2) พื้นที่เปิดโล่งหน้าอาคารทางธุรกิจ (The Corporate Foyer) เป็นพื้นที่ที่อยู่ท่ามกลางศูนย์กลางของแหล่งธุรกิจต่าง ๆ ซึ่งกระจายตัวอยู่ตามเมืองสำคัญทางเศรษฐกิจในแต่ละประเทศ โดยในแต่ละวันนั้นจะมีจำนวนผู้คนที่เดินทางเข้าออกเป็นจำนวนมากพื้นที่ดังกล่าวจะทำหน้าที่เป็นพื้นที่ที่จะรองรับผู้คนเพื่อติดต่อธุรกิจพบปะพูดคุยรวมถึงเป็นที่พักผ่อนในสถานที่เดียวกัน

(3) พื้นที่เปิดโล่งสาธารณะในลักษณะพื้นที่สีเขียว (The Urban Oasis) วัตถุประสงค์หลักของพื้นที่ คือ การใช้พื้นที่สีเขียวดึงดูดผู้คนหลากหลายกลุ่มให้เข้ามาใช้พื้นที่โดยหวังผลเพื่อการผ่อนคลายและพักผ่อนหย่อนใจ หลีกหนีจากความเป็นเมืองรอบด้าน ดังนั้น การจัดการพื้นที่ดังกล่าวจึงต้องรองรับการใช้งานกิจกรรมความสะอาดและความปลอดภัย ผู้ใช้พื้นที่รู้สึกเป็นเจ้าของสามารถเชื่อมโยงตนเองเข้ากับพื้นที่นั้น ๆ ได้

(4) พื้นที่เปิดโล่งสาธารณะบริเวณจุดเปลี่ยนการคมนาคมสาธารณะ (The Transit Foyer) พื้นที่ที่มีการคมนาคมสาธารณะหลากหลายประเภทมาบรรจบกันทำให้ผู้มาใช้บริการเป็นจำนวนมากเป็นผลให้เกิดเป็นพื้นที่สาธารณะที่เชื่อมโยงการเดินทางสำหรับผู้คนภายในชุมชนเองสังคมใกล้เคียงรวมถึงในระดับเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(5) พื้นที่เปิดโล่งสาธารณะขนาดใหญ่อันเป็นสัญลักษณ์ของเมือง (The Grand Public Place) ในที่นี้ หมายถึง พื้นที่จัตุรัสสาธารณะที่เป็นรากเหง้าของวัฒนธรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งยังคงไว้และเน้นย้ำถึงตัวตนที่แท้จริงของชุมชนในพื้นที่เป็นจุดศูนย์รวมของวิถีชีวิตคนแต่ละประเภท และเป็นส่วนผสมของวัฒนธรรมอีกทั้งยังเป็นตัวเร่งการลงทุนส่วนตัว และขององค์กรขนาดเล็กผู้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในพื้นที่ของตน ดังนั้น พื้นที่นี่จึงเป็นเหมือนสะพานเชื่อมต่อผู้คนหลายลักษณะเข้าด้วยกัน

2) การแบ่งประเภทตามลักษณะทางกายภาพ (สกุลชัย ตันติเศรณี, 2549 : 25)

(1) พื้นที่ว่างบริเวณรอบอาคาร (building entourage) หมายถึง พื้นที่โล่งว่างซึ่งอยู่รวมกับอาคารอันเกิดจากข้อบังคับ เช่น ระยะถอยร่นตามที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น

(2) พื้นที่โล่งว่างภายในกลุ่มอาคาร (inner block void) หมายถึง พื้นที่โล่งว่างที่มีการใช้พื้นที่ในลักษณะกึ่งส่วนบุคคล (semi-private) ซึ่งมีขนาดเล็ก และแทรกตัวอยู่กับกลุ่มอาคารเพื่อเป็นทางสัญจรพักผ่อนหรือประโยชน์เชิงพาณิชย์

(3) พื้นที่โล่งว่างลักษณะโครงข่ายของถนน และจัตุรัส (primary network of street and Square) ซึ่งนอกจากจะใช้เป็นเส้นทางคมนาคมแล้วยังเป็นเป็นส่วนช่วยในการสร้างความสำคัญของพื้นที่และกำหนดโครงสร้างของชุมชนเมือง (Urban structure)

(4) สวนสาธารณะ (parks) หมายรวมถึงพื้นที่โล่งว่างซึ่งใช้เป็นที่พักผ่อนของชาวเมืองสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันในกิจกรรมที่หลากหลาย

(5) พื้นที่โล่งว่างในลักษณะแนวยาว (linear open space system) มีลักษณะการใช้พื้นที่ตามเส้นกำหนดขอบเขตพื้นที่โดยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่โล่งว่างเพื่อการสัญจร เช่น ถนน แม่น้ำลำคลอง เป็นต้น

3) การแบ่งประเภทตามลักษณะการครอบครองพื้นที่ (พรรณฑิภา สายวัฒน์, 2552) ได้แบ่งประเภทตามลักษณะการครอบครองพื้นที่ ดังนี้

(1) พื้นที่ว่างส่วนบุคคล (private space) เป็นพื้นที่ว่างในเขตที่พักอาศัยหรืออาคารส่วนบุคคลเป็นพื้นที่สาธารณะที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ เช่น พื้นที่ว่างหลังบ้านที่มีรั้วล้อมรอบ

(2) พื้นที่ว่างกึ่งสาธารณะ (semi-public space) เป็นพื้นที่ว่างนอกเขตปกคลุมของอาคารหรือมีประโยชน์เพื่อสาธารณะอาจเป็นพื้นที่ธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้นแต่อาจมีการกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงหรือช่วงเวลาโดยเจ้าของพื้นที่หรือพื้นที่ที่สอดประสานกันระหว่างพื้นที่สาธารณะ (public space) และพื้นที่ว่างส่วนบุคคล (private space)

4) ประเภทของพื้นที่สาธารณะตามหน้าที่การใช้ประโยชน์ (ชริตา ชาตรีกุล, 2555) ได้อธิบายการแบ่งพื้นที่ว่างสาธารณะตามหน้าที่การใช้ประโยชน์เป็น 4 ประเภท ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(1) ประเภทถนน บาทวิถี (Linear open space system) พื้นที่สาธารณะในลักษณะแนวยาวมีลักษณะการใช้พื้นที่ตามเส้นกำหนดขอบเขตพื้นที่โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่สาธารณะเพื่อการสัญจรซึ่งมีความสำคัญต่อชีวิตสาธารณะของผู้คนในเมือง Jacobs (1961) กล่าวว่า บทบาทของถนนนั้นไม่ได้เป็นเพียงตัวเชื่อมต่อของอาณาเขตสาธารณะของประชาชนหรือเพียงทางสัญจรของรถแต่เป็นถนนสำหรับผู้เดินเท้า (Pedestrian) ที่เอื้อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ของผู้คนทำให้ถนนกลายเป็นพื้นที่ทางสังคม (Street as social space)

(2) ประเภทพื้นที่ลานที่ว่าง (Square and plaza) พื้นที่สาธารณะที่มีลักษณะเป็นลานโล่งโดยทั่วไปจะเป็นโครงข่ายหลักของถนน และจัตุรัสซึ่งใช้เป็นเส้นทางในการคมนาคมและเป็นส่วนที่ช่วยเน้นความสำคัญให้แก่พื้นที่นอกจากนี้ยังช่วยในการกำาหนดโครงสร้างของเมือง เช่น พื้นที่ว่างบริเวณเสาชิงช้าและลานคนเมืองในขณะที่พื้นที่สาธารณะบางส่วนมีการใช้พื้นที่สาธารณะที่เป็นพื้นที่ว่างเปล่าซึ่งมักเป็นพื้นที่ว่างที่รอการพัฒนา เช่น พื้นที่ว่างสาธารณะกลางชุมชน พื้นที่รกร้างว่างเปล่า พื้นที่ว่างสาธารณะของรัฐลานว่างในพื้นที่สาธารณะของรัฐบาลท้องถิ่นพื้นที่เหล่านี้หากเป็นพื้นที่ภายในชุมชนจะเป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านมารวมตัวกันหากเป็นของเอกชนก็มักเป็นพื้นที่เพื่อรอการพัฒนาและถูกนำมาใช้เป็นพื้นที่ว่างสาธารณะชั่วคราว

(3) ประเภทพื้นที่ว่างที่มีอาการปิดล้อม (Courtyard) พื้นที่สาธารณะที่ถูกโอบล้อมด้วยสิ่งก่อสร้างทำให้เกิดความรู้สึกปิดล้อมหรืออาจมีพื้นที่ที่ติดถนนอย่างน้อย 1 ด้าน Moughtin (1995) ได้ให้ความหมายในลักษณะนี้ว่าเป็นพื้นที่ที่ล้อมรอบด้วยกรอบผนังอาคารเพื่อใช้ประโยชน์หลายประการ เป็นพื้นที่ว่างที่เชื่อมติดกับถนนและบาทวิถีเป็นพื้นที่ใช้สำหรับกิจกรรมระยะสั้นๆ เช่น นั่ง, นั่งคอย และนัดพบ

(4) ประเภทสวน (Park) เป็นพื้นที่สาธารณะของเมืองที่มีขอบเขตชัดเจนมีการปลูกต้นไม้ที่ให้ความร่มรื่นเป็นพื้นที่สาธารณะซึ่งใช้เป็นพื้นที่พักผ่อนของผู้อยู่อาศัยในเมืองโดยพื้นที่จะมีกิจกรรมที่หลากหลายเป็นพื้นที่ว่างขนาดใหญ่ซึ่งผู้อยู่อาศัยในเมืองสามารถใช้ประโยชน์พื้นที่ในการนันทนาการร่วมกัน เช่น พื้นที่เลียบริมน้ำ สวนสาธารณะโดยพื้นที่ว่างสาธารณะประเภทสวนนั้นสามารถแบ่งออกเป็น สวนระดับภาค สวนระดับเมือง สวนระดับชุมชน สวนระดับละแวกบ้านและสวนขนาดเล็ก

นอกจากนี้ประเภทของพื้นที่สาธารณะ (ปราณระฟ้า พรหมประวัติ. 2550 อ้างถึงในณัฐชานันท์ ศิริประเสริฐ, 2558) สามารถจำแนกได้ 4 ประเภทตามลักษณะสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1) พื้นที่ว่างบริเวณรอบอาคาร (building entourage) หมายถึง พื้นที่โล่งว่างซึ่งรวมอยู่กับอาคารอันเกิดจากข้อบังคับ เช่น เกิดจากระยะถอยร่นพื้นที่โล่งว่างรอบอาคารในระยะที่กำหนดตามกฎหมาย เป็นต้น พื้นที่โล่งในลักษณะนี้มักไม่มีขอบเขตที่ชัดเจน

2) พื้นที่ว่างภายในกลุ่มอาคาร (inner block void) หมายถึง พื้นที่โล่งว่างที่มีการใช้พื้นที่ในลักษณะกึ่งส่วนบุคคล (semi private) ซึ่งมีขนาดเล็กและแทรกอยู่กับกลุ่มอาคารเพื่อเป็นทางสัญจร พื้นที่พักผ่อน หรือเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ เช่น พื้นที่โล่งว่างหน้าอาคาร ถนนคนเดิน ลาน และพื้นที่ในศูนย์การค้าชุมชน เป็นต้น

3) พื้นที่ปิดล้อม (enclosure space) เกิดจากการปิดล้อมของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ นับตั้งแต่ถนน อาคารและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นอื่น ๆ

4) พื้นที่เปิดโล่ง (Open Space) หมายถึง เป็นพื้นที่นอกอาคารหรืออยู่ในขอบเขต พื้นที่ที่อยู่อาศัยในชุมชนรู้สึกว่าเป็นพื้นที่ของชุมชน เป็นพื้นที่ที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น

พื้นที่ว่างบริเวณรอบอาคาร

ที่มา : https://www.onesiam.com

พื้นที่เปิดโล่ง

ที่มา : https://readthecloud.co/scoop-seoullo-7017/

ภาพที่ 2.4 แสดงตัวอย่างพื้นที่ว่างบริเวณรอบอาคารและพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่ปิดล้อม

ที่มา: www.archdaily.com / Yashiro photo office

พื้นที่ว่างภายในกลุ่มอาคาร

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 2.5 แสดงตัวอย่างพื้นที่ปิดล้อมและพื้นที่ว่างภายในกลุ่มอาคาร

2.2.4 ความสำคัญของพื้นที่สาธารณะในชุมชนเมือง

พื้นที่ว่างสาธารณะส่วนใหญ่มักเกิดจากการต้องการพื้นที่ภายในเมืองเพื่อกิจกรรมที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของคนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในเมืองนั้น ๆ โดยเกิดจากวัตถุประสงค์หลายประการ ดังนี้ (กาวเนตร สะใบ, 2552)

1) เพื่อการค้าเป็นสถานที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนการผลิตสินค้าสถานที่รับฝากของ และเป็นบริเวณเพื่อธุรกิจตลาดเพื่อการค้าอาจมีมากกว่าหนึ่งแห่งในเมืองบางแห่งอาจไม่มีพื้นที่ว่างเฉพาะเพื่อการค้าขายแต่ใช้ถนนมาเป็นบริเวณทำการซื้อขายแทน

2) เพื่อการสื่อสารเป็นสถานที่เพื่อทำกิจกรรมทางสังคมเป็นจุดที่มีการเปลี่ยนการสื่อสารการถ่ายทอดกระจายข่าวเป็นสถานที่ผู้คนจะมาพบปะกันหรือเพื่อเยี่ยมและให้ข่าวสาร

3) เพื่อการนันทนาการทั้งการพักผ่อนหย่อนใจแบบไม่ใช้แรง (passive) หรือแบบใช้แรง (active) สำหรับคนเมืองซึ่งมีการดำรงชีวิตค่อนข้างซับซ้อนภายในสังคมเมืองที่ประชากรเพิ่มสูงขึ้นรูปแบบการทำงานเปลี่ยนไปวิถีชีวิตที่ต้องแข่งขันกับเวลาการต้องเผชิญกับมลพิษจากการจราจรจำเป็นต้องได้รับการพักผ่อนหรือการนันทนาการ (John Ratclife, 1975 : 177-179)

4) เพื่อสนองตอบต่อความเชื่อศรัทธา เช่น บริเวณที่มีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

5) เพื่อเน้นให้ความสำคัญกับสถานที่หรือเป็นเอกลักษณ์ของอาคารที่มีความสำคัญ เช่น ศาลากลาง โบสถ์ ศาลเจ้า อนุสาวรีย์ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6) เพื่อผลทางด้านการมองเห็นเน้นให้เห็นความสำคัญ เช่น บริเวณพื้นที่โล่งหน้าอาคารสำคัญหรืออนุสาวรีย์ต่าง ๆ และในบางครั้งเพื่อเป็นที่รองรับคนจากตัวสถาปัตยกรรม

Charles Eliot ได้พยายามศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไขการใช้ประโยชน์ และหน้าที่ของที่ว่างในฐานะการเป็นส่วนประกอบของเมืองและได้แบ่งหน้าที่ของที่ว่างออกเป็น 2 ส่วนคือที่ว่างเพื่อการบริการ และที่ว่างเพื่อการเป็นส่วนประกอบของเมือง

(Christopher Tunnard and Boris Pushkarew, 1967) ได้กล่าวถึงความสำคัญของพื้นที่ว่างในชุมชนเมืองว่าที่ว่างในชุมชนเมืองนั้นจะส่งผลกระทบต่อกิจกรรมต่าง ๆ ในเมืองไม่ว่าจะเป็นกระบวนการผลิตแรงงานระบบการป้องกันและรักษาความสงบการตกแต่งประดับประดาเมืองตลอดจนการพักผ่อนหย่อนใจของชาวเมือง

Stanley B Tankel กล่าวถึงความสำคัญของที่ว่างในชุมชนเมืองไว้ 3 ประการ

1) เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวเมืองไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการพักผ่อนหย่อนใจที่ไม่ต้องออกแรงออกกำลังกาย (passive Recreation) หรือการพักผ่อนหย่อนใจที่ต้องการออกแรง (active recreation)

2) เป็นจุดหมายตาเป็นองค์ประกอบของทิวทัศน์เมืองรวมทั้งทำให้เกิดมุมมองที่สวยงามสำหรับผู้พบเห็นในขณะเดินและพักผ่อนท่องเที่ยว

3) ทำให้เกิดความเป็นส่วนตัว หลุดพ้นจากสภาพเมืองที่สับสนวุ่นวายเกิดความรู้สึกสบายช่วยทำให้เมืองดูกว้างขวางและเป็นสัดส่วน

(Leslie J. King un: Reginalk Golledge, 1978) ได้พิจารณาลักษณะภูมิศาสตร์ชุมชนเมืองโดยเน้นความสัมพันธ์ในมิติแห่งที่ว่าง (Spatial dimension) ของเมืองซึ่งประกอบด้วย 2 ลักษณะ ดังนี้

1) แนวความคิดพื้นฐานในเรื่องระยะทาง (distance) ทิศทาง (direction) ทำเลที่ตั้ง location) พื้นที่ (area) การเกาะกลุ่ม (grouping) และภูมิภาค (regions) ซึ่งอธิบายลักษณะต่างๆ ของการใช้ที่ดินการสัญจรและสาธารณูปโภค

2) ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของเมืองเป็นความผูกพันที่มีความสลับซับซ้อน พฤติกรรมบางอย่างของมนุษย์ถูกกำหนดโดยรูปทรงของที่ว่าง (spatial form) ในขณะเดียวกันลักษณะรูปทรงของที่ว่างก็ถูกกำหนดขึ้นจากพฤติกรรมของมนุษย์

(Gehl. 2001: 11-16 อ้างถึงในกาวเนตร สะใบ, 2552) ได้จำแนกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ว่างสาธารณะของเมืองไว้ ดังนี้

1) กิจกรรมจำเป็น (Necessary Activities) หมายถึง กิจกรรมที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในเมืองโดยมักจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเดินเป็นส่วนใหญ่ เช่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเดินไปโรงเรียนไปทำงานหรือการรอรถโดยสารประจำทางหรือการรอคนโดยกิจกรรมส่วนใหญ่จะเกิดจากความต้องการของคนในเมืองเพราะเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นและเป็นกิจกรรมที่คนไม่มีทางเลือกในการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่นั้นๆ

2) กิจกรรมนันทนาการหรือกิจกรรมทางเลือก (recreation activities or optional) หมายถึงกิจกรรมที่เกิดจากความต้องการของคนที่จะทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยมีการตัดสินใจแล้วว่าจะใช้สถานที่ใดและช่วงเวลาไหนที่จะสะดวกและมีความเป็นไปได้ในการทำกิจกรรมนั้นๆ โดยที่กิจกรรมส่วนใหญ่มักเป็นกิจกรรมที่เป็นลักษณะการพักผ่อนหย่อนใจและมีความเกี่ยวเนื่องกับสภาพแวดล้อมภายนอกรวมทั้งสภาพอากาศที่อำนวย เช่น การเดินเล่น ยืน หรือนั่ง เพื่อการพักผ่อน

3) กิจกรรมทางสังคมหรือกิจกรรมผลลัพธ์ (social activities or resultant) หมายถึงกิจกรรมผลลัพธ์ที่เกิดจากกิจกรรมทั้งสองข้อข้างต้น (กิจกรรมจำเป็น และ กิจกรรมทางเลือก) โดยจะกล่าวได้ว่าหากจะทำให้เกิดกิจกรรมทางสังคมนั้นจะต้องอาศัยการที่มีคนอยู่ในพื้นที่ว่างนั้นๆ และร่วมกันทำกิจกรรมเสียก่อนเช่น การละเล่น การทักทาย การสนทนาและมีกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันหรือกิจกรรมที่หลากหลายอันเกิดจากการรวมกลุ่มของคนทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กันทางอ้อม

ตารางที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพมีผลต่อการเกิดกิจกรรมประเภทต่าง ๆ

กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะ	**คุณภาพของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Quality of the physical environment)**	
	แย่ (poor)	**ดี(good)**
กิจกรรมจำเป็น (necessary activities)		
กิจกรรมนันทนาการหรือกิจกรรมทางเลือก (recreation activities or optional)		
กิจกรรมผลลัพธ์หรือกิจกรรมทางสังคม (social activities or resultant)		

ที่มา: (Gehl.2001 : 13 อ้างถึงในกาวเนตร สะใบ, 2552)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางจะแสดงให้เห็นว่าบริบทแวดล้อมทางกายภาพของพื้นที่สาธารณะจะดีหรือแย่กิจกรรมจำเป็นก็ไม่เปลี่ยนแปลงแต่เมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมดีการทำกิจกรรมทางเลือกหรือกิจกรรมนันทนาการจะเพิ่มสูงขึ้นส่วนกิจกรรมทางสังคมอันเป็นผลมาจากการทำกิจกรรมจำเป็น และกิจกรรมทางเลือกย่อมมีผลเพิ่มขึ้นเช่นกัน นอกจากนี้ Gehl ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทกลุ่มกิจกรรมทั้ง 3 กับคุณภาพสิ่งแวดล้อม พบว่า สภาพแวดล้อมที่ดี อุณหภูมิบรรยากาศที่เหมาะสมจะมีคนออกมาดำเนินกิจกรรมประเภทภายใต้เงื่อนไขหรือกิจกรรมทางเลือกและกิจกรรมทางสังคมมากกว่ากิจกรรมที่ต้องทำประจำวันซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริบทสภาพแวดล้อมมีผลต่อกิจกรรมบนพื้นที่สาธารณะในบางกลุ่มประเภทกิจกรรมและยังได้ศึกษาในมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ระดับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นบนบริบทที่ต่างกันตั้งแต่ระดับกลุ่มคนใกล้ชิดสนิทสนมถึงระดับที่เป็นเพียงคนออกมานั่งดูคนจะมีระดับความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน

ความสำคัญของพื้นที่โล่งว่างสาธารณะมีบทบาทกับเมืองในหลายด้านสามารถแบ่งความสำคัญของพื้นที่โล่งว่างสาธารณะในเมืองได้ ดังนี้ (ณัฐชานันท์ ศิริประเสริฐ, 2558)

1) ความสำคัญด้านสังคม สามารถจำแนกได้ ดังนี้

(1) เป็นพื้นที่เพื่อพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนข่าวสารความคิดของผู้คนในเมืองหลากหลายกลุ่มทั้งในลักษณะของบุคคลต่อบุคคลหรือเป็นหมู่คณะ

(2) เพื่อการนันทนาการประกอบกิจกรรมกลางแจ้งและใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

(3) เพื่อการประกอบพิธีกรรมในวาระสำคัญหรือเทศกาลต่าง ๆ

2) ความสำคัญด้านเศรษฐกิจใช้เพื่อการพาณิชยกรรมโดยการใช้เป็นสถานที่เพื่อจำหน่ายสินค้าในลักษณะชั่วคราวเป็นสถานที่เพื่อการซื้อขายแลกเปลี่ยนการผลิตสินค้าสถานที่รับฝากของและเป็นบริเวณเพื่อธุรกิจ

3) ความสำคัญด้านกายภาพสามารถจำแนกออกได้ ดังนี้

(1) เพื่อจัดการใช้ที่ดินของชุมชนเมือง ในลักษณะของการทำหน้าที่เป็นโครงสร้างของชุมชนเมือง (urban structure) ซึ่งมีส่วนกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน (land use) รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์ของพื้นที่ในส่วนต่าง ๆ จากลักษณะดังกล่าวพื้นที่โล่งว่างที่มีโครงข่ายสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบจะเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลในการกำหนดรูปทรงของเมือง (urban form)

(2) เพื่อเน้นความสำคัญของสถาปัตยกรรมให้มีคุณค่าขึ้นโดยทั่วไปอาคารที่มีความสำคัญในระดับสูงจะประกอบด้วยพื้นที่โล่งว่างที่มีขนาดใหญ่กว่าอาคารที่มีความสำคัญต่ำกว่าเพื่อช่วยให้เกิดภูมิทัศน์ (urban landscape) และจินตภาพ (image) ที่ดีต่อชุมชนเมืองซึ่งชุมชนเมืองที่มีระบบพื้นที่โล่งว่างที่ดีจะช่วยให้สภาพภูมิทัศน์มีความสวยงาม และส่งเสริมให้โครงสร้างทางจินตภาพมีความชัดเจนขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(3) เพื่อความปลอดภัยโดยทำหน้าที่รองรับและกระจายคนจำนวนมากออกจากพื้นที่ที่ต้องการได้อย่างสะดวกและรวดเร็วในกรณีที่จำเป็น เช่น เพลิงไหม้ เป็นต้น

(4) เพื่อการสัญจรโดยทำหน้าที่เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งในลักษณะของถนนหรือทางเดินเท้าของผู้คนที่สัญจรไปมา

ในปัจจุบันพื้นที่สาธารณะในเมืองมีความหลากหลายมีการสร้างขึ้นเพื่อจัดไว้ตอบสนองความต้องการของคนเมืองสำหรับทำกิจกรรมเพื่อความบันเทิงเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจวัตรประจำวัน เช่น สวนสาธารณะ หรือพื้นที่ว่างภายในอาคารศูนย์การค้าที่มีการผสมผสานกันระหว่างพื้นที่พาณิชยกรรม และพื้นที่เปิดโล่งโดยมีจัดภูมิทัศน์ภายในพื้นที่ที่มุ่งเน้นเพื่อการสร้างบรรยากาศที่สวยงามดึงดูดให้ลูกค้าเข้ามาใช้บริการเพื่อการพักผ่อนการพบปะสังสรรค์ทำกิจกรรมโปรดภายใต้สภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า พื้นที่สาธารณะจึงมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับเมืองเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสภาพแวดล้อมในเชิงบวกมีความหลากหลายของประเภทกิจกรรมสร้างความมีชีวิตชีวาเป็นสถานที่ทางสังคมเพื่อพบปะสังสรรค์การนันทนาการประกอบกิจกรรมกลางแจ้งและใช้เป็นสถานที่สำหรับการพักผ่อนหย่อนใจ

2.2.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ประโยชน์พื้นที่ว่างสาธารณะ

สภาพอากาศในพื้นที่ (micro climate) โดยมี แสงแดด อุณหภูมิ ความชื้น และลมเป็นองค์ประกอบแสงแดดทำให้ประสบการณ์การใช้ประโยชน์พื้นที่ว่างสาธารณะมีความหลากหลายทำให้คนมีทางเลือกว่าจะอยู่ในแดด ในร่ม หรือแดดรำไรก็ได้การใช้ประโยชน์ยังขึ้นอยู่กับฤดูกาลและสถานที่ด้วยนอกจากนี้ระดับเสียงที่พอเหมาะก็เป็นปัจจัยที่ต้องคำนึงด้วย

สถานที่จะมีชีวิตชีวาก็ต่อเมื่อพื้นที่นั้นเปิดโอกาสให้คนสามารถสื่อสารกับธรรมชาติรอบตัวได้ (Iwashita. 1991) องค์ประกอบหลัก 2 ประการคือ ต้นไม้ และน้ำ ต้นไม้ทำให้เกิดทัศนียภาพที่สวยงามและให้ความรู้สึกโอบล้อม และปลอดภัยในพื้นที่ช่วยลดอุณหภูมิและให้ร่มเงาที่พอเหมาะส่งผลให้คนรู้สึกสบายเมื่ออยู่ใต้ต้นไม้ (Whyte, 1980 : 46) ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเมืองที่มีสภาพอากาศแบบร้อนชื้น (Golany, 1995 : 170) การใช้น้ำร่วมเป็นองค์ประกอบของพื้นที่ว่างสาธารณะสร้างความใกล้ชิดกับธรรมชาติได้ ทั้งทางทัศนียภาพการสัมผัสโดยตรงและรวมทั้งเสียงที่เกิดขึ้นจากน้ำพุและน้ำตกจำลองด้วยทั้งนี้เสียงที่เกิดช่วยในการกลบมลพิษทางเสียงภายในเมืองได้ด้วย (Whyte, 1980 : 47-48)

พื้นที่ว่างสาธารณะควรให้ความรู้สึกปลอดภัยต่อการใช้ประโยชน์ เช่น ในพื้นที่ควรมีแสงสว่างในเวลากลางคืนหรือมีพนักงานรักษาความปลอดภัยการออกแบบต้องไม่ทำให้เกิดพื้นที่จุดอับและพื้นที่ต้องสามารถมองเห็นจากบริเวณโดยรอบที่มีคนอื่นอาศัยอยู่ด้วย (eye on street) เป็นต้น (เกษธวัช พ่วงเพิ่ม, 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 สวนสาธารณะ

2.3.1 ความหมายของสวนสาธารณะ

(Arnold Wittick, 1974) นักภูมิสถาปัตย์ได้ให้ความหมายของสวนสาธารณะว่า หมายถึง พื้นที่เปิดโล่งที่มีการจัดภูมิทัศน์ (landscape) ให้เกิดความสวยงามเท่าที่จะทำได้เป็นที่สงบร่มรื่น ตั้งใจให้เป็นที่พักผ่อนคลายความเมื่อยล้าเป็นที่พบปะพูดคุยสนทนาอย่างเงียบๆ ใช้เดินเที่ยวเล่นเป็นที่เพิ่มความสดชื่นและเป็นที่ตรึกตรองสร้างสรรค์ความคิดภายในสวนสาธารณะประกอบด้วยต้นไม้มากมายหลายชนิดสนามหญ้า สระน้ำ น้ำพุ รูปปั้นที่พักผ่อน และลานอเนกประสงค์ ฯลฯ

สวนสาธารณะ Garrett Lickbo นักภูมิสถาปัตยกรรม อ้างถึงใน (อมรรัตน์ กฤตยานวัช, 2526) ให้ความหมายของสวนสาธารณะ คือ พื้นที่โล่งที่มีการจัดภูมิทัศน์ (Landscape) ให้เกิดความสวยงามเท่าที่จะทำได้เป็นที่สงบร่มรื่น ตั้งใจให้เป็นที่พักผ่อนคลายความเมื่อยล้าเป็นที่พบปะพูดคุยสนทนาอย่างเงียบ ๆ ใช้เดินเที่ยวเล่นเป็นที่เพิ่มความสดชื่นใช้เป็นที่ตรึกตรองสร้างสรรค์ความคิดภายในสวนสาธารณะประกอบด้วย ต้นไม้มากมายหลายชนิด สนามหญ้า สระน้ำ น้ำพุ รูปปั้น ที่นั่งพักผ่อน ฯลฯ

เอื้อมพร วีสมหมาย (2527) ผู้เชี่ยวชาญด้านนิเวศวิทยาคณะเกษตรศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้กล่าวถึงความหมายของสวนสาธารณะในทางระบบนิเวศและตามลักษณะการใช้สอยไว้ว่าเป็นสถานที่ที่ช่วยให้เกิดความสมดุลระหว่างสิ่งก่อสร้างและธรรมชาติโดยให้แนวคิดว่าเป็นพื้นที่ที่ใช้ออกกำลังกายและพักผ่อนทางด้านจิตใจหลังจากภารกิจประจำวันโดยสถานที่เหล่านี้อาจจะเป็นวนอุทยาน สวนสัตว์ สนามกีฬา บริเวณถนน โดยจัดทางเดินที่ร่มรื่นอาจจะประดับด้วยน้ำพุ เก้าอี้นั่ง แสงไฟ เพื่อทำให้ผู้ใช้เกิดความพึงพอใจและปลอดภัย

กิตติ วัฒนกุล (2534) กล่าวว่า สวนสาธารณะ หมายถึง สถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่ประชาชนมาใช้ประโยชน์โดยเท่าเทียมกันในการพักผ่อนหย่อนใจผ่อนคลายให้หายตึงเครียดหลังจากที่ได้ปฏิบัติหน้าที่การงานแล้วโดยอาจจะใช้สวนสาธารณะในตอนเช้ามืดก่อนทำงานตอนเย็นหรือตอนหลังเลิกงานวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ วันหยุดงานหรือวันที่ได้รับอนุญาตให้พักผ่อน

อติพร พรหมทะสาร (2543) กล่าวว่า สวนสาธารณะ หมายถึง พื้นที่ที่จัดสร้างขึ้นโดยรัฐและท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนได้มาพักผ่อนหย่อนใจผ่อนคลายความเมื่อยล้าหรือความตึงเครียดที่เกิดจากภารกิจประจำวัน เช่น การเดินเล่น การพักผ่อน การอ่านหนังสือ ออกกำลังกาย เล่นกีฬา เป็นต้น โดยไม่คิดค่าตอบแทนและสามารถเข้าใช้บริการได้ตลอดเวลาที่เปิดทำการภายในบริเวณสวนจะมีการจัดและตกแต่งไว้อย่างสวยงามพร้อมทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไว้บริการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า สวนสาธารณะ หมายถึง พื้นที่เปิดโล่งที่มีการจัดภูมิทัศน์ให้เกิดความสวยงามเป็นสถานที่ที่จัดไว้สำหรับประชาชนใช้ร่วมกันเพื่อทำกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ ผ่อนคลายความเมื่อยล่าจากกิจวัตรประจำวันสวนสาธารณะประกอบด้วยต้นไม้มากมายหลายชนิด ให้ความร่มรื่น สนามหญ้า สระน้ำ น้ำพุ ปติมากรรมรูปปั้น ที่นั่งพักผ่อน ลานอเนกประสงค์ ฯลฯ โดยสามารถเข้าใช้บริการได้ตลอดเวลาที่เปิดทำการ

2.3.2 ลักษณะของสวนสาธารณะที่มีคุณภาพ

คุณสมบัติของสวนสาธารณะที่ดี

1) คุณสมบัติด้านกายภาพของพื้นที่ว่างสาธารณะที่ดี (สุภาดา ศรีสารคาม, 2550)

(1) คุณสมบัติทางกายภาพระดับเมือง

(2) ตั้งอยู่ในบริเวณที่เป็นจุดเชื่อมต่อการสัญจรที่สำคัญ เช่น ตั้งอยู่กับป้ายรับ-ส่งผู้โดยสารของระบบขนส่งมวลชน หรือตั้งอยู่ในบริเวณทางแยกหรือทางสัญจรหลักของถนนภายในชุมชน ดังที่ Gibberd (1967) ที่ได้ศึกษาแนวความคิดในการออกแบบพื้นที่สาธารณะที่เน้นถึงคุณสมบัติทางกายภาพและสัณฐานของเมือง สรุปว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของจัตุรัสเมืองก็คือตำแหน่งที่ตั้งซึ่งควรอยู่ใกล้กับเส้นทางหรือพื้นที่ที่มีระดับการสัญจรของคนเดินเท้าในอัตราที่สูง ซึ่งจะมีผลไปสู่การเชื่อมต่อกับพื้นที่โดยรอบหรือเชื่อมต่อกับพื้นที่ว่างสาธารณะเป็นโครงข่ายไปยังพื้นที่ว่างสาธารณะอื่น ๆ เกิดการเข้าถึงพื้นที่ได้อย่างสะดวกโดยในการเชื่อมต่ออาจเป็นเส้นทางสัญจรประเภททางเดินเท้าทางจักรยานซึ่งจะเป็นผลให้เกิดรูปแบบการใช้งานในพื้นที่ที่หลากหลายของกิจกรรมและเป็นการกระจายกลุ่มผู้ใช้ไปยังพื้นที่ว่างสาธารณะต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

(3) ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับอาคารหรือสถานที่ที่มีความสำคัญในระดับเมือง เช่น ลานวัด หรือ พื้นที่ว่างสาธารณะที่อยู่ด้านหน้าอาคารทางราชการโรงเรียนรวมไปถึงอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวสามารถใช้ประกอบกิจกรรมที่เป็นสาธารณะประโยชน์ต่อคนในชุมชนได้

(4) ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับสิ่งอำนวยความสะดวก ดังที่ (Carretal, 1995) อ้างถึงใน (ไขศรี ภักดิ์สุขเจริญ, 2547) ได้ศึกษาพื้นที่สาธารณะเมืองและอธิบายถึงปริมาณการใช้งานพื้นที่ว่างสาธารณะในเมืองที่ประสบความสำเร็จอย่างมากนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่ที่ผู้ออกแบบกำหนดให้เท่านั้นแต่เป็นผลมาจากปัจจัยสำคัญต่าง ๆ อันประกอบด้วยประการแรกความสะดวกสบาย เช่น การเตรียมพร้อมต่อสภาพภูมิอากาศการจัดให้มีที่นั่งพักร้านอาหารอย่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพียงพอในบริเวณมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เหมาะสม เช่น ม้านั่ง ถังขยะ เป็นต้น ประการที่สองการมีบรรยากาศที่เอื้อต่อกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ พื้นที่ปลอดภัยจากยวดยานพาหนะ

(5) มีความหนาแน่นของมวลอาคารโดยรอบอย่างเหมาะสม ดังที่ Trancik อ้างถึงใน (กำธร กุลชล, 2545) ได้ชี้ให้เห็นว่า ในพื้นที่ของชุมชนใดที่มีพื้นที่ว่าง และมวลอาคารจัดวางอยู่ในพื้นที่นั้นอย่างเหมาะสมซึ่งจะทำให้เกิดรูปทรงที่ดีของเมืองหรือชุมชนนั้นส่งผลไปถึงความสัมพันธ์และการเชื่อมต่อของพื้นที่ว่างแต่ละแห่งที่สอดรับกันเกิดการลื่นไหลของกิจกรรมและผู้คนกระจายไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

2) คุณสมบัติทางกายภาพระดับพื้นที่ย่อย

(1) มีขนาดพื้นที่ สภาพภูมิทัศน์ และมุมมองในการมองพื้นที่โดยรอบอย่างสวยงามสบายตา และในทางกลับกันมุมมองจากภายนอกที่มองเข้ามาในพื้นที่ที่มีความสวยงามสบายตาเช่นกันโดยการที่พื้นที่ว่างสาธารณะมีขนาดที่เหมาะสมต่อรูปแบบการใช้นั้นจะทำให้เกิดการใช้พื้นที่ได้อย่างทั่วถึง มีลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่เหมาะสมต่อรูปแบบการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ เช่น การใช้วัสดุพื้นผิวความลาดชันของพื้นที่หรือทางเดินที่เหมาะสมต่อผู้ใช้ที่หลากหลายเพศ อายุ ซึ่งจะมีผลกระตุ้นให้ผู้คนออกมาทำกิจกรรมภายนอกอาคารได้มากขึ้น

(2) เป็นพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีอาการข้างเคียงโอบล้อมอย่างเหมาะสมโดยอาคารที่โอบล้อมนั้นก็มีช่องเปิดเพื่อสร้างมุมมองหรือเป็นเส้นทางเข้าและออกระหว่างพื้นที่ว่างสาธารณะและพื้นที่อื่น ๆ โดยรอบซึ่งจะทำให้เกิดความถี่ที่มากขึ้นในการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะ

(3) เป็นพื้นที่ที่มีความยืดหยุ่นในการใช้งานสามารถปรับเปลี่ยนพื้นที่เพื่อรองรับคนกิจกรรมและเวลาที่ใช้อย่างหลากหลายหรือกล่าวได้ว่าพื้นที่ว่างสาธารณะสามารถรองรับการใช้งานได้อย่างอเนกประโยชน์นั่นเอง

3) พื้นที่ว่างสาธารณะที่ดีในนัยยะของประเภทผู้ใช้กิจกรรม และช่วงเวลาที่ใช้

(1) มีความหลากหลายของกลุ่มผู้ใช้ไม่ว่าจะเป็นความหลากหลายด้านเพศ เช่น ผู้หญิง ผู้ชายด้านอายุ เช่น เด็ก คนแก่ วัยรุ่น ด้านระดับอาชีพ เช่น พ่อค้า ข้าราชการ รับจ้าง เพราะจะนำไปสู่การเกิดปฏิสัมพันธ์ของคนหลาย ๆ กลุ่ม

(2) มีความหลากหลายของกิจกรรมเกิดขึ้นในพื้นที่ว่างสาธารณะกล่าว คือ พื้นที่ว่างสาธารณะสามารถใช้งานได้จริงและมีกิจกรรมเกิดขึ้นอย่างหลากหลายซึ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้ใช้กลับมาอีกครั้งแล้วครั้งเล่าถ้าพื้นที่ว่างสาธารณะนั้นขาดกิจกรรมเป็นพื้นที่ว่างเปล่าไม่ถูกใช้งานก็จะเป็นตัวบ่งชี้ได้ว่าจะต้องมีสิ่งผิดพลาดบางอย่างแน่นอน

(3) มีการเข้าใช้พื้นที่ว่างสาธารณะในช่วงเวลาที่หลากหลายของวันหรือกล่าวได้ว่าในพื้นที่ว่างสาธารณะจะถูกจับจองเกือบตลอดเวลาของวันและทุกวัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.3 มาตรฐานของสวนสาธารณะ

การกำหนดพื้นที่เพื่อจัดสร้างสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ควรให้มีจำนวนพอเหมาะกับจำนวนประชากรในพื้นที่ทั้งหมดโดยประเมินอย่างหยาบจะได้พื้นที่ประมาณ 10% ของพื้นที่ทั้งหมด และควรมีการคาดการณ์การเจริญเติบโต และความหนาแน่นของประชาชนด้วยเพื่อให้พื้นที่สำรองเพียงพอต่อประชากรในอนาคต หากคิดเป็นพื้นที่ต่อคนจะต้องมีพื้นที่สวนสาธารณะ 10 เอเคอร์ ต่อประชากร 1,000 คน หรือ 25 ไร่ ต่อประชากร 1,000 คน (เอื้อมพร วีสมหมาย, 2527 : 20)

หลักการชุมชนเมืองต้องแบ่งพื้นที่ไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของพื้นที่ทั้งหมด เพื่อใช้เป็นพื้นที่สวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจหรืออาจกำหนดสัดส่วนของพื้นที่ สวนสาธารณะต่อประชากรไว้ 1 ไร่ ต่อประชากร 40 คน หรือ 1 คนต่อ 40 ตารางเมตร (อัน นิมมานเหมินทร์, 2525:65)

เกณฑ์การจัดให้มีสวนสาธารณะ สวนสาธารณะในแต่ละแห่งแต่งละพื้นที่มีลักษณะขนาดรูปแบบ ที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถจำแนกประเภทของสวนสาธารณะออกได้ 7 ประเภท ดังนี้ (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2549 : 55)

ตารางที่ 2.2 มาตรฐานเนื้อที่สวนสาธารณะของกรมโยธาธิการและผังเมือง

ประเภท	เกณฑ์ (ไร่/ ประชากร 1,000 คน)	ขนาดพื้นที่ (ไร่)	จำนวนประชากรที่ให้บริการ (คน)	พื้นที่ให้บริการ
สนามเด็กเล่น	0.5	20-200 ตารางวา	500-2,500	ชุมชนระดับหมู่บ้านในชนบท ทุกหมู่บ้านและชุมชนที่อยู่อาศัย
สวนละแวกบ้าน	12.5	25-50	2,000-10,000	300-500 เมตร
สวนระดับชุมชน	2.5	25-50	10,000-20,000	12.5 กิโลเมตร หรือโดยระบบขนส่งสาธารณะไม่เกิน 30 นาที
สวนสาธารณะระดับย่าน	1.5	30-75	50,000-10,0000	3-6 กิโลเมตร หรือโดยระบบขนส่งสาธารณะไม่เกิน 1 ชั่วโมง
สวนสาธารณะระดับเมือง	-	100ไร่ขึ้นไป	1 แห่ง สำหรับ 100,000 คน	โดยระบบขนส่งสาธารณะไม่เกิน 1 ชั่วโมง
พื้นที่สีเขียวอื่น ๆ	-	ไม่จำกัด	-	ขึ้นอยู่กับพื้นที่ที่จัดหาได้ เช่น หัวมุมถนน ที่ว่างเขตทาง ฯลฯ

ที่มา : เกณฑ์และมาตรฐานผังเมืองรวม พ.ศ. 2549

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.3 เกณฑ์มาตรฐานพื้นที่ และรัศมีให้บริการของที่พักผ่อนหย่อนใจประเภทต่าง ๆ

ประเภท	เนื้อที่ต่อประชากร	ขนาดพื้นที่ (ไร่)		รัศมีการให้บริการ
	1,000 คน/ ไร่	เหมาะสม	เล็กที่สุด	(เมตร)
สนามเด็กเล่น	4	10	5	800
สวนสาธารณะละแวกบ้าน	5	25	12.5	800
สนามกีฬา	4	38	25	2,400
สวนระดับชุมชน	9	250	100	3,200
สวนระดับเขตหรือย่าน	5	500	250	4,800
สวนระดับภาค	38	1,250-2,500	ไม่แน่นอน	16,000

ที่มา : George Ney. Standard for New Urban Development. (Denver: Reprinted by Permissions of Urban Land, 1985 : 51

เดชา บุญค้ำ (2549) ได้สรุปมาตรฐานของสวนสาธารณะซึ่งจำเป็น “สาธารณูปการ” ของเมืองที่จัดสร้างด้วยเงินภาษีอากรโดยภาครัฐโดยอธิบายว่ามาตรฐานของสวนสาธารณะของแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับขนาดความหนาแน่นและลักษณะประชากรของประเทศหรือเมืองนั้น ๆ ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

1) ปริมาณ เป็นการใช้วิธีคิดโดยการกำหนดมาตรฐานจำนวนเนื้อที่ต่อจำนวนประชากรซึ่งขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่ต้องการเพิ่มเติม เช่น พื้นที่สนามกีฬาหรือสนามเด็กเล่นก็จะต้องมีการกำหนดมาตราฐานเพิ่มขึ้นโดยประเทศไทยมีการกำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ กำหนดพื้นที่พักผ่อนโดยรวมไว้ที่ 10 ไร่ต่อประชากร 1,000 คน ตามข้อเสนอสำหรับใช้กับผังเมืองกรุงเทพฯ ที่เรียกว่า "ผังลิชฟิลด์" (พ.ศ. 2500) ซึ่งต่อมาได้มีหลายหน่วยงานนำไปใช้ เช่น สำนักผังเมืองทั้งของกระทรวงมหาดไทยและของกรุงเทพมหานคร

2) ลำดับศักดิ์การจัดลำดับศักดิ์ความสำคัญตามขนาดและประเภทของ สวนสาธารณะ ได้แก่ สวนสาธารณะระดับภาค (Regional parks) ได้แก่ สวนสาธารณะที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่มากที่ใช้ร่วมกันได้หลายจังหวัดระดับมหานคร (Metropolitan parks) สำหรับประชาชนทั้งมหานคร และหลั่นลงเป็นระดับเมือง (City parks) ระดับย่านหรืออำเภอ (District parks) ระดับชุมชน (Community parks) จนถึงระดับย่าน (Neighborhood park) รวมถึงสนามเด็กเล่นใหญ่เล็กได้มีการกำหนดมาตรฐานขนาดเนื้อที่ และระยะทางมาใช้สวนในแต่ละระดับ รวมทั้งประเภทของกิจกรรมในสวน

3) สิ่งอำนวยความสะดวกมักขึ้นอยู่กับลำดับในแต่ละลำดับชั้นของสวนสาธารณะ ซึ่งจะมีการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกหรือองค์ประกอบสำหรับกิจกรรมการพักผ่อนในรูปแบบต่าง ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยต้องตรงกับความต้องการของ “สาธารณชน” ตามกลุ่มอายุ กลุ่มรายได้ ความนิยม ฯลฯ ทั้งนี้หลักสำคัญในการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ที่ความหลากหลายและความเป็นอเนกประสงค์ที่จะสามารถสนองตอบต่อผู้ใช้สวนโดยรวมได้มากที่สุดรวมทั้งการมีสนามเล่นกีฬาและสนามเด็กเล่น

4) ขนาดและการกระจายขนาดของสวนในแต่ละประเภทจะขึ้นอยู่กับขนาดของสิ่งอำนวยความสะดวกที่กำหนดในสวนสาธารณะนั้น ๆ โดยอาจขึ้นอยู่กับขนาดที่ดินของสวนสาธารณะนั้น ๆ โดยเฉพาะสวนสร้างใหม่ในเขตเมืองที่มีที่ดินราคาแพงซึ่งทางผังเมืองได้กำหนดให้ต้องมีขนาดของสวนระดับละแวกบ้านที่สามารถมีขนาดเล็กได้ โดยต้องสามารถจัดให้มีบริเวณเด็กเล่นหรือสนามเด็กเล่นวัย 0 - 8 ขวบ และที่นั่งพักที่สวยงามและปลอดภัยสำหรับผู้ปกครองที่พาเด็กมาและสำหรับผู้สูงอายุซึ่งอาจใช้พื้นที่เพียง 100 ตารางวาขึ้นไปที่เด็กหรือคนชรา สามารถเดินมาใช้เองได้

2.3.4 ประเภทสวนสาธารณะ

สวนสาธารณะมี ขนาด รูปแบบ ลักษณะความต้องการในการใช้งานและวัตถุประสงค์ในการให้บริการที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงต้องมีเกณฑ์การแบ่งประเภทแบ่งระดับของสวนสาธารณะเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่าง และนำไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาพื้นที่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสวนสาธารณะและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่เข้าใช้บริการภายในพื้นที่สวนสาธารณะนั้น ๆ ซึ่งการแบ่งประเภทจะทำให้เข้าใจถึงลักษณะและระดับของการให้บริการพื้นที่ชัดเจนยิ่งขึ้นโดยมีผู้ให้คำนิยามและแบ่งประเภทของสวนสาธารณะที่คล้ายกัน และแตกต่างกันดังนี้ (กนกวรรณ จันทร์พรหม, 2560)

นักผังเมืองจะจัดแบ่งสวนสาธารณะตามแนวคิดของ Neighborhoods และ Community ซึ่งกล่าวไว้ว่า สวนสาธารณะในเมืองควรมี 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2546 : 2)

สวนสาธารณะประเภทที่ 1 สวนระดับท้องถิ่น ได้แก่ สวนละแวกบ้าน (Neighborhoods Park) สวนระดับชุมชน (Community Park) จัดหาให้กับเด็กเล็ก คนสูงอายุ แม่บ้านผู้ใช้แรงงานที่อยู่ในละแวกนั้นและผู้ที่ไม่มีรถยนต์แต่สามารถเดินทางไปพักผ่อนยังสวนสาธารณะโดยการเดินเท้าสำหรับใช้พักผ่อนในประจำวัน

สวนสาธารณะประเภทที่ 2 สวนสาธารณะแบบย่านและแบบเมือง (District Park and Urban Park) เพื่อให้ประชาชนหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มครอบครัว วัยรุ่น นักกีฬา ผู้ใหญ่วัยแรงงาน ประชาชนทั่วไปได้ใช้เป็นที่พักผ่อนในวันหยุดสุดสัปดาห์ และในวันเทศกาลต่าง ๆ

นอกจากนี้ประเภทของสวนสาธารณะสามารถแบ่งเป็นประเภท ดังนี้ (อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ, 2548 : 49-51)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเภทที่ 1 สวนสาธารณะแบบธรรมชาติ หรือ Resource - Based Park หรือ Natural Park จัดเป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่มีเนื้อที่ตั้งแต่ 1,000 ไร่ จนถึง 1,000,000 ไร่ มีสภาพดั้งเดิมปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนอย่างห่างไกลชุมชนและเมืองอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานกลางหรือรัฐบาลเปิดให้ประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์เพื่อนันทนาการหรือท่องเที่ยวทั้งในเวลากลางวันและกลางคืนกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติโดยตรงสวนสาธารณะที่สำคัญได้แก่ วนอุทยานและอุทยานแห่งชาติ

ประเภทที่ 2 สวนสาธารณะแบบสร้างขึ้นใหม่ สวนสาธารณะแบบนี้เป็นการพัฒนาหรือสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่เกือบทั้งสิ้นตั้งแต่การอำนวยความสะดวกไปจนถึงต้นไม้และสนามหญ้าแม้ว่าพื้นที่บ้างแห่งจะมีความเป็นธรรมชาติเหลืออยู่บ้างก็ตามโดยปกติจะเปิดให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์เพื่อพักผ่อนได้ตลอดวันแต่ไม่อนุญาตให้พักแรมสวนสาธารณะเหล่านี้เรียกว่า City Park หรือ Municipal Park หรือ District Park หรือ Provincial Park ขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบ

ประเภทที่ 3 สวนหย่อม (Package Park) หมายถึง บริเวณพื้นที่ขนาดเล็กริมถนนกลางถนน บริเวณที่ทำงาน หรือบริเวณรอบอนุสาวรีย์ต่าง ๆ ที่จัดตกแต่งไว้เพื่อความสวยงามบางแห่งให้ประชาชนเข้าไปใช้พื้นที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น การนั่งเล่น และการเดินเล่น

ประเภทที่ 4 สวนสาธารณะชุมชน (Community Park) หมายถึง บริเวณพื้นที่ธรรมชาติหรือจัดตกแต่งปรับปรุงขึ้นเพื่อสนองความต้องการด้านการพักผ่อนหย่อนใจแก่บุคคลทั่วไปทุกระดับชั้นที่อยู่ในชุมชนนั้นและบริเวณใกล้เคียง

ประเภทที่ 5 สวนสาธารณะในเมือง (City Park) หมายถึง บริเวณพื้นที่กว้างในเมืองมีสภาพตามธรรมชาติหรือจัดตกแต่งขึ้นเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในเมือง

การแบ่งประเภทสวนสาธารณะตามความแตกต่างในการใช้บริการสามารถแบ่งออกได้ 3 ลักษณะ ดังนี้ (อมรัตน์ กฤตยานวัช, 2525)

ประเภทที่ 1 สวนสาธารณะ เป็นสวนที่หน่วยงานของภาครัฐได้จัดหาให้กับประชาชนทุกเพศทุกวัยได้ใช้บริการโดยไม่คิดมูลค่าตอบแทนใด ๆ หรือค่าผ่านประตูในการเข้าใช้บริการจากพื้นที่ซึ่งประชาชนสามารถเข้าใช้บริการได้ตลอดเวลาที่ทำการ เช่น สวนลุมพินี สวนจตุจักร สวนขนาดเล็ก

ประเภทที่ 2 สวนกึ่งสาธารณะ เป็นสวนที่หน่วยงานของภาครัฐเป็นผู้จัดหาและบำรุงรักษาเช่นกันเปิดให้ประชาชนใช้บริการโดยมีการจ่ายค่าตอบแทนในการเข้าใช้พื้นที่แต่เป็นไปในลักษณะแสวงหาผลกำไร โดยคิดค่าธรรมเนียมผ่านประตูเท่านั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบสวนประเภทนี้มีเพียงแห่งเดียวคือองค์กรสวนสัตว์ฯ สวนประเภทนี้ ได้แก่ สวนสัตว์ดุสิต สวนสัตว์ เชียงใหม่ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเภทที่ 3 สวนเอกชนสวนประเภทนี้เอกชนเป็นผู้จัดทำขึ้นเพื่อตอบสนองกับความต้องการของประชาชนโดยเฉพาะประชากรวัยเด็กมีลักษณะเป็นสวนสนุกมีอุปกรณ์ของเล่นที่แปลกใหม่ เรียกเก็บค่าบริการค่อนข้างสูง เพราะมีการลงทุนสูงมาก เช่น สวนสยาม เป็นต้น

สำนักปลัดกรุงเทพมหานครได้จำแนกประเภทตามลำดับชั้นของสวนสาธารณะในเมือง ซึ่งเป็นการนำพื้นที่ส่วนหนึ่งของเมืองมาใช้ประโยชน์ในด้านการพักผ่อนหย่อนใจมีความแตกต่างกันในหลายด้าน และเป็นตัวกำหนดถึงลำดับชั้นหรือรูปแบบของสวนสาธารณะสามารถแบ่งได้ 6 อันดับ ดังนี้ (สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร : 11-14)

ลำดับที่ 1 ที่เด็กเล่น (Tot lots)

สวนระดับล่างสุดเป็นที่สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนถึง 6 ขวบ เหมาะสมสำหรับย่านที่มีครอบครัวมาก เช่น ทาวน์เฮ้าส์ อพาร์ตเม้นท์ ที่เด็กเล่นจะประกอบด้วย 3 บริเวณ คือ (1) พื้นที่สำหรับติดตั้งอุปกรณ์กรเล่น เช่น น้ำพุ บ่อทราย ที่ปีนป่าย Sliders Swing sets (2) สนามหญ้าที่วิ่งเล่น และ (3) พื้นที่ใต้ร่มเงาไม้สำหรับนั่งเล่นเงียบ ๆ ขนาดของสนามเด็กเล่นควรมีพื้นที่สำหรับติดตั้งเครื่องเล่นและสาธารณูปการอื่น ๆ อย่างน้อย 70 ตารางฟุตต่อเด็ก 1 คน หรือถ้าพิจารณาจากจำนวนเด็กก่อนวัยเรียนขนาดที่เหมาะสมของสวนระดับนี้ให้บริการเด็กก่อนวัยเรียน 30 คน เป็นพื้นที่ขนาดเล็กประมาณ 2,000 ตารางฟุต การกระจายตัวของสวนระดับนี้ควรตั้งอยู่ในระยะเดินเท้า (Walking Distance) สามารถเข้าถึงโดยสะดวก และกระจายอยู่ในทุกพื้นที่รัศมีการให้บริการ

ลำดับที่ 2 สวนในละแวกบ้าน (Neighborhood Parks)

สวนประเภทนี้มีขนาดประมาณ 10-25 ไร่ สิ่งอำนวยความสะดวกในสวนมีเพิ่มมากขึ้นกว่าระดับที่ 1 เพราะกลุ่มผู้ใช้มีหลายกลุ่มมากขึ้นมีพื้นที่ในการแบ่งออกตามวัตถุประสงค์ของผู้มาใช้ในกลุ่มอยู่ต่าง ๆ กัน เช่น ที่เล่นเกมส์ ที่วิ่งเล่นสำหรับหรับเด็กเล็กทางรถจักรยานสำหรับเด็กโตลานออกกำลังกายเบา ๆ สำหรับผู้สูงอายุเป็นส่วนสำหรับประชาชนผู้อยู่อาศัยในละแวกบ้านนั้น ขนาดมาตรฐาน 20,000 ตารางเมตร (12 ไร่) ระยะทาง Walking distance 500 เมตรจากบ้านและทุก ๆ 4 หมู่บ้าน ควรมีสวนสาธารณะสำหรับชุมชน 1 แห่ง

ลำดับที่ 3 สวนระดับชุมชน (Community Parks)

สวนระดับนี้มีขนาดเนื้อที่ประมาณ 40 ไร่ มีสิ่งอำนวยความสะดวก เพิ่มขึ้นมากกว่าระดับที่ 1 และระดับที่ 2 มีบริเวณที่เล่นกีฬา เช่น ตะกร้อ วอลเลย์บอล มีพื้นที่สำหรับการพักผ่อนแบบเพลิดเพลินกับสิ่งสวยงาม เช่น สวนดอกไม้ ไม้ประดับสวนระดับนี้ให้บริการแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัยมีขอบเขตการให้บริการกว้างกว่า คือ ระยะทางเกินกว่าระยะเดินเท้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลำดับที่ 4 สวนระดับเขตหรือย่าน (District Parks)

สวนระดับนี้จะมีขนาดของสวนสัมพันธ์กับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสวนปกติ จะมีขนาดใหญ่กว่า 100 ไร่ มีสิ่งอำนวยความสะดวกบางอย่างที่ไม่มีในสวนระดับที่ 1, 2, 3 เช่น บริเวณปิคนิคที่จอดรถลานอเนกประสงค์บริเวณที่มีลักษณะเฉพาะ (Special Feature) เช่น สวนดอกไม้ขนาดใหญ่สระเล่นเรือ จักรยาน บึงตกปลา ลำธาร สวนระดับนี้ให้บริการประชาชนจำนวนมากการให้บริการกว้างมากขึ้นผู้อยู่ใกล้มาสวนโดยการเดินแต่ผู้อยู่ไกลเดินทางด้วยระบบขนส่งมวลชน รถยนต์การพักผ่อนในสวนใช้เวลานานขึ้นเพราะมีกิจกรรมให้ความเพลิดเพลินหลายชนิด

ลำดับที่ 5 สวนระดับเมืองหรือมหานคร (City Parks)

สวนระดับนี้มีเนื้อที่ขนาดใหญ่ ตั้งแต่ 500-1,500 ไร่ กิจกรรมในสวนเน้นหนักไปทาง Active Recreation นอกเหนือจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสวนระดับล่างเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานตื่นเต้น ดึงดูดใจ เช่น ที่แล่นเรือ บริเวณ Camping ที่ตกปลามีลานกว้างสำหรับจัดงานเทศกาล ประเพณีผู้มาใช้บริการจะเดินทางมาจากทั่วกรุงเทพมหานคร และใช้เวลาพักผ่อนนานกว่าครึ่งวัน

ลำดับที่ 6 สวนระดับภาค (Regional Pars)

สวนระดับนี้เป็นระดับสูงสุดของสวนสาธารณะ มีขนาดเนื้อที่กว้างขวาง หลายพันไร่ขึ้นไป จะมีลักษณะแบบปกติเฉพาะ เช่น บึงน้ำ แอ่งน้ำ แม่น้ำ ต้นไม้ ป่าเขา ตามธรรมชาติเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ธรรมชาติ สวนระดับนี้ให้บริการประชากรในบริเวณเขตเมืองทั้งหมดและพื้นที่ใกล้เคียงในเขตอิทธิพลของเมือง

จากการศึกษาการจำแนกประเภทสวนสาธารณะข้างต้นสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า สวนสาธารณะสามารถจำแนกประเภทตามขนาดของพื้นที่รูปแบบการให้บริการ และมีรัศมีการให้บริการที่ประชาชนสามารถเข้าไปใช้งานได้อย่างสะดวกสบายและปลอดภัย

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการ

การพักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมนันทนาการ (Recreation) เป็นกิจกรรมที่ความสร้างเสริมสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจของมนุษย์ ซึ่งได้มีผู้ให้คำนิยมไว้ต่าง ๆ ดังนี้

การพักผ่อนหย่อนใจต่าง ๆ กระทำในช่วงเวลาว่าง และมีความสัมพันธ์กับที่โล่งในเมือง (Open Space) ซึ่งสามารถพัฒนาพื้นที่บางส่วนเป็นสวนสาธารณะในระดับต่าง ๆ ได้ เช่น พื้นที่ป่า ทุ่งหญ้า วนอุทยาน ทะเลสาบ คลอง อ่างเก็บน้ำ พื้นที่รับน้ำ ลานโล่งกลางเมือง เป็นต้น (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2547)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอื้อมพร สมหมาย (2527) ได้ให้ความหมายว่า การพักผ่อนหรือการนันทนาการคือการที่มนุษย์ได้ใช้ชั่วโมงในการพักผ่อนร่างกายสมอง และจิตใจอย่างแท้จริงซึ่งสามารถทำได้จากการแสดงออกในการพักผ่อนหย่อนใจที่ตนชื่นชอบการพักผ่อนมีหลายรูปแบบและมีหลายกลุ่ม เช่น ฟังวิทยุ ดูภาพยนตร์ ฟังเพลง ปีนเขา ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นไปตามความพึงพอใจมากกว่าความสำคัญทางด้านร่างกายการพักผ่อนหย่อนใจมีหลายรูปแบบตั้งอยู่ที่บ้านที่ทำงานและสถานที่สาธารณะและการพักผ่อนหย่อนใจนั้นก็ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของแต่ละบุคคล

จันทร์ ผ่องศรี (2527 : 15) ได้ให้ความหมายว่า นันทนาการ คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างความสัมพันธ์ให้กับสิ่งแวดล้อม หรือสภาวการณ์นั้น ๆ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความสนใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคลนันทนาการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความพอใจความต้องการของมนุษย์ตามสรีรกายวิภาคและจิตวิทยา

คณิต เขียววิชัย (2546 : 2) ได้ให้ความหมายว่า นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมยามว่างที่ผู้เข้าร่วมมาโดยสมัครใจเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงและก่อให้เกิดความพึงพอใจซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ คือ ต้องเป็นกิจกรรม (Activity) คือมีการเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ การเข้าร่วมนั้นต้องมาโดยสมัครใจ (Voluntarily) ต้องเป็นกิจกรรมที่ทำในเวลาว่าง (Free Time) เว้นจากภารกิจส่วนตัวอาชีพก่อให้เกิดความพึงพอใจในทันใดและโดยตรง (Immediate and Direct Satisfaction) กิจกรรมนั้นต้องก่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา (Educational Activity) และกิจกรรมนั้นต้องไม่ใช่อาชีพของผู้กระทำ (Professional)

แนช (Nash อ้างถึงใน จรินทร์ ธานีรัตน์, 2528 : 13) ได้อธิบายในหนังสือปรัชญานันทนาการ (Philosophy of Recreation) ว่า นันทนาการ หมายถึง การใช้เวลาว่างเพื่อประโยชน์ และคุณค่าในทางดีงามจากการเข้าร่วมในกิจกรรม เด็ก ๆ จะเรียกกิจกรรมนั้นว่าการเล่นส่วนผู้ใหญ่จะเรียกว่านันทนาการ

ฟีทเจอราลด์ (Fitzgerald อ้างถึงใน จรินทร์ ธานีรัตน์, 2528 : 13) ได้อธิบายในหนังสือการจัดการนันทนาการชุมชน (Community Organization for Recreation) ว่า เวลาว่าง หมายถึง เวลาที่เหลือจากการงานแต่นันทนาการคือการแสดงออกซึ่งความสนใจของมนุษย์ในเวลาว่างนั้น เวลาว่างกับนันทนาการนั้นไม่เหมือนกันเพราะกิจกรรมในเวลาว่างบางกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งไม่เรียกว่าเป็นกิจกรรมนันทนาการ เช่น การเล่นการพนัน การประพฤติเกเร เป็นต้น

สมบัติ กาญจนกิจ (2540 : 13-14) ได้ให้ความหมายของนันทนาการ ที่มีความหมายกว้างขวางออกไปมากกว่าอาการหรือพฤติกรรมซึ่งพอจะสรุปได้คือ

1) นันทนาการ หมายถึง การทำให้สดชื่น เสริมสร้างพลังขึ้นมาใหม่ หลังจากการใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พลังงานแล้วก่อให้เกิดความเหนื่อยเมื่อยล้าทางร่างกาย สมอง และจิตใจ กิจกรรมนันทนาการที่บุคคลเข้าร่วมในช่วงเวลาว่างจะช่วยขจัดหรือผ่อนคลายความเหนื่อยเมื่อยล้าทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ในความหมายนี้นันทนาการจึงเป็นการตอบสนองความต้องการทางกายและจิตใจของบุคคลและสังคม

2) นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลเข้าร่วมในช่วงเวลาว่างโดยไม่มีการบังคับหรือเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ แล้วผลก่อให้เกิดพัฒนาอารมณ์สุขรวมทั้งความสุขสนุกสนานหรือความสงบสุข และกิจกรรมนั้นต้องเป็นกิจกรรมที่สังคมยอมรับด้วย

3) นันทนาการ หมายถึง กระบวนการหรือประสบการณ์สุขที่บุคคลได้รับโดยอาศัย กิจกรรมนันทนาการในช่วงเวลาว่างเป็นสื่อ ก่อให้เกิดการพัฒนาการ หรือความเจริญงอกงามทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของบุคคล

4) นันทนาการ เป็นสถาบันทางสังคมหรือแหล่งศูนย์กลางของสังคมเพื่อให้บุคคลเข้า ร่วมกิจกรรมนันทนาการแล้วก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านอารมณ์และพัฒนาเจริญงอกงามทาง ร่างกาย จิตใจ และสังคม

สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า นันทนาการ หมายถึง การที่บุคคลมีความสมัครใจ หรือมีความพึงพอใจในการทำกิจกรรมยามว่างเพื่อสร้างความสุข สนุกสนานเพลิดเพลิน ผ่อนคลายจากความเครียด และส่งผลดีต่อสุขภาพพลานามัยทางด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจ

2.4.1 ทฤษฎีนันทนาการ

ทฤษฎีนันทนาการ (Recreation Theory) เป็นทฤษฎีที่มอริทซ์ ลาซารัส (Moritz Lazarus) ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยเบอร์ลิน ประเทศเยอรมัน ได้อธิบายไว้ว่า ทฤษฎีนี้เป็นการส่งเสริมวิถีชีวิตของบุคคลในช่วงเวลาว่างทำให้บุคคลได้ร่วมกิจกรรมที่ตรงกับความเป็นจริงทำให้บุคคลสดชื่นกระชุ่มกระชวยเสริมสร้างพลังงานเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ และเสริมสร้างประสบการณ์และคุณภาพชีวิต (สมบัติ กาญจนกิจ, 2542: 27)

ทฤษฎีเกี่ยวกับนันทนาการหลายทฤษฎีได้อธิบายเกี่ยวกับนันทนาการในความหมายและองค์ประกอบที่หลากหลาย ดังนี้ (สมบัติ กาญจนกิจ, 2544: 26-28)

1) นันทนาการเป็นการบริการความต้องการ (Need-serving) สลาฟสัน (Slavson, 1948) อธิบายว่า นันทนาการเป็นการบริการความต้องการ นันทนาการก่อให้เกิดความพึงพอใจนันทนาการเป็นทางเลือกที่แต่ละคนแสวงหาเพื่อความพึงพอใจของตนเอง และทำให้ตนเองมีความสุข

แจ็คส์ (Jacks, 1932) กล่าวว่า นันทนาการเป็นการสร้างสิ่งใหม่ที่มนุษย์มีอยู่แต่ถูกทำลายไปและช่วยปกป้องความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นได้ระหว่างความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการทางด้านสังคม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนช (Nash, 1953) มีความเห็นว่า นันทนาการมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองความพึงพอใจและความต้องการของมนุษย์นันทนาการเป็นการแสดงออกในทางที่ดีต่อความต้องการในช่วงเวลาว่างและเป็นกิจกรรมที่สร้างคุณค่าทางสังคมเขาให้ความหมายของกิจกรรมว่าเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่วนรวม ดังนั้นจึงเอื้อประโยชน์ทั้งต่อบุคคลและสังคมนอกจากนี้แนชยังให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสุขในนันทนาการโดยเปรียบเทียบว่ากิจกรรมนันทนาการกับความสุขเป็นสิ่งที่ต้องมาด้วยกัน

2) นันทนาการเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในเวลาว่าง (Recreation as Leisure Time Activity)

แนช (Nash, 1960) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างของมนุษย์ (Philosophy of Recreation and Leisure) ว่านันทนาการ หมายถึง การใช้เวลาว่างเพื่อประโยชน์และคุณค่าในทางดีงามจากการเข้าร่วมกิจกรรม

คำจำกัดความที่หลากหลายของนันทนาการ ความหมายที่ได้รับการยอมรับอย่างมาก คือ นันทนาการเป็นกิจกรรมที่เข้าร่วมเมื่อมีเวลาว่าง อาทิ รายงานของสมาคมกีฬา (The Sports Council Report) กล่าวว่า นันทนาการ คือ การใช้เวลาว่างอย่างมีจุดหมายหรืออาจหมายความว่าการใช้ประโยชน์สูงสุดจากช่วงเวลาว่าง นั่นคือกล่าวถึงนันทนาการว่าเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์นอกจากนี้นิวเมเยอร์และนิวเมเยอร์ (Neumeyer and Neunever, 1958 อ้างถึงใน Torkildsen, 2005) ได้ให้คำนิยามว่า นันทนาการ คือ กิจกรรมส่วนบุคคลและส่วนรวมในช่วงเวลาว่างซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับความพึงพอใจและส่งผลให้เกิดความสนุกสนานร่าเริงทันทีโดยได้อธิบายองค์ประกอบของนันทนาการเป็น 4 องค์ประกอบ คือ พฤติกรรมการแสดงออกในช่วงเวลาว่างประโยชน์และคุณค่าภายในจิตใจมีสิ่งล่อใจเป็นรางวัลในกิจกรรม และมีสภาวะทางสังคมวัฒนธรรม

3) นันทนาการเป็นสิ่งที่กำหนดคุณค่าของตนเองและสังคม (Recreation as Value to Individual and Society)

มิลเลอร์ และโรบินสัน (Miller and Robinson. 1963) กล่าวว่า นันทนาการ คือ กระบวนการที่มีส่วนร่วมในการใช้เวลาว่างให้มีคุณค่าการแสดงออกถึงความสุข และพฤติกรรมที่พัฒนามาจากวัยเด็ก การเล่นเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กเกิดการพัฒนาเกิดการค้นหาสิ่งต่าง ๆ ในตนเองและมีความคิดสร้างสรรค์แม้ว่านันทนาการไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยการละเล่นแต่มักแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นระหว่างการใช้เวลาว่างอย่างเหมาะสมและความพึงพอใจ

ไบรทบิลล์ และเมเยอร์ (Brightbill and Meyer. 1964) เสนอว่า นันทนาการประกอบด้วยลักษณะที่ตอบสนองความต้องการ เช่น การแสดงออกในหลากหลายรูปแบบแรงจูงใจในความสนุกหน้าที่ในเวลาว่างการอาสาเข้าร่วมความสนใจทั่วไปการสนองจุดมุ่งหมายการปรับตัวผลพลอยได้รวมทั้งทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมในเวลาว่าง และมีผลกระทบโดยตรงต่อการสร้างบุคลิกภาพเฉพาะตัวซึ่งจะสร้างความรู้สึกที่ดี สุขใจ พอใจ สร้างเอกลักษณ์ที่ดี การเจริญเติบโตความคิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สร้างสรรค์การรู้แพ้รู้ชนะบุคลิกภาพการอ่อนน้อมถ่อมตนการรักษาเกียรติยศศักดิ์ศรีการรักษาสภาพร่างกายการเข้าสังคมและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้านันทนาการจึงเป็นสถาบันหนึ่งของสังคมที่มีคุณค่า

4) นันทนาการเป็นการสร้างขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง (Recreation as a Re+creation) นักทฤษฎีหลายคนได้มุ่งความสนใจที่คุณค่าของนันทนาการและผลที่ได้รับ ไชเวอร์ (Shiver. 1967) เขียนหนังสือหลักการบริการนันทนาการสู่แนวทางปฏิบัติ (Principles and Practices of Recreation Service) มุ่งประเด็นเกี่ยวกับการสร้างใหม่แม้เขาจะถือว่าการเล่นและ นันทนาการมีความหมายเหมือนกันในด้านการสร้างความสมดุลของร่างกาย (homeostasis) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ร่างกายสร้างส่วนประกอบทางเคมีที่ร่างกายต้องการนอกจากนี้เขายังให้คำจำกัดความของนันทนาการบนพื้นฐานความสมดุล เช่น ความพอใจกระบวนการสร้างความสมดุลทางจิตใจโดยกล่าวว่านันทนาการมาจากความต้องการด้านจิตใจคือความพอใจความต้องการพื้นฐานของร่างกายสามารถเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดนันทนาการได้ เมื่อมีสิ่งใดที่ไม่สมดุลก็สามารถแก้ไขได้ ไชเวอร์เชื่อว่าความสมดุลอาจเก็บไว้ในรูปนันทนาการได้โดยมีความเป็นเอกลักษณ์และความพึงพอใจในแต่ละคนรวมถึงการผสมผสานของร่างกายและจิตใจเพื่อให้เกิดความสมดุล

จากทฤษฎีนันทนาการดังกล่าวอธิบายความหมายของนันทนาการ คือ ความพึงพอใจความต้องการในการทำกิจกรรมที่สนใจเป็นการใช้เวลาว่างของบุคคลกลุ่มคนอย่างเหมาะสมเพื่อสร้างคุณค่าต่อตนเองและสังคม

2.4.2 คุณค่าและประโยชน์ของนันทนาการ

กิจกรรมนันทนาการในช่วงเวลาว่างนั้นจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ดังนั้น คุณค่าและประโยชน์ของนันทนาการจึงมีมากมาย ดังนี้

บัทเลอร์ (Butler) กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของนันทนาการไว้ดังนี้ (สมบัติ กาญจนกิจ, 2542 : 44)

1) นันทนาการเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์

2) นันทนาการ คือ ทางออกที่ดีของการแสดงออกและการพัฒนาตนเอง

3) การเล่นหรือนันทนาการช่วยให้เด็กมีความเจริญเติบโตและมีประสบการณ์ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตเมื่อเจริญวัยขึ้น

4) ช่วยให้เด็กมีความกระตือรือร้นในชีวิต และกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยให้ได้มาซึ่งทักษะที่จำเป็นสำหรับชีวิตในภายหลัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) สำหรับผู้ใหญ่ นันทนาการเป็นการแสดงออกในกิจกรรมต่าง และเป็นการคบหาสมาคมซึ่งกันและกัน

6) นันทนาการ เป็นวิธีการหาความสุขซึ่งจะช่วยให้เกิดความสมดุลในชีวิตกับการทำงาน การพักผ่อน ความรัก และความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน

จรินทร์ ธานีรัตน์ (2528 : 43-45) ได้กล่าวถึงคุณค่าและประโยชน์ของนันทนาการสามารถสรุปได้ ดังนี้

1) ช่วยให้คนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ

2) ช่วยให้คนได้พักผ่อนและผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงาน

3) ช่วยในทางสุขภาพจิต ทำให้มีสุขภาพจิตดี แจ่มใส และปราศจากความวิตกกังวล

4) ช่วยป้องกันอาชญากรรมและความประพฤติพาลเกเรของเด็กและเยาวชนกิจกรรมนันทนาการช่วยขจัดปัญหาเด็ก และเยาวชนได้เป็นอย่างดีด้วยการใช้เวลาว่างในทางนันทนาการ

5) ช่วยบำรุงขวัญ ความแข็งแรง และความอดทนของทหาร

6) ส่งเสริมให้เกิดความสุข ความพอใจ มีความสุขใจเพลิดเพลินสนุกสนานพอใจในชีวิตและสังคมยิ่งขึ้น

7) กิจกรรมนันทนาการช่วยให้ความปลอดภัยแก่สังคมโดยจัดให้มีสนามเด็กเล่น ศูนย์เยาวชน สนามกีฬา ให้เด็กและเยาวชนไปใช้เวลาว่างภายใต้การควบคุมดูแลของผู้นำ

8) ช่วยเสริมความรัก ความอบอุ่น และความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกภายในครอบครัวและชุมชน

9) ส่งเสริมความเป็นพลเมือง ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการและช่วยเหลือสังคม

10) ส่งเสริมให้มีการสงวนทรัพยากรธรรมชาติของประเทศประชาชนได้แสวงหาความสุข ความพอใจ และเพลิดเพลินใจจากธรรมชาติที่สวยงามในขณะเดียวกันทรัพยากรธรรมชาติก็คงอยู่และมีมากขึ้นเพราะการสงวนหวงห้ามและบำรุงรักษาอันสืบเนื่องมาจากประโยชน์ทางนันทนาการ

จะเห็นได้ว่านันทนาการเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อมนุษย์สร้างคุณค่าและประโยชน์มากมายทั้งต่อร่างกายและจิตใจทำให้ผู้ทำกิจกรรมนันทนาการมีร่างกายที่แข็งแรงมีสุขภาพจิตที่ดีสามารถประกอบกิจกรรมและการงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.3 แหล่งนันทนาการ

ความหมายของแหล่งนันทนาการ

กิจกรรมนันทนาการมีหลายประเภท และมีจำนวนมากมายเพื่อให้บุคคลทั่วไปได้เลือกทำกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการ และความสนใจกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ต้องอาศัยสถานที่และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการประกอบกิจกรรม และได้มีผู้ให้ความหมายของแหล่งนันทนาการไว้ ดังนี้

คณิต เขียววิชัย (2534 : 214) ได้ให้ความหมายว่าแหล่งนันทนาการ หมายถึง สถานที่ที่จัดเตรียมเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับดำเนินกิจกรรมทางนันทนาการสถานที่ที่เป็นแหล่งที่ช่วยตอบสนองความต้องการด้านนันทนาการของบุคคลแหล่งนันทนาการจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานด้านนันทนาการ

พีระพงศ์ บุญศิริ (2542 : 178) ได้ให้ความหมายว่าแหล่งนันทนาการ หมายถึง สถานที่ที่มีการจัดกิจกรรมนันทนาการอาจจะเป็นองค์กรของรัฐหรือเอกชนในระยะแรกจะเริ่มจากการจัดสวนสาธารณะเพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และจัดกิจกรรมการเล่นต่อมามีการจัดกิจกรรมนันทนาการ และบริการอื่น ๆ เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินและผ่อนคลาย

สมบัติ กาญจนกิจ (2542 : 205) ได้ให้ความหมายว่าแหล่งนันทนาการ หมายถึง ศูนย์บริการนันทนาการหรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจโดยมีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์และจัดบริการทางด้านนันทนาการสำหรับบุคคลและชุมชน

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าแหล่งนันทนาการ หมายถึง สถานที่ที่จัดเตรียมเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับดำเนินกิจกรรมนันทนาการที่สนใจ และมีสภาพแวดล้อมที่ทำให้รู้สึกสบายผ่อนคลายรูปแบบของแหล่งนันทนาการอาจจะเป็นของภาครัฐหรือภาคเอกชน

2.5 แนวคิดภูมิทัศน์บริการ (Servicescape)

การศึกษาภูมิทัศน์บริการนั้นเป็นสิ่งจำเป็นที่ทำให้ทราบถึงลักษณะที่สำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการออกแบบงานบริการที่สามารถช่วยให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกใช้บริการในที่นั้น ๆ และภูมิทัศน์บริการยังเป็นปัจจัยหลักทีสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภค (โกศล โกศลกิติวงศ์, 2560)

2.5.1 หลักการทั่วไปของภูมิทัศน์บริการ

ภูมิทัศน์บริการคือสถานที่ในการให้บริการที่มีสภาพแวดล้อมที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นโดยมีลักษณะทางกายภาพและการออกแบบสภาพแวดล้อมการบริการเพื่อให้ผู้รับบริการ (customer)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สามารถรับรู้ซึ่งมีองค์ประกอบที่สามารถจับต้องได้สื่อความหมายให้ผู้รับบริการสัมผัสได้ และช่วยสร้างการรับรู้ถึงภาพลักษณ์ให้ชัดเจนในสายตาผู้บริโภค (Bitner. 1992) ซึ่งภูมิทัศน์บริการยังนำมาใช้เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถรับรู้ได้มีบทบาทที่สำคัญในการสร้างความประทับใจของผู้บริโภคในอุตสาหกรรมบริการสิ่งที่ทำให้ผู้บริโภคสัมผัสได้ เช่น การออกแบบตกแต่งสถานที่ในการให้บริการและบรรยากาศโดยรอบซึ่งรวมถึง แสง สี เสียง กลิ่น อุณหภูมิ ฯลฯ (พจวรรณ ภัทรศิลสุนทร, 2556)

โครงสร้างของภูมิทัศน์บริการซึ่งคำว่าภูมิทัศน์บริการได้อ้างถึงการใช้สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Evidence) เพื่อใช้ในการออกแบบสภาพแวดล้อมการบริการซึ่งมิติของสภาพแวดล้อมในการบริการประกอบด้วย 3 มิติ (ยุทธชัย ประมูลศิลป์, 2559)

1) บรรยากาศในสถานบริการ (Ambient Conditions)

2) พื้นที่การให้บริการ (Space/Function)

3) ป้ายสัญลักษณ์และสิ่งของประดับต่าง ๆ (Signs, Symbols and Artifacts)

โดยทั้ง 3 มิติจะเป็นตัวจะทำหน้าที่เป็นตัวกระตุ้นหรือสิ่งเร้าที่นำมาใช้ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและใช้ในการอธิบายลักษณะตัวตนของงานบริการนั้นซึ่งลูกค้าและพนักงานขององค์กรจะสามารถรับรู้สิ่งเหล่านั้นได้ และเกิดการตอบสนองภายในตัวบุคคล

2.5.2 ภูมิทัศน์บริการกับศูนย์การค้า

ศูนย์การค้าเป็นสถานที่ที่ประกอบกิจการค้าปลีกและธุรกิจการให้บริการที่หลากหลาย ซึ่งสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญและไม่ควรมองข้าม คือ การศึกษาภูมิทัศน์บริการ (Servicescape) เพราะภูมิทัศน์บริการนั้นจะเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อ ถานที่ให้บริการนั้น ๆ โดย 3 องค์ประกอบที่ใช้อธิบายลักษณะของภูมิทัศน์บริการ มีดังนี้

1) บรรยากาศในสถานที่บริการ (Ambient conditions) หมายถึง ลักษณะ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพโดยทั่วไปของสถานที่สำหรับการบริการที่มีผลกระทบและสามารถรับรู้ได้โดยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ส่วน ได้แก่ การมองเห็น (Sight) เสียง (Sound) กลิ่น (Scent) สัมผัส (Touch) รสชาติ (Taste) โดยบรรยากาศของการให้บริการจะสามารถส่งผลกระทบและมีอิทธิพลต่อภาพพจน์ขององค์กรเป็นอย่างมากโดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค มีดังนี้

(1) การปรับอากาศ (Air Conditioning) การรักษาอุณหภูมิให้เหมาะเพื่อให้ผู้ใช้บริการรู้สึกสบายในการใช้บริการแต่หากสถานที่มีความแออัด สภาพอากาศไม่เหมาะสมอาจทำให้ผู้ใช้เกิดความไม่สบายตัว ผู้บริโภครับรู้ถึงความผิดพลาดขององค์กร

(2) การจัดแสง (Lighting) ประเภทของแสงมีผลต่อความรู้สึกของแต่ละคนการออกแบบแสงของสถานบริการจึงควรเหมาะสมกับการรับรู้ของลูกค้าหรือผู้มารับบริการซึ่งประเภทของแสงจะส่งผลต่อความรู้สึกของแต่ละบุคคลและมีอิทธิพลต่ออารมณ์และจิตใจหากแสงสว่างจ้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จนเกินไปหรือแสงสว่างน้อยเกินไปจะทำให้ความสามารถในการมองเห็นลดลง วรรณภา พิมพ์วิริยะกุล (2560) ได้ศึกษาศาสตร์การออกแบบแสงสว่างในสถาปัตยกรรม และให้ความหมายของแสงไว้ว่าแสงเป็นสื่อที่สำคัญในการสรรค์สร้างสถาปัตยกรรม เพราะศักยภาพของแสงมีผลต่อการรับรู้ และอารมณ์ของมนุษย์ทำให้การให้แสงสว่างในที่ว่างอย่างมีศิลปะกลายเป็นส่วนเติมเต็มให้กับงานสถาปัตยกรรม ส่วนการออกแบบแสงเพื่อการพาณิชย์ คือ การใช้แสงในการส่งเสริมการขายการสร้างบรรยากาศรวมของแสงสว่างให้สอดคล้องกับงานสถาปัตยกรรมภายในเพื่อให้เกิดบรรยากาศภายในพื้นที่และใช้เทคนิคการให้แสงสว่างส่องเน้นให้สินค้าดูดีสวยงามแม้กระทั่งใช้แสงเพื่อการส่งเสริมภาพลักษณ์ของสินค้าและบริการหรือองค์กร และทำให้เกิดการเชื้อเชิญเอื้อให้การจับจ่ายซื้อสินค้าง่ายขึ้นอีกทั้งการใช้แสงเพื่อกำหนดอารมณ์ของสถานที่สามารถเห็นได้ชัดในโครงการประเภทภัตตาคารหรือโรงแรมและรีสอร์ทที่แสงต้องผสมผสานอย่างกลมกลืนกับสถาปัตยกรรม และสถาปัตยกรรมภายในต้องสร้างสิ่งที่น่าจดจำให้กับสถานที่นั้น ๆ ซึ่งรูปแบบของแสงไม่ว่าจะสว่างหรือสลัวการทำให้บรรยากาศน่าเข้าและสามารถดึงดูดให้ผู้บริโภคสนใจเป็นสิ่งที่จำเป็นการเพิ่มแสงสลัว หรือแสงเฉพาะที่ยังเป็นการช่วยทำให้เป็นความเป็นส่วนตัว

(3) สี (Color) สีเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่ออารมณ์และความรู้สึกซึ่งเป็นการสื่อความหมายที่เห็นได้ชัดที่สุดในภูมิทัศน์บริการ เพราะสามารถนำไปใช้ในการตกแต่งงานภายนอกและภายในสีประจำองค์กร โบชัวร์ หรือนามบัตรการใช้สีสามารถทำให้เกิดการประทับใจครั้งแรกโดยอิทธิพลของสีมีผลทางจิตวิทยาสามารถแบ่งได้ 3 คุณลักษณะ ดังนี้

(3.1) เนื้อสี (Hue) คือ เนื้อสีทั่วไปมีความบริสุทธิ์สามารถแบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ สีโทนร้อน ส่งผลให้เกิดความรู้สึกตื่นเต้นเร้าใจ กระฉับกระเฉง และกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจรวดเร็ว และสีโทนเย็นสามารถทำให้เกิดความรู้สึกสดชื่น และสงบเย็นสบายซึ่งการเลือกใช้สีขึ้นอยู่กับความหมายของแต่ละสี

(3.2) น้ำหนักสี (Value) คือ ระดับความสว่างของสีเพื่อให้ภาพดูมีมิติมากขึ้นโดยแสดงว่างจะให้ความรู้สึกปลอดโปร่ง ซึ่งระดับความสว่างมีความแตกต่างกัน เช่น สีโทนสว่าง

(3.3) ความสดหรือความเข้มข้นของสี (Intensity) คือ การกำหนดความสว่างหรือความมืดให้กับสี เช่น สีที่มีความเข้มของสีสูงจะให้อารมณ์และความรู้สึกที่ตื่นตัวรุนแรงส่วนสีที่มีความเข้มข้นต่ำจะให้ความรู้สึกสงบหรือหม่นหมองส่วนสีที่มีค่าความเข้มข้นปานกลางจะทำให้เกิดความผ่อนคลายสบายตา

(4) เสียงรบกวน (Noise) คือ เสียงที่ไม่พึงประสงค์ที่คอยกวนใจหรือทำให้ ลูกค้าหันเหความสนใจจากบรรยากาศโดยรอบในการใช้บริการได้ซึ่งหากเป็นเสียงที่น่าพึงพอใจจะช่วยดึงความสนใจจากลูกค้าได้ โดยเฉพาะเสียงนั้นเป็นเสียงที่ได้ยินอย่างไม่คาดคิดหรือระดับเสียงมีความดังเกินไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จะทำให้ผู้ได้ยินมีอารมณ์หงุดหงิดได้ ดังนั้นเสียงที่ไม่เบาและไม่ดังจนเกินไปจะให้ความรู้สึกที่ดีแก่ผู้รับบริการ

(5) เสียงดนตรี (Music) เสียงดนตรีในสถานบริการมีผลต่อผู้เข้าใช้บริการ และส่งผลต่อยอดขายได้ 2 ทาง คือ อย่างแรก เสียงดนตรีช่วยเพิ่มการรับรู้บรรยากาศของสถานที่ให้บริการและมีอิทธิพลต่ออารมณ์ผู้บริโภค อย่างที่สอง ทำนองของดนตรีที่มีผลต่อระยะเวลาการเข้ามาใช้บริการในสถานบริการ ตัวอย่างเช่น เสียงดนตรีมีผลกับเวลาในการทำกิจกรรมของผู้บริโภคเสียงดนตรีจังหวะเร็วจะมีผลกับเวลาในการกระตุ้นการทำกิจกรรมในสถานบริการเร็วขึ้น และหากเสียงดนตรีมีจังหวะช้าก็ช่วยให้ผู้บริโภคหรือลูกค้าอยู่ในสถานบริการนั้นนานขึ้น และส่งผลในการเพิ่มการใช้บริการที่มากขึ้นด้วย

(6) กลิ่น (Scent) กลิ่นเป็นอีกหนึ่งสิ่งที่มีประสิทธิภาพในการให้บริการ การใช้กลิ่นที่มีความฟุ้งและมีคุณภาพจะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มยอดขายเพราะการรับรู้กลิ่นของผู้บริโภคจะช่วยในการกระตุ้นให้เกิดความต้องการในการซื้อสินค้าและบริการได้กลิ่นหอมหรือกลิ่นเหม็นจะสร้างให้เกิดภาพพจน์ที่ดีหรือไม่ดีต่อสถานบริการนั้น ดังนั้น กลิ่นจึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะกลิ่นหอมจะสร้างการรับรู้และดึงดูดให้ผู้บริโภคเข้ามารับสินค้าและบริการ

(7) รสชาติ (Taste) เป็นการใช้ประสาทสัมผัสส่วนสุดท้ายในการรับรู้ของผู้บริโภค เช่น ธุรกิจร้านอาหารรสชาติของอาหารเป็นสิ่งแรกที่สามารถดึงดูดผู้บริโภคได้หรือการเตรียม อาหารที่ให้ผู้บริโภคได้ลองชิมก่อนตัดสินใจซื้อ และยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์หรือธุรกิจบริการประเภทอื่นได้ เช่น การเตรียมอาหารหรือเครื่องดื่มให้แก่ลูกค้าในระหว่างรอรับบริการก็จะสามารถสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นได้

2) พื้นที่การให้บริการ (space and function) หมายถึง การให้ความสำคัญในการออกแบบพื้นที่การให้บริการรูปแบบและขนาดที่เหมาะสมของเฟอร์นิเจอร์ โดยต้องสอดคล้องกับสถานที่ให้บริการสามารถใช้งานอุปกรณ์หรือพื้นที่ได้ตามต้องการซึ่งเน้นให้เกิดประสิทธิภาพที่สามารถตอบสนองความต้องการและสามารถสร้างความพึงพอใจให้ผู้บริโภค

ทั้งนี้ กฤติยา อุนะพำนัก (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยภูมิทัศน์บริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการศูนย์การค้าในเขตกรุงเทพมหานคร สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านการจัดพื้นที่ส่วนกลางที่ดีและเพียงพอต่อการรองรับการใช้บริการมีผลต่อความพึงพอใจของผู้เข้าใช้บริการคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.94 ซึ่งปัจจัยแรกคือศูนย์การค้าง่ายต่อการเข้าถึงคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.19

3) ป้ายสัญลักษณ์ และสิ่งของประดับต่าง ๆ (signs, symbols and artifacts) หมายถึง วิธีการสื่อสารของรูปแบบงานบริการโดยใช้ ป้าย สัญลักษณ์ และสิ่งของประดับต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้เกิดความรู้สึกประทับใจให้แก่ผู้บริโภคเพราะเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ในสถานที่นั้นรวมถึงการแต่งกายและ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เครื่องแบบของพนักงานที่ทำหน้าที่บริการ ซึ่งทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสื่อสารทั้งทางตรงและทางอ้อมส่งถึงผู้บริโภค และสามารถสื่อถึงภาพลักษณ์การบริการขององค์กรด้วยเช่นกันยกตัวอย่าง เช่น ป้ายทางเข้า-ออก ป้ายห้องน้ำ ป้ายห้ามสูบบุหรี่ การจัดพื้นที่ให้บริการ การเลือกใช้เฟอร์นิเจอร์ที่เหมาะสม วัสดุที่ใช้ในการตกแต่ง เป็นต้น (ยุทธชัย ประมูลศิลป์ และธรรมมาวุธ, 2559)

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยในประเทศ

ฐาปนี วังกานนท์ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ระดับความเครียดของพนักงานและปัจจัยส่วนบุคคลปัจจัยด้านการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของพนักงาน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพนักงานระดับปฏิบัติการจำนวน 230 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมุติฐานด้วยสถิติเชิงอนุมานได้แก่ Independent Samples t-test, One – Wat ANOVA และ Multiple Linear regression ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการศึกษาพบว่าพนักงานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการทำงาน ได้แก่ ด้านบทบาทและหน้าที่ในองค์กร ด้านความสำเร็จ ด้านลักษณะงานและความก้าวหน้าในอาชีพบรรยากาศและด้านโครงสร้างองค์กรอยู่ในระดับปานกลาง และด้านสัมพันธภาพในการทำงานอยู่ในระดับน้อยสำหรับความเครียดของพนักงานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการทดสอบสมมุติฐานพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วยระดับการศึกษาระยะเวลาการทำงาน และสถานภาพมีอิทธิพลต่อความเครียดของพนักงานอย่างมีในนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และพบว่าปัจจัยการทำงานประกอบด้วยลักษณะงานสัมพันธภาพในการทำงานความสำเร็จและความก้าวหน้าในอาชีพมีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงานของพนักงานโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.479

ณัฐชานันท์ ศิริประเสริฐ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางกายภาพที่ส่งผลต่อคุณภาพของพื้นที่เปิดโล่งกึ่งสาธารณะในศูนย์การค้าชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบทางกายภาพของพื้นที่เปิดโล่งกึ่งสาธารณะในศูนย์การค้าชุมชน 2) ประเมินคุณภาพของพื้นที่เปิดโล่งกึ่งสาธารณะในศูนย์การค้าชุมชน 3) ศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้งานในพื้นที่เปิดโล่งกึ่งสาธารณะในศูนย์การค้าชุมชน 4) ระบุองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อหาแนวทางการออกแบบโดยการวิเคราะห์พื้นที่เปิดโล่งกึ่งสาธารณะของศูนย์การค้าชุมชนเมืองจำนวนทั้งหมด 14 แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชั้นในเพื่อจำแนกรูปแบบทางกายภาพของพื้นที่เปิดโล่งกึ่งสาธารณะและวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับคุณภาพของพื้นที่และการใช้ประโยชน์

ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบของพื้นที่เปิดโล่งกึ่งสาธารณะของศูนย์การค้าชุมชนแบ่งตามลักษณะของการใช้งานได้ 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) พื้นที่เปิดโล่งกึ่งสาธารณะรูปแบบลานโล่งผสานกับพื้นที่หรือทาง 2) พื้นที่เปิดโล่งกึ่งสาธารณะลักษณะรูปแบบลานปิดล้อมผสานกับพื้นที่หรือทางสัญจร 3) พื้นที่เปิดโล่งกึ่งสาธารณะลักษณะรูปแบบทางสัญจรเชื่อมต่อด้านหน้าอาคาร โดยพื้นที่เปิดโล่งกึ่งสาธารณะของศูนย์การค้าชุมชนที่มีรูปแบบลานโล่งผสมผสานกับพื้นที่สัญจรมีการออกแบบปัจจัยในเชิงพื้นที่ที่ค่าความเป็นสาธารณะมากกว่ารูปแบบอื่นโดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นสาธารณะมาก โดยมีปัจจัยเกื้อหนุนได้แก่ การเข้าถึงพื้นที่สามารถเข้าถึงได้โดยตรงจากถนนหลักและทางเท้าสาธารณะ การเชื่อมต่อที่มีการเชื่อมโยงไปสู่พื้นที่สาธารณะอื่นในรูปแบบของเส้นทางลัดที่เชื่อมไปยังพื้นที่รอบข้างเป็นการเพิ่มโอกาสในการใช้พื้นที่ของโครงการนั้น และพื้นที่เปิดโล่งกึ่งสาธารณะของศูนย์การค้าชุมชนที่มีอัตราส่วนในการเปิดพื้นที่เทียบกับความกว้างของที่ดินในอัตราส่วนที่มากกว่า 50% รูปแบบรอยต่อระหว่างโครงการกับพื้นที่โดยรอบมีการออกแบบโปร่งง่ายต่อการมองเห็นขนาดพื้นที่ที่คนสามารถเข้าไปใช้งาน มีอัตราส่วนมากกว่า 40% ของพื้นที่ก่อสร้างในระดับชั้นที่เชื่อมต่อกับทางสาธารณะมากขึ้น และมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับการใช้งานที่หลากหลาย โดยมีค่าระดับความสัมพันธ์ (Correlation) อยู่ที่ 0.72 เป็นค่าในระดับที่สูง แสดงถึงการออกแบบทางกายภาพที่มีองค์ประกอบส่งเสริมให้พื้นที่มีความเป็นสาธารณะตามแนวทางการออกแบบที่ดี จะส่งผลให้พื้นที่นั้นมีความอเนกประโยชน์สูง เกณฑ์ดังกล่าวสามารถเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการออกแบบและเชื่อมต่อพื้นที่ศูนย์การค้าชุมชนเพื่อให้เกิดคุณค่าและการใช้งาน

พินิจ พินิจชอบ (2558) ได้ทำการศึกษาการจัดการสวนสาธารณะในเมือง: กรณีศึกษาอุทยานเบญจสิริกรุงเทพมหานคร โดยทำการศึกษาทั้งเชิงกายภาพ สังคม และแนวนโยบายการจัดการซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ถึงบทบาทที่แท้จริงในการให้บริการของอุทยานเบญจสิริว่าในปัจจุบันอุทยานฯ ให้บริการแก่ประชากรเมืองได้ในระดับใด

ผลจากการศึกษาพบว่าอุทยานเบญจสิริเป็นสวนสาธารณะที่มีที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองกรุงเทพมหานครบริเวณย่านธุรกิจที่สำคัญ มีประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบที่มีความหนาแน่นและหลากหลายโดยมีความครอบคลุมของโครงข่ายการคมนาคม ทั้งรูปแบบโครงข่ายถนน และขนส่งสาธารณะสามารถเชื่อมโยงสู่ย่านอื่น ๆ ของกรุงเทพมหานครได้โดยสะดวกมีพื้นที่ที่สามารถรองรับกิจกรรมทั้งด้านนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจได้อย่างเหมาะสมรวมถึงการบริการพื้นฐานทั้งพื้นที่สนามกีฬา ลานอเนกประสงค์ ห้องสุขา ฯลฯ ที่มีความเหมาะสมตามเกณฑ์มาตรฐานมีกลุ่มผู้ใช้งานที่มีความหลากหลายทั้งช่วงวัย อาชีพ และเขตที่พักอาศัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำงานอยู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บริเวณใกล้เคียงมีนโยบายการบริหารจัดการพื้นที่ที่สามารถตอบสนองการใช้งานของผู้ใช้บริการพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมเมื่อนำปัจจัยที่ได้จากการศึกษาทั้งปัจจัยเชิงกายภาพ ปัจจัยเชิงสังคม และปัจจัยเชิงนโยบายมาประกอบการวิเคราะห์ร่วมกับเกณฑ์มาตรฐานของสวนสาธารณะสามารถระบุได้ว่าในปัจจุบันอุทยานเบญจสิริมีบทบาทการให้บริการที่มีความครอบคลุมในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับชุมชน ระดับย่านและระดับเมืองซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ทั้งจากเกณฑ์มาตรฐานที่พบว่าการให้บริการของอุทยานเบญจสิริเป็นสวนสาธารณะที่ให้บริการในระดับชุมชน และการวิเคราะห์จากการให้บริการพบว่าอุทยานเบญจสิริสามารถให้บริการแก่ประชากรในระดับเมือง ซึ่งหมายถึงการกำหนดประเภทของสวนสาธารณะไม่เพียงแต่จะใช้เกณฑ์ในด้านขนาดพื้นที่เท่านั้นแต่ควรมีการศึกษาถึงการใช้งานจริงของผู้ใช้บริการที่จะเป็นตัวกำหนดประเภทของสวนนั้น ๆ ด้วยหากแต่ในอนาคตอุทยานเบญจสิริ อาจมีการเพิ่มขึ้นของผู้ใช้บริการโดยที่การบริการในปัจจุบันที่ได้มีการวางแผนเพื่อรองรับการใช้งานเพียงระดับชุมชนอาจไม่เพียงพอที่จะรองรับความต้องการในอนาคตที่จะเพิ่มขึ้นได้จึงควรมีการวางแผนเชิงนโยบายเพื่อเป็นแนวทางการจัดการพื้นที่ในอนาคตโดยการปรับปรุงในด้านกายภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพพื้นที่ด้านสังคมในการจัดกิจกรรมรองรับกลุ่มผู้ใช้บริการกลุ่มต่าง ๆ รวมถึงด้านนโยบายการจัดการเพื่อให้พื้นที่อุทยานเบญจสิริสามารถรองรับการใช้งานที่มีอยู่ในปัจจุบัน และพร้อมรองรับต่อความต้องการที่อาจเพิ่มมากขึ้นในอนาคตอีกด้วย

กรณีศึกษา

เป็นการศึกษาตัวอย่างการใช้ประโยชน์บนพื้นที่ว่างสาธารณะมีความที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของกิจกรรมและบริบทแวดล้อมบริเวณสถานที่นั้น ๆ และประเภทของพื้นที่ว่างสาธารณะแต่ละประเภทควรมีการใช้ปะโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพเพื่อนำมาใช้ในการพิจารณาแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ว่างสาธารณะและกึ่งสาธาณะตามแนวถนนในย่านอโศก-นานาได้ สามารถแบ่งได้ ดังนี้

ตัวอย่างการใช้ประโยชน์พื้นที่ว่างสาธารณะและกึ่งสาธารณะในประเทศ

1) สวนเบญจกิติเป็นสวนสาธารณะระดับย่านตั้งอยู่ในพื้นที่ศูนย์กลางเมืองการเดินทาง และการเข้าถึงพื้นที่มีความสะดวกสบายสามารถเปลี่ยนถ่ายการสัญจรได้ทั้งระบบรถ และระบบรางมีขนาดพื้นที่ประมาณ 130 ไร่ ลักษณะทางกายภาพเป็นสวนน้ำ มีน้ำพุ และดอกไม้และพันธ์ไม้หายากนานาชนิดแวดล้อมด้วยต้นไม้ใหญ่สร้างความร่มรื่นและความมีชีวิตชีวาให้กับคนและเมือง ตลอดจนมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ที่เข้ามาใช้บริการ เช่น ม้านั่ง ทางเดิน ทางวิ่ง และทางจักรยานซึ่งเหมาะสำหรับเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเพื่อกิจกรรมนันทนาการให้กับคนเมืองในปัจจุบันสวนเบญจกิติได้ดำเนินการขยายพื้นที่ให้บริการโดยมีขนาดพื้นที่ประมาณ 259 ไร่ ประกอบด้วย พื้นที่ปลูกสร้างอาคารและพื้นที่สวนป่าที่คำนึงถึงระบบนิเวศเป็นหลัก และมีพื้นที่ชุ่มน้ำ สวนเบญจกิติจึงเป็นทั้งป่าในเมือง และแลนด์มาร์กที่สำคัญสำหรับการใช้ประโยชน์เพื่อการนันทนาการของคนเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

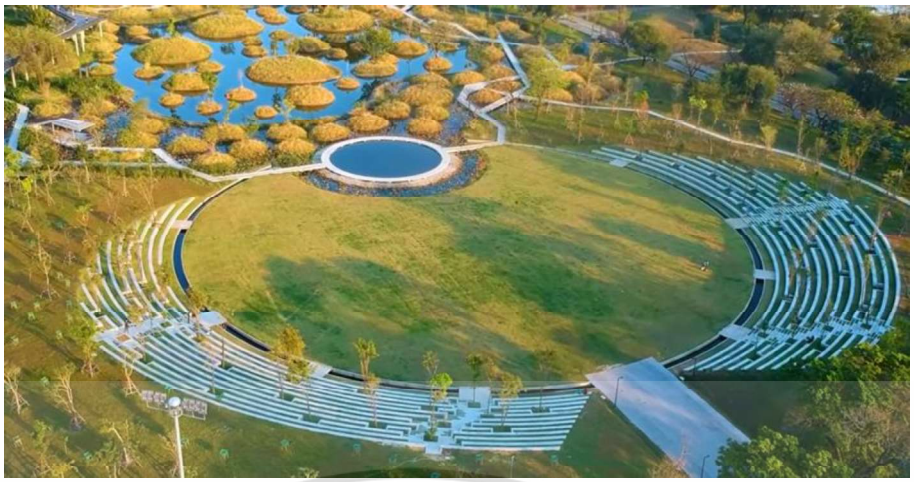

ภาพที่ 2.6 แสดงลานกิจกรรมในสวนเบญจกิติ

ที่มา: youtube.com/watch?v=ONsisRy9soU

2) พื้นที่ลานโล่งบริเวณหน้าศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่เป็นลานโล่งขนาดใหญ่บริเวณหน้าอาคารรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีการออกแบบภูมิทัศน์เมืองที่มีเจตนารมณ์ในการสร้างที่ว่างสาธารณะบริเวณหน้าอาคารให้เป็นลานเมืองสำหรับประกอบ กิจกรรมทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ใจกลางย่ายธุรกิจการค้าที่สำคัญของกรุงเทพมหานครเพื่อให้คนเมืองทำกิจกรรมทางสังคม วัฒนธรรม และนันทนาการ เช่น การจัดงานแสดงดนตรี การจัดงานเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ การจัดงานเทศกาลอาหาร เป็นต้น ซึ่งถือเป็นนวัตกรรมทางผังเมืองที่เกิดประโยชน์สำหรับคนเมืองอย่างแท้จริง

ภาพที่ 2.7 แสดงลานกิจกรรมบริเวณหน้าศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์

ที่มา: facebook Centralworld

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการศึกษาพื้นที่ว่างทั้งสองพื้นที่จะสามารถบอกได้ว่าพื้นที่ว่างสาธารณะ และพื้นที่กึ่งสาธารณะที่ดีนั้นควรมีการเข้าถึงพื้นที่ได้สะดวกสามารถมองเห็นพื้นที่และรับรู้ขอบเขตพื้นที่ได้ชัดเจนอีกทั้งพื้นที่ว่างสามารถเชื่อมต่อกับพื้นที่โดยรอบได้ และยังต้องคำนึงถึงบรรยากาศที่ดีและองค์ประกอบภายในพื้นที่ว่างอีกด้วยเชื่อมต่อกับพื้นที่โดยรอบได้ และยังต้องคำนึงถึงบรรยากาศที่ดีและองค์ประกอบภายในพื้นที่ว่างอีกด้วย

ตัวอย่างการใช้ประโยชน์พื้นที่ว่างสาธารณะและกึ่งสาธารณะในต่างประเทศ

1) The first pedestrian street: ถนนคนเดินใจกลางกรุง Copenhagen เป็นถนนสายแรกที่ปรับปรุงจากถนนมาเป็นทางเดินเท้าความยาว 1.15 กิโลเมตร ขนาดเขตทาง 10-12 เมตร ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นแบบผสมผสานระหว่างที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรมความสำเร็จของถนนคนเดินแห่งนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมของผู้คนที่มีเวลามากขึ้นมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการเดินทางโดยใช้ระบบขนส่งสาธารณะและขับขี่จักรยานมากขึ้นถนนคนเดินใจกลางกรุง Copenhagen สามารถเชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของเมืองเชื่อมโยงระหว่างย่านและสถานที่สำคัญเป็นพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมสาธารณะกลางแจ้งการซื้อขายสินค้าประกอบไปด้วยน้ำพุประติมากรรมลานโล่งขนาดใหญ่หรือพลาซ่าเพื่อเพิ่มความสะดวกสบายให้กับคนเดินถนน นอกจากนี้รูปแบบของพื้นที่ยังถูกออกแบบให้มีการรับรู้ของการพักผ่อนหย่อนใจ และสร้างความรู้สึกที่ตื่นเต้นโดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้คนกับผู้คน ผู้คนกับร้านค้าตลอดสองข้างถนนในส่วนของร้านอาหารและเครื่องดื่มมีการนำเก้าอี้นั่งอยู่นอกร้านทำให้เห็นผู้คนเดินผ่านไปมารู้สึกถึงความมีชีวิตชีวากิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนถนนคนเดินแห่งนี้เป็นการเน้นย้ำถึงศักยภาพของการใช้ชีวิตสาธารณะการพัฒนาชีวิตสาธารณะในพื้นที่สาธารณะใจกลางเมืองได้อย่างเป็นรูปธรรม

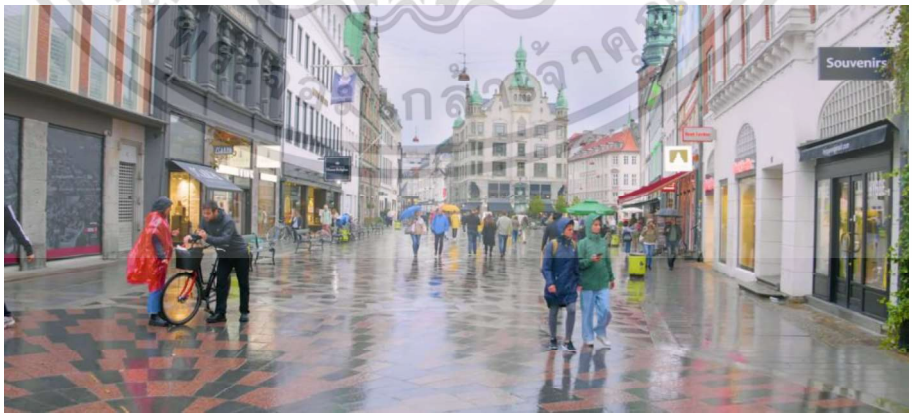

ภาพที่ 2.8 ถนนคนเดินใน Copenhagen

ที่มา: 4K Urban Life

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) พาร์เลย์พาร์ค (Paley Park) ในนิวยอร์ค เป็นสวนสาธารณะขนาดกระเป๋า (vast-pocket park) (Trancik. 1986: 84-85) เป็นพื้นที่ของเอกชนตั้งอยู่ระหว่างอาคารหรือตึกสูงในย่านธุรกิจกลางเมืองแมนฮัตตันเป็นลักษณะของสวนขนาดเล็กในเมืองที่ค่อนข้างประสบผลสำเร็จเนื่องจากการออกแบบตามแนวคิดโดยเน้นเรื่องการใช้สอยรูปแบบพฤติกรรมมนุษย์ และความสวยงามการวางองค์ประกอบที่สำคัญภายในพื้นที่ เช่น การวางโต๊ะ ม้านั่ง และเก้าอี้ที่สามารถเคลื่อนย้ายได้เป็นพื้นที่ที่ให้ความเป็นส่วนตัวมีการตกแต่งพื้นที่ด้วยสีเขียวธรรมชาติจากต้นไม้เป็นฉากหลังมีเสียงของน้ำตกช่วยในการสร้างบรรยากาศภายในพื้นที่ รวมทั้งมีการบริการอาหาร หรือกิจกรรมทางสังคมโดยทั่วไปที่คนภายในเมืองต้องการจึงทำให้เป็นพื้นที่ที่เป็นที่รู้จักและนิยมของคนภายในเมือง

ภาพที่ 2.9 บรรยากาศในพาร์เลย์ พาร์ค กรุงนิวยอร์ค
ที่มา: New Walker

2.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การออกแบบพื้นที่สาธารณะที่ไม่ทำให้เกิดความเครียดในเชิงจิตวิทยา (Eslam M, et.al, 2018) ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาของคนเมืองในการใช้พื้นที่สาธารณะบริเวณตริโปลี เอล-ทอลล์ เมืองติโปลี ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย จิตใจ และคุณภาพชีวิต โดยปัญหาหลักที่บุคคลต้องเผชิญ คือ ความเครียดทางจิตใจซึ่งนิยามว่าเป็น "การตอบสนองที่ไม่เฉพาะเจาะจงของร่างกายต่อความต้องการใด ๆ ที่เกิดขึ้น" (Hans Selye) รูปแบบการตอบสนองในแต่ละบุคคลนั้นแตกต่างกับไปตามระดับของความเครียด สามารถจำแนกได้ 5 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ จิตวิญญาณ และสังคม (Hjelm. 2010) ความเครียดที่ส่งผลกระทบต่อระบบอวัยวะภายในร่างกายนำไปสู่โรคภัยต่าง ๆ ตามมา ได้แก่ โรคหัวใจ ความดันโลหิต ปวดท้อง ปวดศีรษะ ผลกระทบทางด้านอารมณ์ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว ปัญหาสมาธิสั้น และสมาธิสั้นในเด็ก ผลกระทบทางด้านจิตใจซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ส่งผลต่อสภาวะทางอารมณ์นำไปสู่อาการซึมเศร้า และฆ่าตัวตายในที่สุด ผลกระทบด้านจิตวิญญาณ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของบุคคลเป็นความรู้สึกถึงเป้าหมายโดยรวมในการใช้ชีวิต และสุดท้ายผลกระทบด้านสังคม เช่น การหย่าร้างที่มีเพิ่มขึ้น การขาดโอกาสทางสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ในแต่ละปีมีผู้คนเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากกับการแก้ปัญหาความเครียดที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล เช่น การบำบัดรักษาเยียวยาจิตใจการทำกิจกรรมเพื่อความบันเทิงต่าง ๆ เพื่อลดระดับความเครียดของตนเอง (Ellison & Maynard. 1992) ความเครียดนั้นส่งผลต่อทุกคนที่ใช้ชีวิตในเมืองซึ่งในยุคปัจจุบันถูกเรียกว่าเป็น"ยุคสมัยแห่งความเครียดและความวิตกกังวล" (Coleman. 1976 ; Qureshi, et. al, 2012) สาเหตุของความเครียดแบ่งออกเป็นความเครียดภายในและเครียดภายภายนอก ความเครียดภายในเกิดจากภายในร่างกายและจิตใจของบุคคลในด้านของอารมณ์และความรู้สึก ความเครียดภายนอกเกิดจากการตอบสนองต่อความเครียดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมโดยรอบไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ หรือสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ รอบตัวรวมถึงพื้นที่ส่วนบุคคล กระบวนการรับรู้ของบุคคลเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกจากสภาพแวดล้อมโดยใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่มีผลต่อสภาวะทางอารมณ์ ตัวอย่างเช่น เมื่อบุคคลรู้สึกถึงเสียงรบกวนโดยใช้ประสาทสัมผัสจากการได้ยินเสียงนั้นจะแปลเป็นอารมณ์ของความรำคาญและความโกรธนำไปสู่ความเครียดในที่สุด (Everly & Lating. 2013) จุดประสงค์หลักของงานวิจัยนี้ คือ เพื่อศึกษาสภาวะความเครียดของคนเมืองโดยทำการศึกษาผ่านการรับรู้ของบุคคลต่อพื้นที่สาธารณะในเมืองจากกิจกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาถึงวิธีการออกแบบสวนสาธารณะในเชิงจิตวิทยาเพื่อสร้างความรู้สึกที่ผ่อนคลายไม่เกิดความเครียด ตริโปลี เอล-ทอลล์ มีสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญตั้งอยู่บริเวณใจกลางเมือง และเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางระหว่างเมืองเก่าและเมืองใหม่ มีสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ หอนาฬิการสุลต่านอับดุลฮามิด นอฟัล เพลส เป็นต้น บริเวณขอบเขตพื้นที่ศึกษามีพื้นที่สาธารณะ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ สวนเทศบาลตริโปลี, จตุรัสเอล-ทอลล์ และมันเจียห์ เซ็นทรัล พาร์คที่มีลักษณะทางกายภาพเป็นรูปทรงห้าเหลี่ยมประกอบด้วยประตูทางออก 5 ด้านเชื่อมต่อกับถนนสายหลักดังแสดงในรูปภาพที่ 2.10

ภาพที่ 2.10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตริโปลีเอล-ทอลล์ และบริบทโดยรอบ

ที่มา: http://www.tripoli.gov.lb/

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การวิเคราะห์ปัจจัยของความเครียดที่มีความสัมพันธ์กับบริบทโดยรอบพื้นที่สาธารณะ สามารถพิจารณาจากประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) วิเคราะห์พื้นที่สาธารณะในเมืองโดยการจำแนกประเภทการใช้งานของพื้นที่สาธารณะประเภทต่าง ๆ

ภาพที่ 2.11 แสดงการจำแนกประเภทพื้นที่สาธารณะ

ที่มา: Authors based on (Carmona, 2010; Karaçor, 2016)

วิเคราะห์ประเภทของยานพาหนะและคนเดินเท้า กิจกรรมและเสียงรบกวนที่เกิดขึ้น รวมถึงพื้นที่สีเขียวที่ประกอบด้วยต้นไม้และลานน้ำพุ ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้เข้ามาใช้พื้นที่สาธารณะ และมีความสัมพันธ์กันระหว่างความเครียดกับบริบทแวดล้อมของเมืองอย่างชัดเจน และพบว่าระดับความเครียดจะเพิ่มขึ้นเมื่อได้รับเสียงรบกวนจากยานพาหนะและความพลุกพล่านไปมาของผู้คนบนท้องถนน ดังแสดงในรูปที่ 2.12 (a, d, e และ f) แต่เมื่อได้อยู่ท่ามกลางพื้นที่สีเขียว และการได้ยินได้ฟังเสียงของน้ำพุทำให้ระดับความเครียดลดน้อยลงดังแสดงในรูปที่ 2.12 (c, e และ f)

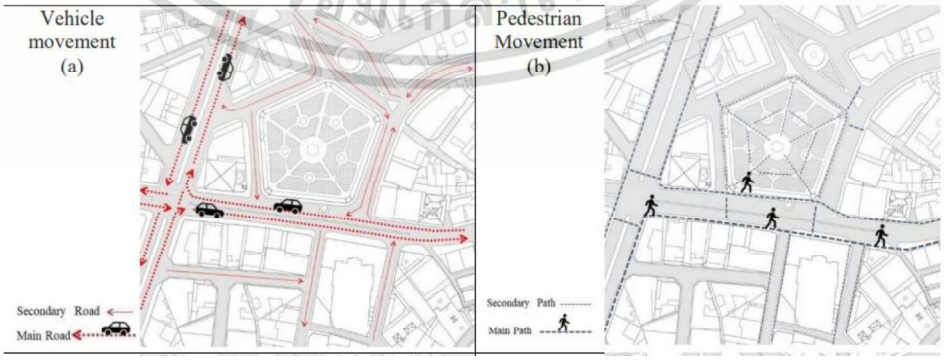

ภาพที่ 2.12 แสดงการวิเคราะห์พื้นที่ในเมืองตริโปลี El-Tall

ที่มา : ESLAM M. ELSAMAHY1, and RANA ABD EL-FATTAH

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

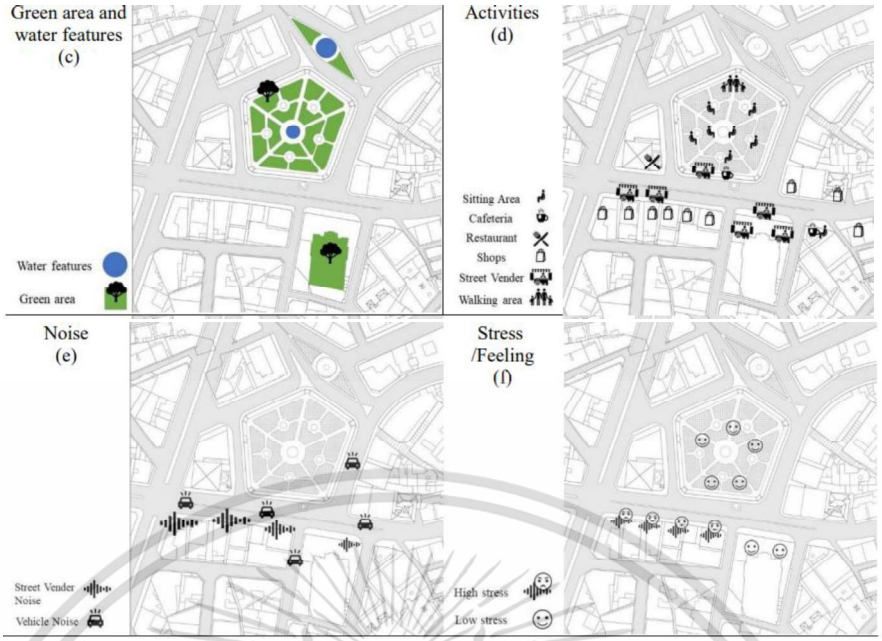

ภาพที่ 2.12 (ต่อ)

2) การวิเคราะห์กิจกรรมโดยแบ่งประเภทกิจกรรมที่เกี่ยวข้องออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ กิจกรรมที่จำเป็น เช่น การเดินรอ การซ้อปปิ้ง กิจกรรมเสริมหรือกิจกรรมทางเลือก เช่น การนั่งการยืนดูผู้คน และกิจกรรมทางสังคม เช่น การพบปะพูดคุย สนทนากันระหว่างผู้คนกับผู้คน ดังแสดงในภาพที่ 2.13

ภาพที่ 2.13 แสดงลักษณะกิจกรรมของผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะบริเวณตริโปลี EL-Tall

ที่มา: ESLAM M. ELSAMAHY, and RANA ABD EL-FATTAH

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

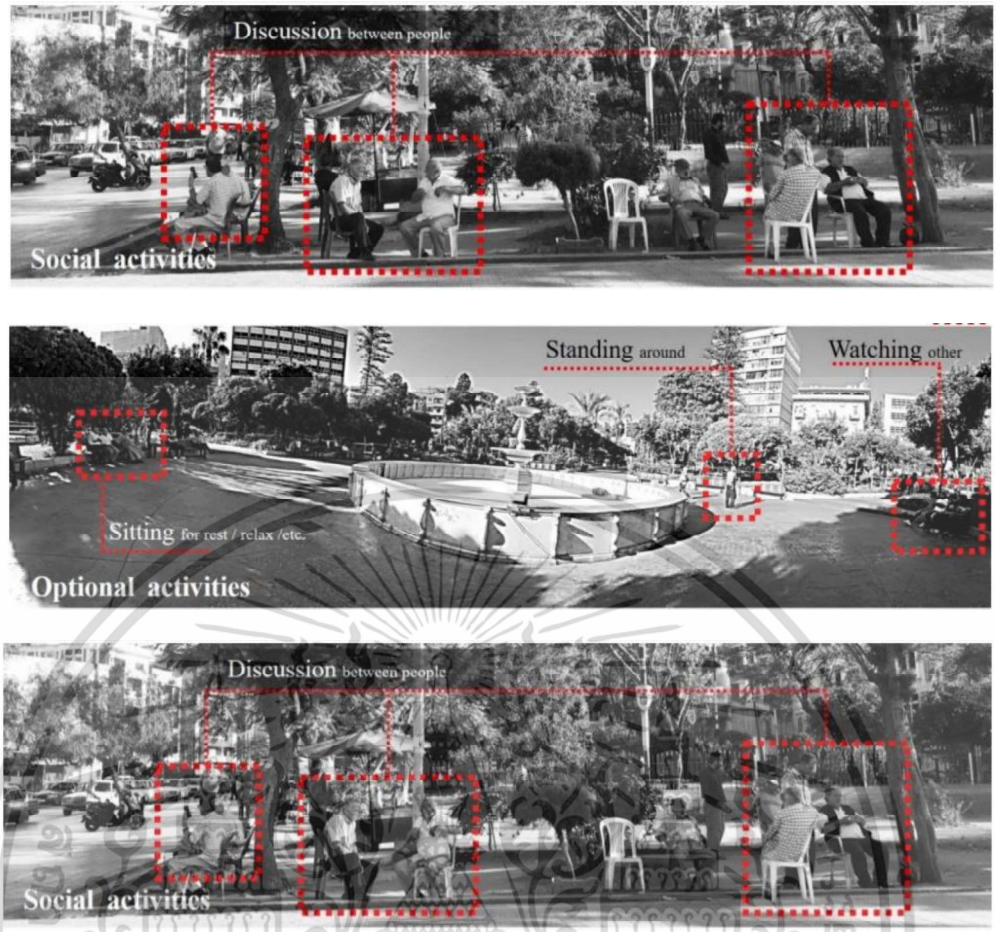

ภาพที่ 2.13 (ต่อ)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การแจกแบบสอบถามออนไลน์สำหรับผู้อยู่อาศัยในเขตเทศบาลตริโปลี และผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะบริเวณตริโปลี เอล-ทอลล์ โดยมุ่งศึกษาถึงประสบการณ์และการรับรู้เพื่อนำไปสู่การออกแบบพื้นที่สาธารณะในเมือง การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาระดับความเครียดทางจิตใจ กิจกรรมที่สนใจ และปัจจัยที่สร้างความรำคาญสร้างความกดดันที่ส่งผลกระทบต่อผู้เข้าไปใช้งานในพื้นที่ศึกษา โดยการสุ่มเลือกตัวอย่างเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายที่ระดับความเชื่อมั่นที่ (90%) และความคลาดเคลื่อนที่ (10%) มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 65 คน ดำเนินการสำรวจและเก็บข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม 2018 การสำรวจและเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็นสามส่วนหลัก คือ ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่สาธารณะในบริเวณพื้นที่ศึกษา และการศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ส่งผลให้เกิดความเครียด โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตริโปลี ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าถึงและวัตถุประสงค์ของการใช้งานพื้นที่สาธารณะ ดังนี้

1) ใช้เป็นเส้นทางในการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะเพื่อย้ายไปยังพื้นที่อื่นในอัตราที่สูงในส่วนของการทำกิจกรรม ได้แก่ ช้อปปิ้ง เดินเล่น นั่งเล่น เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ปัจจัยที่เพิ่มระดับความกดดันหรือความเครียดทางจิตวิทยาของผู้ใช้งานในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ การจราจรติดขัด เสียงรบกวน ความแออัดยัดเยียด มลภาวะทางสายตา และความสะอาดของพื้นที่ นอกจากนี้ยังรวมถึงแรงกดดันจากการไม่มีพื้นที่สำหรับจอดรถ ความโกลาหลของผู้ค้าและผู้ขายบริเวณริมถนนและบนทางเท้า ความแออัดบนท้องถนนและความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3) ปัจจัยที่ลดระดับความกดดันหรือลดความเครียดทางจิตวิทยาในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ พื้นที่สีเขียวที่ประกอบด้วยต้นไม้และลานน้ำพุ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ต่าง ๆ และความคล่องตัวของผู้คนและการเดินทาง เป็นต้น

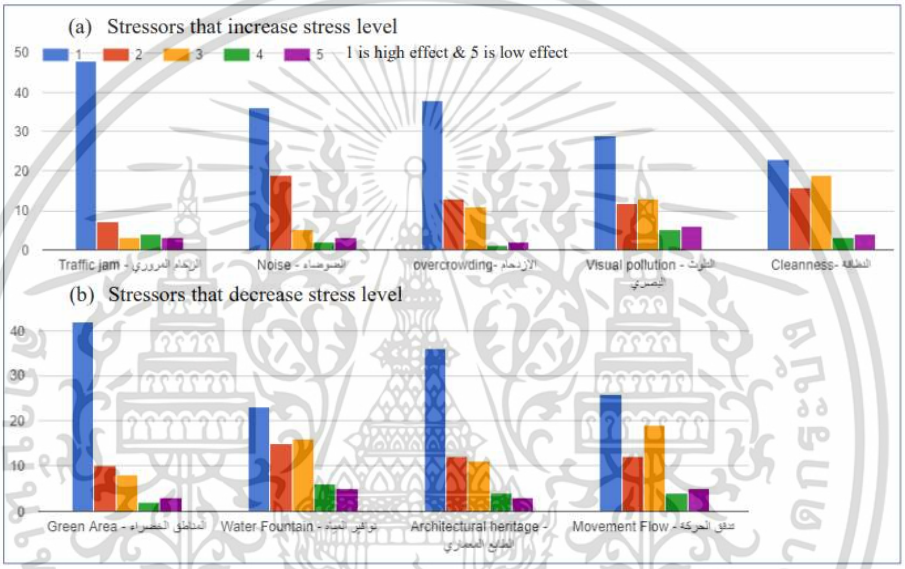

ภาพที่ 2.14 กราฟแสดงปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มระดับของความเครียด (a) และปัจจัยที่มีผลต่อการลดระดับของความเครียด (b)

ที่มา: ESLAM M. ELSAMAHY, and RANA ABD EL-FATTAH

การศึกษาวิจัยนี้ พบว่ากิจกรรมของผู้ใช้พื้นที่สาธารณะมีความสัมพันธ์กับความเครียดทางด้านจิตใจผ่านการรับรู้หรือประสบการณ์ผ่านประสาทสัมผัส ในการออกแบบพื้นที่สาธารณะในเมืองที่ไม่ทำให้เกิดความเครียดทางด้านจิตใจหรืออารมณ์จึงจำเป็นต้องทราบสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียด และปัจจัยใดบ้างที่สามารถลดความเครียดได้โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1) แรงกดดันหรือความเครียดที่เกิดจากปัจจัยภายนอก ที่มีผลต่อสุขภาพจิตของบุคคลต่อการใช้พื้นที่สาธารณะในเมืองของการศึกษาครั้งนี้ คือ

(1) เสียงรบกวนที่เกิดขึ้นจากการจราจรติดขัด และคนขายสินค้าบนทางเท้าและริมถนนนำมาซึ่งความรำคาญ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(2) การสัญจรไปมาของคนเดินเท้า และยานพาหนะนำมาซึ่งความรู้สึกไม่ปลอดภัยและความแออัดยัดเยียด

(3) ความสะอาดและมลพิษของพื้นที่สามารถนำมาซึ่งความเกลียดชังและการเจ็บป่วย

2) องค์ประกอบของพื้นที่สาธารณะ สิ่งอำนวยความสะดวกบนถนนและทางเท้า เช่น ไฟส่องสว่าง แสงเงา และความคล่องตัวในการเดินทาง พื้นที่สีเขียว ต้นไม้ และลานน้ำพุถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของพื้นที่สาธารณะในเมือง และเป็นปัจจัยหลักในการลดระดับความเครียดจากหลาย ๆ สาเหตุ ซึ่งในทางจิตวิทยาสีเขียวและสีฟ้ามีส่วนช่วยให้เกิดความรู้สึกสงบและผ่อนคลาย นอกเหนือจากนี้พื้นที่สีเขียวหรือสวนสาธารณะยังมีส่วนช่วยในการลดเสียงรบกวน เป็นแนวเขตแยกการจราจรระหว่างยานพาหนะกับคนเดินเท้าทำให้เกิดความคล่องตัวและปลอดภัย

3) ด้านสังคม พื้นที่สาธารณะที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมที่สามารถเชิญชวนให้ผู้คนหยุดนั่ง พูดคุย เดินเล่น กิน ดื่ม ชมวิว ฯลฯ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ล้วนสร้างความรู้สึกเพลิดเพลิน และมีความสุข

2.7 กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้บริการพื้นที่สาธารณะบริเวณอุทยานเบญจสิริและพื้นที่กึ่งสาธารณะบริเวณควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นในศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์ กับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบกับการศึกษาเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจ และศึกษาพฤติกรรมของประชากรเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่กึ่งสาธารณะ เพื่อที่จะนำมาสู่แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะให้สอดคล้องกับพฤติกรรมคนเมือง

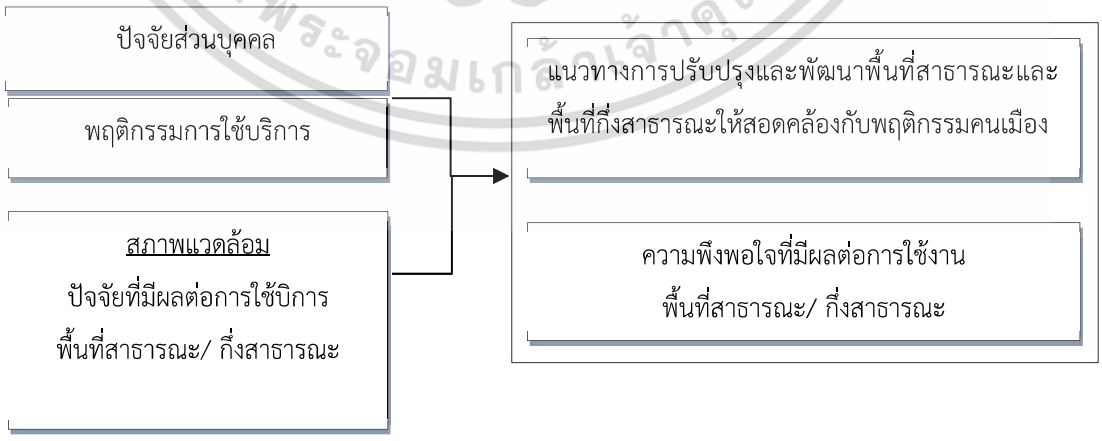

ภาพที่ 2.15 กรอบแนวคิดในการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมมติฐานในการศึกษา

สมมติฐานที่ 1 ผู้เข้าใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอร์เตอร์ การ์เด้น มีความพึงพอใจต่อมีปัจจัยด้านสถานที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ผู้เข้าใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอร์เตอร์ การ์เด้น มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านการใช้งานแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ผู้เข้าใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอร์เตอร์ การ์เด้น มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ผู้เข้าใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอร์เตอร์ การ์เด้น มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านความรู้สึก และการรับรู้แตกต่างกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3
ระเบียบวิธีการวิจัย

เนื้อหาในบทนี้จะอธิบายถึงวิธีการวิจัย เพื่อศึกษาพฤติกรรมของคนเมืองหรือ คนที่ทำงานในเมืองในการจัดการความเครียดด้วยวิธีการทำกิจกรรมนันทนาการที่สนใจในพื้นที่สาธารณะ 2 รูปแบบ ได้แก่ พื้นที่สาธารณะบริเวณอุทยานเบญจสิริ และพื้นที่กึ่งสาธารณะบริเวณพื้นที่ส่วนกลางของศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์ซึ่งทั้งสองพื้นที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมและเป็นสถานที่สำหรับคนเมืองประกอบกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และมีคุณลักษณะการใช้งานที่ใกล้เคียงกัน เช่น มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ มีรูปแบบการจัดวางม้านั่งที่หลากหลาย สามารถสัมผัสธรรมชาติรอบตัวได้มีการจัดภูมิทัศน์ด้วย น้ำพุ ต้นไม้ ดอกไม้ มีลานอเนกประสงค์มีตำแหน่งที่ตั้งที่เหมาะสมเข้าถึงได้อย่างสะดวกสบาย ดังนั้น เพื่อเป็นการศึกษาถึงบทบาทของพื้นที่ดังกล่าวผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบทัศนคติความพึงพอใจ และการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะทั้ง 2 บริเวณ โดยใช้สถิติวิในการวิเคราะห์

3.1 รูปแบบวิธีวิจัย

เนื้อหาการศึกษาในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และใช้รูปแบบวิธีวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเพื่อนำมาเปรียบเทียบ และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของค่าตัวแปรต่าง ๆ

3.2 การกำหนดพื้นที่ศึกษา

ผู้วิจัยเลือกพื้นที่สาธารณะบริเวณอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ในศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์โดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่ศึกษา ดังนี้

3.2.1 เป็นพื้นที่สาธารณะศูนย์กลางเมือง ตั้งอยู่ในย่านธุรกิจที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย เข้มข้น เป็นแหล่งงาน และเป็นแหล่งรวมกิจกรรมต่าง ๆ ของคนเมืองมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันรองจากบ้านที่มีวิถีชีวิตในแต่ละช่วงเวลาแตกต่างกันไปตามลักษณะของกิจกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.2 เป็นสถานที่ตั้งของอาคารขนาดใหญ่ ศูนย์การค้า และอาคารสำนักงานจำนวนมากอยู่โดยรอบพื้นที่ศึกษา

3.2.3 พื้นที่ศึกษาทั้งสองบริเวณมีทำเลที่ตั้งอยู่บริเวณที่ใกล้เคียงกัน มีความสะดวกสบายในการสัญจรเข้าถึง และมีถนนสายหลักผ่านย่านธุรกิจใจกลางเมือง

ขอบเขตพื้นที่ศึกษา : พื้นที่สาธารณะบริเวณสวนเบญจสิริ และพื้นที่กึ่งสาธารณะบริเวณควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นในศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์

ภาพที่ 3.1 แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ที่มา : Google Earth

ภาพที่ 3.2 แสดงพื้นที่ภายในอุทยานเบญจสิริ

ที่มา : Google Earth

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

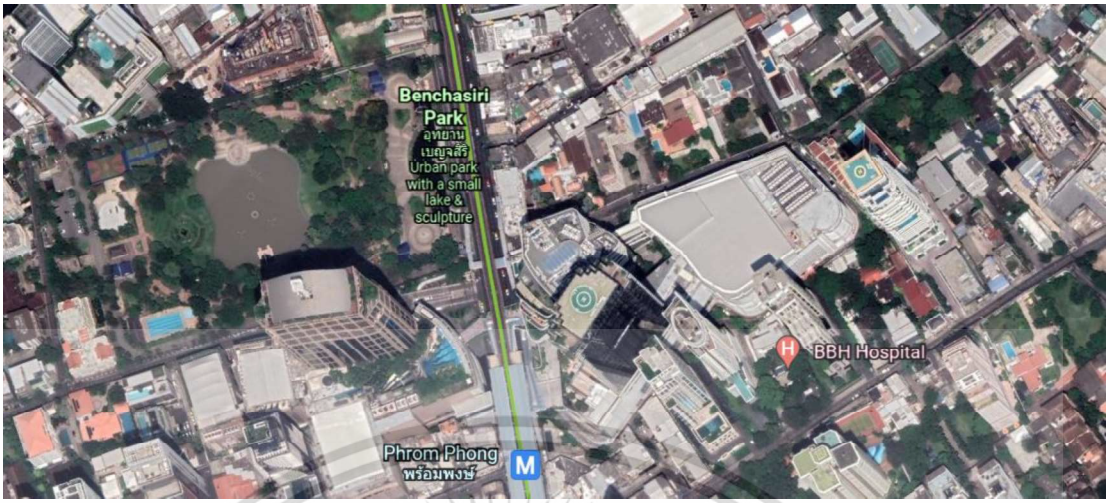

ภาพที่ 3.3 แสดงตำแหน่งอุทยานเบญจสิริและศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์

ที่มา : Google Earth

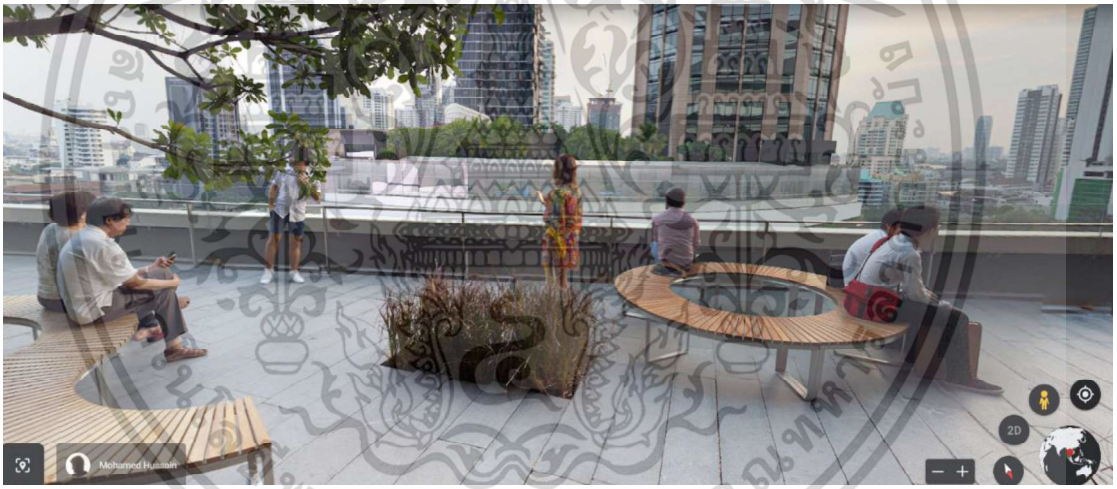

ภาพที่ 3.4 แสดงพื้นที่ภายในควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น

ที่มา : Google Earth

3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.3.1 ประชากร ในการวิจัยมีทั้งหมด 1 กลุ่ม ได้แก่ ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา คือ ประชากรเมืองหรือคนที่ทำงานในบริเวณโดยรอบของพื้นที่ศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3.2 กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการตอบแบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่ใช้บริการหรือเคยใช้บริการพื้นที่สาธารณะ บริเวณอุทยานเบญจสิริ และพื้นที่กึ่งสาธารณะบริเวณควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น

การสุ่มตัวอย่างเนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงเลือกใช้วิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบความน่าจะเป็นโดยใช้สูตรการคำนวณประชากรกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากร (มรกต เหล่าอำนวยชัย, 2547: 42)

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{E^2}$$

n แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

E แทน สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ (ระดับ 0.05)

Z แทน ระดับความเชื่อมันที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

P แทน ค่าสัดส่วนประชากรที่ประมาณการ

โดยประมาณสัดส่วนความน่าจะเป็นของประชากรเท่ากับ 0.50 และระดับความเชื่อมั่น 95 % และระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 จะได้ผลดังนี้

แทนค่า $n = \frac{(0.5)(1-0.5)(1.96)^2}{(0.05)^2}$

$= 384.16$

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย = 400 ราย

3.4 เครื่องมือและวิธีการเก็บรวมรวบข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ แบบสอบถาม และใช้การสัมภาษณ์แบบซึ่งหน้า (Face to Face Interview)

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลให้ได้ตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งข้อมูลในแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้งานพื้นที่สาธารณะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 3 ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะ

3.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research)

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ผลงานวิจัย และทบทวนแนวความคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

3.4.2 การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม (Field Research)

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยอาศัยการสำรวจ สภาพแวดล้อม สภาพพื้นที่ทางกายภาพของพื้นที่ศึกษาพร้อมบันทึกภาพประกอบเกี่ยวกับสภาพทั่วไป โดยรอบพื้นที่และทำการแปลงข้อมูลจากการสำรวจมาเป็นเอกสารเพื่อประกอบการวิเคราะห์

3.4.3 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire)

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยวิธีสุ่มตัวอย่างในเรื่องของความสนใจหรือความต้องการทำกิจกรรมนันทนาการ ความพึงพอใจในการใช้งานพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่กึ่งสาธารณะเพื่อการพักผ่อน หรือผ่อนคลายความเครียด

3.4.4 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้มาจากการทบทวนวรรณกรรม

ตัวแปรต้น

คุณลักษณะของประชากรศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาอาชีพ รายได้ต่อเดือน และความพึงพอใจที่มีต่อการใช้งานพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่กึ่งสาธารณะ

ตัวแปรตาม ได้แก่

1) พฤติกรรมการใช้บิการพื้นที่สาธารณะและกึ่งสาธารณะเพื่อการผ่อนคลายความเครียด

2) ความพึงพอใจในการเลือกใช้งานพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่กึ่งสาธารณะ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษานี้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ส่วน คือ

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร

การสรุปเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ หนังสือ ระบบสารสนเทศ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูล ทบทวนเอกสารจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากภาคสนาม

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทางกายภาพ สภาพแวดล้อมของพื้นที่

3.5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามของลักษณะประชากรกร

จากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามของประชากรเมืองบริเวณพื้นที่ศึกษา ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาตามสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ ในการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการใช้บริการ และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะ โดยทำการสรุป และนำเสนอในรูปแบบตาราง

สำหรับเกณฑ์การวัดหรือให้คะแนนตัวแปรในส่วนคำถามปลายปิดถามกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะผู้วิจัยใช้ Likert Scale ในการให้ลำดับความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับความสำคัญมากที่สุดให้	5	คะแนน
ระดับความสำคัญมาก	4	คะแนน
ระดับความสำคัญปานกลางให้	3	คะแนน
ระดับความสำคัญน้อยให้	2	คะแนน
ระดับความสำคัญน้อยที่สุดให้	1	คะแนน

การพิจารณาคะแนนดูจากค่าเฉลี่ยของระดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการเลือกใช้บริการพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะ การกำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ยออกเป็นระดับ โดยกำหนดความกว้างของแต่ละอันตรภาคชั้น ดังนี้ (ประคอง กรรณสูต, 2542: 77)

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 149 หมายถึง มีผลต่อการตัดสินใจระดับน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.50 - 2.49 หมายถึง มีผลต่อการตัดสินใจระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.50 - 3.49 หมายถึง มีผลต่อการตัดสินใจระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.50 - 4.49 หมายถึง มีผลต่อการตัดสินใจระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.50 - 5.00 หมายถึง มีผลต่อการตัดสินใจระดับมากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมการเลือกใช้บริการพื้นที่สาธารณะ และกึ่งสาธารณะโดยใช้การวิเคราะห์แบบไคสแควร์ (Chi – Square) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะระหว่างประชากร 2 กลุ่ม โดยใช้การทดสอบ Independent samples t – test ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

3.6 การนำเสนอข้อมูล

ในการนำเสนอข้อมูลโดยให้มีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา ได้แก่

3.6.1 ศึกษาพฤติกรรมคนเมืองที่มีต่อการใช้บริการพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะ

3.6.2 เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของคนเมืองต่อปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้พื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะ

3.6.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของประชากรเมืองในการจัดการความเครียดที่เหมาะสม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4
สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

สวนสาธารณะเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญของเมืองที่ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและรองรับกิจกรรมที่หลากหลายในสังคมเมืองเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ หรือเป็นพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ร่วมกัน ในทางกลับกันศูนย์การค้าก็พัฒนาพื้นที่ส่วนกลางเพื่อให้เป็นจุดดึงดูดผู้คนให้เข้ามาพักผ่อนโดยนำเอาธรรมชาติเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์การค้าเพื่อให้สอดรับกับกระแสสังคมปัจจุบันที่ต้องการใกล้ชิดกับธรรมชาติ ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเปรียบเทียบถึงพฤติกรรมประชากรเมืองในการจัดการกับความเครียดระหว่างพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะ 2 รูปแบบ โดยจะกล่าวถึงข้อมูลทั่วไปและรายละเอียดของพื้นที่สามารถแบ่งออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

4.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะของพื้นทที่สาธารณะระหว่างอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นในศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์

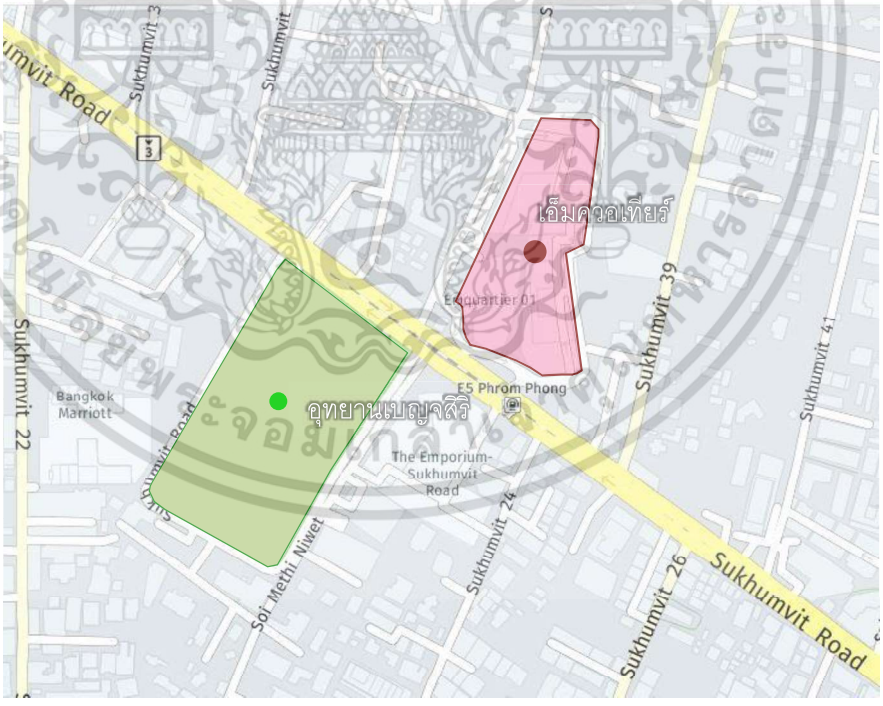

ภาพที่ 4.1 แสดงสถานที่ตั้งของพื้นที่ศึกษา

ที่มา: Google map

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

4.1.1 พื้นที่ศึกษาอุทยานเบญจสิริ

ประวัติและความเป็นมา

สวนสาธารณะแห่งนี้ได้รับพระราชทานนามว่า “อุทยานเบญจสิริ” ก่อตั้งขึ้นโดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2532 อนุมัติให้กรมอุตุนิยมวิทยาย้ายที่ทำการจากที่ดินราชพัสดุไปสร้างใหม่ถนนบางนา-ตราด และมอบหมายให้กระทรวงการคลังโดยกรมธนารักษ์ไปดำเนินการจัดสร้างเป็นสวนสาธารณะเพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายในวันมหามงคลเฉลิมพระชนมายุ 60 พรรษาเพื่อเป็นการรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณอันใหญ่หลวงต่อพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเกี่ยวกับการรักษาเสริมสร้างสภาพแวดล้อมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (คณะอนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ในโครงการสร้างสวนสาธารณะ 60 พรรษาพระบรมราชินีนาถ, 2535) สวนสาธารณะแห่งนี้ได้รับพระราชทานนามว่า “อุทยานเบญจสิริ” โดยกรมธนารักษ์ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นหลายหน่วยงานโดยมีจุดประสงค์ร่วมกันในการเฉลิมพระเกียรติและเล็งเห็นประโยชน์ร่วมกันรวมทั้งคุณค่ามหาศาลของพื้นที่สีเขียวใจกลางเมืองย่านธุรกิจการค้าสำคัญ

ที่ตั้งและอาณาเขต

อุทยานเบญจสิริ มีทำเลที่ตั้งอยู่ใจกลางกรุงเทพมหานคร ในพื้นที่แขวงคลองตัน เขตคลองเตยมีเนื้อที่โดยประมาณ 29 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดต่อกับถนนสุขุมวิท
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดต่อกับซอยแยกจากซอยเมธีนิเวศน์
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดต่อกับซอยเมธีนิเวศน์
ทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดต่อกับที่ดินเอกชน

สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

อุทยานเบญจสิริเป็นสวนสาธารณะในชุมชนหนาแน่น (Urban Park) ประเภทที่มีความถี่ในการใช้สอยสูง และเป็นสวนที่จะมีผู้อยู่ในละแวกใกล้เคียงมาใช้เป็นประจำวันการออกแบบจึงพยายามสนองความต้องการของผู้ใช้ทั้งด้านการพักผ่อนทางร่างกายและด้านจิตใจโดยมีแนวความคิด ดังนี้ (พลพินิจ พินิจชอบ, 2558)

1) จัดให้เป็นสวนสาธารณะในระดับชุมชน (Community Park) ประเภทการใช้สอยความถี่สูงที่มีเอกลักษณ์ส่วนหนึ่งแสดงถึงการเฉลิมพระเกียรติโดยให้มีความเขียวขจีมากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ให้ประชาชนในละแวกใกล้เคียงและที่เดินทางถึงสะดวกมาใช้ได้ทุกวัย และทุกระดับรายได้โดยปราศจากการแบ่งชั้นทางสังคม

3) ให้เป็นสวนสาธารณะที่สามารถควบคุมการเปิดปิดเป็นเวลาได้

4) ให้สามารถใช้เป็นที่รับน้ำฝนที่ตกหนักได้ก่อนที่จะระบายออกสู่ระบบระบายปกติ

5) จัดวางระบบการสัญจรทั้งในและนอกสวนสาธารณะให้ประชาชนมาใช้ได้โดยสะดวกและปลอดภัยที่สุดเท่าที่จะทำได้

6) ให้สามารถใช้สวนสาธารณะในกิจกรรมนันทนาการที่มีความหลากหลายทั้งด้านการพักผ่อนหย่อนใจแบบผ่อนคลาย ออกกำลังกาย และด้านศิลปวัฒนธรรมตลอดจนด้านพิธีการต่าง ๆ นั่นคือให้มีความเป็นอเนกประสงค์สูงสุด

7) จัดพื้นที่ของสวนให้เป็นที่โล่งว่างให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้เพื่อสนองความต้องการของประชากรโดยรอบที่อยู่อาศัยในที่แออัดขาดที่โล่งแจ้ง และปลูกต้นไม้ใหญ่หนาทึบโดยรอบที่โล่งว่าง

8) จัดให้มีการแสดงน้ำพุและประติมากรรมเป็นจุดเด่นและจุดดึงดูดของสวน

องค์ประกอบของสวนสามารถแบ่งพื้นที่ออกเป็นส่วน ๆ ได้แก่ ลานปติมากรรมเหรียญส่วนเปิดโล่ง ส่วนกีฬา และส่วนสาธารณูปโภคสาธารณูปการโดยมีรายละเอียดแต่ละพื้นที่ ดังนี้

1) ลานปติมากรรมเหรียญเป็นพื้นที่โล่งกว้างบริเวณด้านหน้าสุดของอุทยานติดกับถนนสุขุมวิท มีการตกแต่งและจัดภูมิทัศน์สวยงามประกอบด้วยสวนไม้ดอกไม้ประดับไม้ยืนต้นขนาดใหญ่เพื่อเป็นจุดรองรับผู้มาใช้สวนสาธารณะและลานกิจกรรมในโอกาสต่าง ๆ มีซุ้มอเนกประสงค์สำหรับจำหน่ายเครื่องดื่มอาหารว่างซึ่งตั้งอยู่บริเวณมุมทางเข้าของอุทยานฯ ฝั่งประตู 1 และประตู 2

2) พื้นที่เปิดโล่ง (Open Space) ตั้งอยู่บริเวณกึ่งกลางของพื้นที่อุทยานสามารถแบ่งพื้นที่ใช้งานเป็นส่วนต่าง ๆ ได้แก่ พื้นที่สนามหญ้า ลานอเนกประสงค์ และสระน้ำ อยู่ทางทิศตะวันตกของสระน้ำเป็นลานคอนกรีตทรงเรขาคณิตมีพื้นที่เชื่อมต่อจากทางเท้ารอบสระเป็นลานวงกลมขนาดใหญ่บางส่วนได้รับร่มเงาจากไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ที่ปลูกไว้โดยรอบจึงเหมาะสำหรับนั่งพักผ่อนชมธรรมชาติบริเวณรอบสระน้ำมีพื้นที่สนามหญ้าเป็นลานดินที่ล้อมรอบสระน้ำโดยมีการจัดภูมิทัศน์แบบสวนป่าโดยใช้ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ปลูกโดยรอบเพื่อให้เกิดร่มเงา และใช้ไม้พุ่มประดับแซมใต้ต้นไม้เพื่อให้เกิดภูมิทัศน์ที่สวยงามนอกจากนี้ยังมีการติดตั้งประติมากรรมต่าง ๆ แทรกอยู่ตลอดทั่วทั้งบริเวณสระน้ำเป็นพื้นที่เก็บน้ำขนาดใหญ่อยู่กลางพื้นที่อุทยานฯ ทำหน้าที่กักเก็บน้ำก่อนระบายออกสู่ระบบการระบายน้ำของกรุงเทพมหานคร และส่วนกีฬา (Sport Zone) เป็นพื้นที่ให้บริการแก่ผู้ใช้งานอุทยานเบญจสิริโดยมีการแบ่งพื้นที่บริเวณขอบรอบ ๆ โดยเฉพาะด้านข้าง และด้านหลังของอุทยานฯ เพื่อกิจกรรมกีฬาและนันทนาการหลากหลายประเภท ดังนี้ เส้นทางเดิน - วิ่ง และเดิน ออกกำลังกาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระยะทางโดยรอบประมาณ 800 เมตร สนามเด็กเล่น แบ่งเป็น 2 ข้าง ข้างละ 1 สนาม ลานกีฬามีการล้อมรั้วตาข่ายโปร่งเพื่อความปลอดภัยโดยแบ่งพื้นที่สนามกีฬาย่อย ๆ คือ สนามบาสเกตบอล สนามวอลเล่ย์บอล สนามตะกร้อ และลานสเก็ต

3) ส่วนสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ (Infrastructure) เป็นบริการพื้นฐานของสวนสาธารณะสำหรับประชาชนที่เข้ามาใช้บริการ เช่น จุดจำหน่ายเครื่องดื่มและอาหารว่าง ศาลานั่งพักผ่อน ระบบ ไฟส่องสว่าง ถังขยะ และเก้าอี้ ม้านั่งที่มีกระจายอยู่ทั่วทั้งบริเวณ และมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย

ดัดแปลงจากพลพินิจ พินิจชอบ โดยผู้วิจัย

1) ลานประติมากรรมเหรียญ

2) สนามเด็กเล่น

3) สนามหญ้าสำหรับ

4) ลานอเนกประสงค์

5) ทางเดินเล่น

ภาพที่ 4.2 แสดงลักษณะทางกายภาพของอุทยานเบญจสิริ

ที่มา: ผู้วิจัย (15 ตุลาคม 2565)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6) ลานกีฬา

7) ทางเดิน – วิ่งออกกำลังกาย

8) ร้านค้า และสุขา

ภาพที่ 4.2 (ต่อ)

การเดินทางและการเข้าถึงพื้นที่

การเดินทางและการเข้าถึงพื้นที่สามารถแบ่งได้ตามประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1) การเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคลสามารถจอดรถยนต์ได้ที่ลานจอดรถด้านหน้าที่ทำการสำนักงานอุทยานเบญจสิริ

2) การเดินทางโดยรถโดยสารประจำทางมีที่ตั้งของป้ายรถโดยสารประจำทางบริเวณด้านหน้าของอุทยานเบญจสิริริมถนนสุขุมวิทมีรถโดยสารประจำทางทั้งที่ทำการเดินรถโดยองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และรถโดยสารร่วมบริการทำการเดินรถให้บริการตลอดทั้งวัน

3) การสัญจรโดยระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนกรุงเทพ (BTS: Bangkok Mass Transit System) เป็นรถไฟฟ้าระบบรางคู่สายสุขุมวิทสถานีพร้อมพงษ์

ลักษณะสังคมและกิจกรรม

อุทยานเบญจสิริเป็นสวนสาธารณะระดับชุมชนหนาแน่น (Urban Park) ที่มีความถี่ในการใช้งานสูง ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานเพื่อการพักผ่อนทั้งทางด้านร่างกายและด้านจิตใจ อุทยานเบญจสิริเป็นสวนสาธารณะที่ให้บริการแก่ชุมชน และประชาชนที่อยู่ละแวกใกล้เคียงมาใช้เป็นประจำวัน เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับการพบปะทางสังคม หรือทำกิจกรรมนันทนาการที่สนใจร่วมกัน

4.1.2 พื้นที่ศึกษาควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ในศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์

ประวัติความเป็นมา

พื้นที่สาธารณะและพื้นที่สีเขียวถูกพูดถึงมากขึ้น โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครมีสัดส่วนต่ำกว่ามาตรฐานจึงมีการเกิดขึ้นของพื้นที่ที่เรียกว่ากึ่งสาธารณะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเป็นพื้นที่ที่มีเจ้าของแต่เปิดให้เป็นสาธารณะ หรือ POPS (Private Owned Public Space) ได้แก่ พื้นที่ค้าปลีกที่ในปัจจุบันมีการพัฒนาให้มีความเป็นสาธารณะมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนไปซึ่งต้องการให้เป็นสถานที่ที่สามารถเข้ามาใช้งานได้ตลอดเวลารองรับทุกกิจกรรมและความต้องการในชีวิตประจำวัน มีสิ่งอำนวยความสะดวกมีความเป็นวิถีชีวิตที่ตอบโจทย์ความเป็นตัวตนมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขึ้นโดยจัดสรรพื้นที่ส่วนสาธารณะ และส่วนการค้าให้อยู่ด้วยกันอย่างลงตัว และมีแนวคิดที่แตกต่างและชัดเจน (กรกฎ กลั่นสกุล, 2562)

ศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์เป็นศูนย์การค้า เป็นศูนย์การค้าแห่งที่ 2 ในกลุ่ม ดิ เอ็ม ดิสทริค มีทำเลที่ตั้งอยู่ใจกลางเมืองตั้งอยู่ริมถนนสุขุมวิท ฝั่งตรงกันข้ามกับอาคารศูนย์การค้าเอ็มโพเรียมบนถนนสุขุมวิทตอนกลางระหว่างซอยสุขุมวิท 35 ถึงซอยสุขุมวิท 39 ในพื้นที่แขวงคลองตันเหนือเขตวัฒนาติดกับสถานีรถไฟฟ้าพร้อมพงษ์ สามารถเดินทางเชื่อมไปยังศูนย์การค้าเอ็มโพเรียม และอุทยานเบญจสิริเปิดให้บริการเมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2558 เป็นศูนย์การค้าที่จัดสรรพื้นที่ระหว่างพื้นที่ค้าปลีกและพื้นที่สาธารณะเข้าไว้ด้วยกันมีการจัดภูมิทัศน์ด้วยสวนธรรมชาติ และน้ำตกมีทางเดินเชื่อมระหว่างอาคารด้วย Skywalk ที่มีการจัดวางม้านั่งไว้สำหรับนั่งพักผ่อนชมธรรมชาติสร้างความเพลิดเพลินด้วยเสียงน้ำจากน้ำตกความสูง 40 เมตร โดยตลอดทั้งชั้นของน้ำตกประกอบด้วยต้นไม้นานาพันธุ์สร้างบรรยากาศสดชื่นมีชีวิตชีวาส่งเสริมภาพลักษณ์ให้กับพื้นที่ โดยมีพื้นที่ Green Space คิดเป็นร้อยละ 30 ของพื้นที่ศูนย์การค้าบริหารโครงการโดยบริษัท เดอะมอลล์ กรุ๊ป จำกัด และบริษัท ภิรัชบุรี จำกัดในลักษณะของการร่วมทุน มีกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ คนทำงาน ครอบครัวรุ่นใหม่ และชาวต่างชาติ นักท่องเที่ยว และกลุ่ม (Expat) กล่าวคือ เป็นกลุ่มชาวต่างชาติที่เข้ามาทำงานและอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยกลุ่มลูกค้าเหล่านี้จะใช้เวลาอยู่ในศูนย์การค้าแห่งนี้เป็นเวลานานซึ่งพบว่าลูกค้ากลุ่มครอบครัวเป็นกลุ่มลูกค้าที่ใช้เวลาอยู่ภายในศูนย์การค้าแห่งนี้เป็นเวลา 3 ชั่วโมง โดยเฉลี่ย (R.Somboon, 2020) ศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์ประกอบด้วยอาคารศูนย์การค้าจำนวน 3 อาคาร ได้แก่

1) อาคารฮีลิกส์ควอเทียร์ (อาคาร A) (The Helix Quartier)

2) อาคารกลาสควอเทียร์ (อาคาร B) (The Glass Quartier)

3) อาคารวอเตอร์ฟอลควอเทียร์ (The Waterfall Quartier)

การใช้ประโยชน์อาคารเป็นประเภทพาณิชยกรรมมีลานโล่งระดับเมือง (Urban plaza) ขนาดพื้นที่ 3,769 ตารางเมตร มีพื้นที่สำหรับการใช้สอยสาธารณะ 4,909 ตารางเมตร (พิรุณพงศ์ จุลลางกรู, 2558) นอกจากนี้ยังมีทางเดินเชื่อมต่อระหว่างศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์กับสถานีพร้อมพงศ์เพื่อเชื่อมไปยังศูนย์การค้าเอ็มโพเรียม และอุทยานเบญจสิริ

ที่ตั้งและอาณาเขต

ศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์ มีทำเลที่ตั้งอยู่ใจกลางกรุงเทพมหานคร ในพื้นที่แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนาอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดต่อติดต่อกับที่ดินเอกชน
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดต่อกับถนนสุขุมวิท
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดต่อกับซอยสุขุมวิท 39
ทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดต่อกับซอยสุขุมวิท 35

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่ศึกษาควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น (สวนลอยฟ้า) ตั้งอยู่บริเวณชั้น 5 ของอาคารฮีลิกส์ควอเทียร์ (The Helix Quartier) ขนาดพื้นที่ 3,000 ตารางเมตร

สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น หรือสวนลอยฟ้ามีลักษณะเป็นพื้นที่เปิดโล่งภายในอาคารความสูง 10 เมตร แสงและลมธรรมชาติสามารถถ่ายเทได้ดีมีองค์ประกอบทางภูมิสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น คือ แชนเดอร์เลียต้นไม้ (Rainforest Chandelier) ความยาว 100 เมตร ภายในออกแบบตกแต่งด้วยพืชพรรณไม้เขตร้อนนานาชนิดตกแต่งด้วยน้ำพุ บ่อน้ำ น้ำตกขนาดเล็ก ไฟฟ้าส่องสว่าง มีพื้นที่ส่วน indoor และ outdoor มีการเล่นระดับของพื้นที่ใช้สอยโดยใช้บันไดเป็นตัวเชื่อมแต่ละระดับชั้นเข้าด้วยกันภายในมีการออกแบบสวนแนวตั้ง (Vertical Garden) พรรณไม้ในกระถางเล่นระดับสูง - ต่ำ เพื่อให้เกิดมิติที่น่าสนใจมีซุ้มโค้งที่ประดับด้วยพันธุ์ไม้สีเขียวม้านั่งไม้ยาวทรงโค้งวางไว้ตามจุดต่าง ๆ พื้นที่สวนมีหลากหลายโซนจัดไว้เพื่อรองรับกิจกรรมของผู้คนที่เข้ามาใช้บริการผู้คนสามารถมาพักผ่อนท่ามกลางการจัดภูมิทัศน์ที่สวยงามโดยนำแนวคิดของสวนสไตล์เอ็กโซติกทรอปิคอล (Exotic Tropical) ที่คัดเลือกพืชพรรณเขตร้อนที่เหมาะสมกับสภาพอากาศของประเทศไทยสร้างบรรยากาศของความร่มรื่นให้ความรู้สึกผ่อนคลายเชื่อมโยงชีวิตของคนเมืองกับธรรมชาติเข้าด้วยกันภายในสวนควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ประกอบด้วย 7 โซนหลัก ดังนี้ ลานอเนกประสงค์สำหรับนั่งพักผ่อน ชมวิวเมืองมีลักษณะเป็นพื้นที่เปิดโล่งสามารถมองเห็นวิวเมืองได้ 360 องศา

1) Cocoon มีลักษณะเป็นซุ้มนั่งเล่นทรงเล้าไก่และจุดชมวิว ตกแต่งด้วยพันธ์ไม้ในร่มเพื่อให้ความร่มรื่น

2) Rainforest Chandelier คือ แชนเดอร์เลียที่ประดับด้วยต้นไม้หลากหลายสายพันธ์ ความยาว 100 เมตร รูปทรงโค้งสอดรับกับสถาปัตยกรรมภายในอาคารที่มีลักษณะโค้งขึ้นไปเป็นรูปวงรีสามารถมองเห็นความสวยงามได้ตลอดทางเดิน

3) Bamboo Pavilion ลานอเนกประสงค์สำหรับจัดกิจกรรมและนิทรรศการต่าง ๆ เป็นสถานที่สำหรับนั่งพักผ่อน หรือทำกิจกรรมที่สนใจ

4) Creek มีลักษณะเป็นธารน้ำไหลลดหลั่นผ่านสวนหินที่ประดับด้วยพืชน้ำชนิดต่าง เช่น มอส เฟิร์น

5) Water Garden จุดชมวิวริมสระน้ำที่ประดับตกแต่งด้วยไม้น้ำมากมายสร้างความผ่อนคลาย และเย็นสบาย

6) Helix Pond สระน้ำที่ประดับด้วยไม้น้ำนานาพันธุ์ประดับบนกำแพงน้ำล้นที่ใช้วิธีปลูกไม้น้ำด้วยการฝังรากลงบนกำแพง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น

1) ที่นั่งพักผ่อน และจุดชมวิวเมือง

2) Rainforest Chandelier

3) Bamboo Pavilion ลานอเนกประสงค์

4) Creek สวนหินธารน้ำไหล

5) ซุ้มนั่งเล่นทรงเล้าไก่ และทางเดิน

ภาพที่ 4.3 แสดงลักษณะทางกายภาพของควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น

ที่มา: ผู้วิจัย (15 ตุลาคม 2565)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6) กำแพงน้ำล้นปลูกไม้น้ำ

7) จุดชมวิวริมสระน้ำ

8) ห้องสุขา

ภาพที่ 4.3 (ต่อ)

การเดินทางและการเข้าถึงพื้นที่

การเดินทางและการเข้าถึงพื้นที่สามารถแบ่งได้ตามประเภทต่าง ๆ ดังนี้ การเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคล สามารถจอดรถยนต์ได้ที่ลานจอดรถของศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์ การเดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง มีที่ตั้งของป้ายรถโดยสารประจำทางบริเวณด้านหน้าศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์ถนนสุขุมวิท มีรถโดยสารประจำทางทั้งที่ทำการเดินรถโดยองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) และรถโดยสารร่วมบริการทำการเดินรถให้บริการตลอดทั้งวัน การสัญจรโดยระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนกรุงเทพ (BTS: Bangkok Mass Transit System) เป็นรถไฟฟ้าระบบรางคู่สายสุขุมวิทสถานีพร้อมพงษ์

ลักษณะสังคมและกิจกรรม

ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพักผ่อนหย่อนใจ หรือทำกิจกรรมที่สนใจในยามว่าง เช่น ถ่ายภาพ ดื่มกาแฟ อ่านหนังสือ นั่งพักผ่อน พบปะพูดคุย ชมวิวธรรมชาติ ชมวิวเมือง เป็นต้น รวมไปถึงการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์การค้าบริเวณลานอเนกประสงค์ ซึ่งนับได้ว่าพื้นที่สาธารณะภายในอาคารนั้นคือการผสมผสานกันระหว่างพื้นที่สาธารณะและการทำกิจกรรมเชิงสังคมเอาไว้ด้วยกัน เพื่อการสร้างปฏิสัมพันธ์กันทางสังคม และเพิ่มพื้นที่เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจสำหรับคนเมือง

4.2 วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องของพื้นที่สาธารณะระหว่างอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นในศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์

เปรียบเทียบลักษณะทั่วไปของพื้นที่สาธารณะระหว่างอุทยานเบญจสิริ และศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์ บริเวณควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพระหว่างอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์การ์เด้น ในศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์

ประเด็น	อุทยานเบญจสิริ	ควอเทียร์ วอร์เตอร์ การ์เด้น
1. ด้านกิจกรรม	มีลักษณะการทำกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจแบบสงบ(Passive Recreation) เช่น ชมธรรมชาติ ชมภูมิทัศน์ของเมือง ฟังเพลง นั่งเล่น นั่งพักผ่อนหย่อนใจ และกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจแบบต้องออกแรง (Active Recreation) เช่น วิ่งออกกำลังกาย	มีลักษณะการทำกิจกรรมนันทนาการที่น้อย ส่วยใหญ่พักผ่อนหย่อนใจแบบสงบ (Passive Recreation) มากกว่า (Active Recreation) กิจกรรมส่วนใหญ่นิยมมาเดินเล่น นั่งเล่น นั่งพักผ่อนหย่อนใจ ถ่ายภาพชมธรรมชาติ ชมภูมิทัศน์เมือง
2. สภาพอากาศและอุณหภูมิ	เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่อยู่ภายนอกอาคาร Outdoor Recreation การใช้บริการอาจต้องเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมกับกิจกรรม เช่น ในช่วงกลางวันไม่นิยมทำกิจกรรมออกกำลังกาย แต่เวลาเย็นมักจะนั่งพักผ่อนในที่โล่งบริเวณสนามหญ้า	เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่อยู่ภายในอาคารIndoor Recreation ผู้มาใช้บริการสามารถใช้บริการได้ตลอดเวลา
3. การจัดภูมิทัศน์	จัดภูมิทัศน์ด้วยสวนไม้ดอกไม้ประดับ ประติมากรรมปูนปั้น ต้นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ปลูกไว้เพื่อให้ร่มเงาบริเวณรอบสระน้ำมีสนามหญ้าสำหรับนั่งพักผ่อนชมธรรมชาติ	จัดภูมิทัศน์ด้วยสวนแบบธรรมชาติตกแต่งด้วยพรรณไม้เพื่อสร้างความร่มรื่นโดยนำแนวคิดการออกแบบสวนสไตล์เอ็กโซติกทรอปิคอล เล่นระดับลดหลั่นกัน มีพื้นที่สูงต่ำ สลับกับพื้นที่ราบ เพื่อให้เกิดมิติที่น่าสนใจ ประดับด้วยน้ำพุ สวนหิน น้ำตกขนาดเล็ก มีพื้นที่ส่วน indoor และ outdoor มีซุ้มโค้งที่ประดับด้วยพันธุ์ไม้สีเขียว ม้านั่งไม้ยาวทรงโค้งวางไว้ตามจุดต่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็น	อุทยานเบญจสิริ	ควอเทียร์ วอร์เตอร์ การ์เด้น
4. การบริหารจัดการ	บริหารจัดการโดยภาครัฐ ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ	บริหารจัดการโดยภาคเอกชน ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ
5.ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	1. มีแผนผังแสดงขอบเขตชัดเจน 2. ไฟฟ้าส่องสว่างไม่เพียงพอ 3.การจัดวางม้านั่งตามจุดต่าง ๆ บางจุดมีความชำรุดเสียหาย 4.ห้องน้ำ และจุดทิ้งขยะขาดการรักษาความสะอาด 5.ที่จอดรถไม่เพียงพอ 6.กล้องวงจรปิดบางจุดมีความชำรุดเสียหายมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย 7.ลานอเนกประสงค์ อยู่ทางทิศตะวันตกของสระน้ำเป็นลานกลางแจ้งคอนกรีตทรงเรขาคณิตสำหรับจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของทางอุทยานฯ	1.มีแผนผังแสดงขอบเขตชัดเจน 2.ไฟฟ้าสองสว่างเพียงพอต่อ 3.การจัดวางม้านั่งตามจุดต่าง ๆ มีความแข็งแรง สวยงาม และปลอดภัย 4.ห้องน้ำสะอาด จุดทิ้งขยะ เพียงพอ 5.ที่จอดรถสะดวกสบาย 6.มีกล้องวงจรปิดเพียงพอ และมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย 7.ลานอเนกประสงค์ บริเวณสวนไผ่ (Bamboo Pavilion) เป็นสถานที่สำหรับจัดกิจกรรม และนิทรรศการต่าง ๆ ของทางศูนย์การค้าและใช้เป็นสถานที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจของผู้มาใช้บริการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5
การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง บทบาทของพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่กึ่งสาธารณะในการจัดการความเครียดของประชากรเมืองกรณีศึกษาอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ผู้ใช้บริการพื้นที่สาธารณะบริเวณอุทยานเบญจสิริ จำนวน 200 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ผู้ใช้บริการพื้นที่กึ่งสาธรณะบริเวณควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ในศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์ จำนวน 200 คน รวมทั้งสิ้น 400 คน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยโปรแกรม SPSS (Statistical Package for Social Science) โดยการแบ่งสัดส่วนของจำนวนแบบสอบถามที่ใช้สำหรับวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

5.2 พฤติกรรมการใช้บริการพื้นที่สาธารณะ

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้ใช้บริการพื้นที่อุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอร์เตอร์ การ์เด้น กับปัจจัยส่วนบุคคล

5.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นในศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์

5.5 เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์วอเตอร์ การ์เด้น

5.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 5.1 แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นจำแนกตามเพศ

เพศ	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	86	43.0	71	35.50
หญิง	114	57.0	129	64.50
รวม	**200**	**100**	**200**	**100**

จากตารางที่ 5.1 แสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้บริการอุทยานเบญจสิริส่วนใหญ่พบว่าเป็นเพศหญิง จำนวน 114 คน (ร้อยละ 57.00) และเป็นเพศชาย จำนวน 86 คน (ร้อยละ 43.00)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ใช้บริการศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์บริเวณควอเทียร์ วอร์เตอร์ การ์เด้น ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 129 คน (ร้อยละ 64.50) 5.14 และเป็นเพศชาย จำนวน 71 คน (ร้อยละ 35.50)

ตารางที่ 5.2 แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น จำแนกตามอายุ

อายุ	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	24	12.00	27	13.50
21 – 30 ปี	71	35.50	91	45.50
31 – 40 ปี	55	27.50	57	28.50
41 – 50 ปี	34	17.00	19	9.50
50 ปีขึ้นไป	16	8.00	6	3.00
รวม	**200**	**100**	**200**	**100**

จากตารางที่ 5.2 เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรกพบว่า ผู้ใช้บริการอุทยานเบญจสิริส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 21 – 30 ปี จำนวน 71 คน (ร้อยละ 35.50) รองลงมาคือช่วงอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 55 คน (ร้อยละ 27.50) และช่วงอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 34 คน (ร้อยละ 17.00) และน้อยที่สุด คือ อายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 16 คน (ร้อยละ 8.00)

เรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรกพบว่า ผู้ใช้บริเวณควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 21 – 30 ปี จำนวน 91 คน (ร้อยละ 45.50) รองลงมา คือช่วงอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 57 คน (ร้อยละ 28.50) และกลุ่มคนอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 27 คน (ร้อยละ 13.50) และน้อยที่สุด คือ อายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 6 คน (ร้อยละ 3.00)

ตารางที่ 5.3 แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	145	72.50	160	80.00
สมรส	54	27.00	38	19.00
หย่าร้าง	1	0.50	2	1.00
หม้าย	-	-	-	-
รวม	**200**	**100**	**200**	**100**

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 5.3 เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรก พบว่า ผู้ใช้บริการอุทยานเบญจสิริส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน145 คน (ร้อยละ 72.50) รองลงมา คือ มีสถานภาพสมรส จำนวน 54 คน (ร้อยละ 27.00) และสถานภาพหย่าร้าง จำนวน 1 คน (ร้อยละ 0.50)

และเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรกของ ผู้ใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น พบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 160 คน (ร้อยละ 80.00) รองลงมา คือ มีสถานภาพสมรส จำนวน 38 คน (ร้อยละ 19.00) และสถานภาพ หย่าร้าง จำนวน 2 คน (ร้อยละ 1.00)

ตารางที่ 5.4 แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	52	26.00	61	30.50
ปริญญาตรี	127	89.50	113	56.50
สูงกว่าปริญญาตรี	21	10.50	26	13.00
รวม	**200**	**100**	**200**	**100**

จากตารางที่ 5.4 แสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้บริการอุทยานเบญจสิริส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีจำนวน 127 คน (ร้อยละ 89.50) รองลงมาคือระดับการต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 52 คน (ร้อยละ 26) และน้อยที่สุดคือระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 21 คน (ร้อยละ 10.50)

ผู้ใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ส่วนใหญ่มีระดับปริญญาตรีจำนวน 113 คน (ร้อยละ 56.50) รองลงมาคือระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 61 คน (ร้อยละ 30.50) และน้อยที่สุดคือระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 26 คน (ร้อยละ 13.00)

ตารางที่ 5.5 แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นท์ จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นักเรียน / นิสิต/ นักศึกษา	22	11.00	35	17.50
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	23	11.50	18	9.00
พนักงานบริษัทเอกชน	120	60.00	121	60.50

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

อาชีพ	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย	27	13.50	26	13.00
อื่น ๆ	8	4.00	-	-
รวม	**200**	**100**	**200**	**100**

จากตารางที่ 5.5 เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรก พบว่า ผู้ใช้บริการอุทยานเบญจสิริส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 120 คน (ร้อยละ 60.00) รองลงมาคือประกอบธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย จำนวน 27 คน (ร้อยละ 13.50) นักเรียน/ นิสิต/ นักศึกษา จำนวน 23 คน (ร้อยละ 11.50) และน้อยที่สุดคือ ประกอบอาชีพอื่น ๆ จำนวน 8 คน (ร้อยละ 4.00)

และเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรกของผู้ใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น พบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน จำนวน 121 คน (ร้อยละ 60.50) รองลงมาคือ รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ จำนวน 35 คน (ร้อยละ 17.50) ธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย จำนวน 26 คน (ร้อยละ 13.00) และน้อยที่สุดคือ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 18 คน (ร้อยละ 9.00)

ตารางที่ 5.6 แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน (บาท)	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
10,000 หรือน้อยกว่า	20	10.00	28	14.00
10,001 – 20,000	50	25.00	44	22.00
20,001– 30,000	88	68.00	68	34.00
30,001 – 50,000	25	12.50	35	17.50
มากกว่า 50,000	17	8.50	25	12.50
รวม	**200**	**100**	**200**	**100**

จากตารางที่ 5.6 เมื่อพิจารณารายโดยข้อเรียงลำดับ 3 อันดับแรกพบว่า ผู้ใช้บริการอุทยานเบญจสิริมีรายได้ต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 88 คน (ร้อยละ 68.00) รองลงมาคือมีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 50 คน (ร้อยละ 25.00) และรายได้มากกว่า 30,001 - 50,000 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จำนวน 25 คน (ร้อยละ 12.50) และน้อยที่สุดคือ รายได้มากกว่า 50,000 บาท จำนวน 17 คน (ร้อยละ 8.50)

และเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 อันดับแรกของผู้ใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 68 คน (ร้อยละ 34.00) รองลงมาคือมีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 44 คน (ร้อยละ 22.00) รายได้ 30,001 – 50,000 จำนวน 35 คน (ร้อยละ 17.50) และน้อยที่สุดคือ รายได้มากกว่า 50,000 บาท จำนวน 25 คน (ร้อยละ 12.50)

5.2 พฤติกรรมการใช้บริการพื้นที่สาธารณะ

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้บริการอุทยานเบญจสิริและควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ในศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์โดยมีรายละเดียดดังนี้

ตารางที่ 5.7 แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นจำแนกตามกิจกรรม

กิจกรรม	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เดินเล่น, นั่งเล่น, นั่งพักผ่อนหย่อนใจ	181	34.80	187	32.20
อ่านหนังสือ	20	3.80	21	3.60
รับประทานอาหาร	53	10.20	54	9.30
พบปะสังสรรค์	31	6.00	48	8.30
ออกกำลังกาย	87	16.70	-	-
ฟังเพลง	13	2.50	18	3.10
ถ่ายภาพ/ วาดภาพ	14	2.70	58	10.00
ชมการแสดง	3	0.60	-	-
ชมวิวธรรมชาติ	77	14.80	85	14.70
ชมวิวเมือง	37	7.10	103	17.80
อื่น ๆ	4	0.80	6	1.00
รวม	**520**	**100.00**	**580**	**100.00**

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ โดยใช้ตัวอย่างจำนวน 200 คน ในการคิดคำนวณร้อยละ

จากตารางที่ 5.7 กิจกรรมของผู้ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ ในลักษณะกิจกรรมการพักผ่อน 3 อันดับแรก ได้แก่ เดินเล่น, นั่งเล่น, นั่งพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 181 คน (ร้อยละ 34.80) รองลงมา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชมวิวธรรมชาติ จำนวน 77 คน (ร้อยละ 14.80) และรับประทานอาหาร จำนวน 53 คน (ร้อยละ 10.20) และกิจกรรมการพักผ่อนในลักษณะออกกำลังกาย (Active Recreation) ได้แก่ วิ่งออกกำลังกาย

กิจกรรมของผู้ใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ในลักษณะกิจกรรมการพักผ่อน 3 อันดับแรก ได้แก่ เดินเล่น, นั่งเล่น, นั่งพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 187 คน (ร้อยละ 32.20) รองลงมาคือชมวิวเมือง จำนวน 103 คน (ร้อยละ 17.80) และชมวิวธรรมชาติ จำนวน 85 คน (ร้อยละ 14.70)

ตารางที่ 5.8 แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น จำแนกตามความถี่ในการมาใช้บริการ

ความถี่ในการใช้บริการ	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 ครั้ง/ เดือน	27	13.50	34	17.00
1-2 ครั้ง/ เดือน	54	27.00	118	59.00
3-4 ครั้ง/ เดือน	44	22.00	22	11.00
มากกว่า 4 ครั้ง/ เดือน	75	37.50	26	13.00
รวม	**200**	**100**	**200**	**100**

จากตารางที่ 5.8 แสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้บริการอุทยานเบญจสิริส่วนใหญ่ที่มาใช้บริการมากกว่า 4 ครั้ง/เดือน จำนวน 75 คน (ร้อยละ 37.50) รองลงมาคือ 1-2 ครั้ง/เดือน จำนวน 54 คน (ร้อยละ 27.00) และ 3-4 ครั้ง/เดือน จำนวน 44 คน (ร้อยละ 22.00)

ผู้ใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ส่วนใหญ่ที่มาใช้บริการมากกว่า 1-2 ครั้ง/ เดือน จำนวน 118 คน (ร้อยละ 59.00) รองลงมา คือ 1 ครั้ง/ เดือน จำนวน 34 คน (ร้อยละ 17.00) และมากกว่า 4 ครั้ง/ เดือน จำนวน 26 คน (ร้อยละ 13.00)

ตารางที่ 5.9 แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น จำแนกตามระยะเวลาที่มาใช้บริการ

ระยะเวลาที่มาใช้บริการ	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	64	32.00	124	62.00
1 – 3 ชั่วโมง	123	61.50	60	30.00
มากกว่า 3 ชั่วโมง	13	6.50	16	8.00
รวม	**200**	**100**	**200**	**100.00**

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 5.9 แสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้บริการอุทยานเบญจสิริส่วนใหญ่ใช้เวลาครั้งละ 1 - 3 ชั่วโมง จำนวน 123 คน (ร้อยละ 61.50) รองลงมาคือใช้ระยะเวลาน้อยกว่า 1 ชั่วโมง จำนวน 64 คน (ร้อยละ32.00) และใช้ระยะเวลามากกว่า 3 ชั่วโมง จำนวน 13 คน (ร้อยละ 6.50)

ผู้ใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ส่วนใหญ่ที่มาใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ใช้เวลาน้อยกว่า 1 ชั่วโมง จำนวน 124 คน (ร้อยละ 62.00) รองลงมาคือใช้ระยะเวลา 1 - 3 ชั่วโมง จำนวน 60 คน (ร้อยละ30.00) และใช้ระยะเวลามากกว่า 3 ชั่วโมง จำนวน 16 คน (ร้อยละ 8.00)

ตารางที่ 5.10 แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น จำแนกตามบุคคลที่มาใช้บริการร่วมกัน

บุคคลที่มาใช้บริการร่วมกัน	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
คนเดียว	62	31.00	48	24.00
ครอบครัว/ ญาติ	36	18.00	24	12.00
เพื่อน	96	48.00	103	51.50
แฟน	6	3.00	25	12.50
รวม	**200**	**100**	**200**	**100.00**

จากตารางที่ 5.10 แสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้บริการอุทยานเบญจสิริส่วนใหญ่มาใช้บริการร่วมกันกับผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มาใช้บริการกับเพื่อนมากที่สุดจำนวน 96 คน (ร้อยละ 48.00) รองลงมาคือมาคนเดียวจำนวน 62 คน (ร้อยละ 31.00) และมากับครอบครัว/ ญาติ จำนวน 36 คน (ร้อยละ 18.00)

ผู้ใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ส่วนใหญ่บุคคลที่มาใช้บริการร่วมกันกับผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มาใช้บริการกับเพื่อนมากที่สุด จำนวน 103 คน (ร้อยละ 51.50) รองลงมาคือมาคนเดียว จำนวน 48 คน (ร้อยละ 24.00) และมากับแฟน จำนวน 25 คน (ร้อยละ 12.50)

ตารางที่ 5.11 แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น จำแนกตามการเดินทางมาใช้บริการ

การเดินทางมาใช้บริการ	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รถยนต์ส่วนตัว	36	18.00	50	25.00
รถแท็กซี่	1	0.50	2	1.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.11 (ต่อ)

การเดินทางมาใช้บริการ	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รถโดยสารประจำทาง	2	1.00	5	2.50
รถไฟฟ้า BTS	88	44.00	110	55.00
เดิน	73	36.50	33	16.50
รวม	**200**	**100**	**200**	**100.00**

จากตารางที่ 5.11 แสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้บริการอุทยานเบญจสิริส่วนใหญ่เดินทางมาใช้บริการโดยรถไฟฟ้า BTS จำนวน 88 คน (ร้อยละ 44.00) รองลงมา คือ เดิน จำนวน 73 คน (ร้อยละ 36.50) และรถยนต์ส่วนตัว จำนวน 36 คน (ร้อยละ 18.00)

ผู้ใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ส่วนใหญ่เดินทางมาใช้บริการโดยรถไฟฟ้า BTS จำนวน 110 คน (ร้อยละ 55.00) รองลงมาคือ รถยนต์ส่วนตัว จำนวน 50 คน (ร้อยละ 25.00) และเดิน จำนวน 33 คน (ร้อยละ 16.50)

ตารางที่ 5.12 แสดงจำนวนความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น จำแนกตามสาเหตุที่มาใช้บริการ

สาเหตุที่มาใช้บริการ	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ใกล้บ้าน	62	31.00	43	21.50
ใกล้ที่ทำงาน	90	45.00	66	33.00
ใกล้ย่านธุรกิจ	15	7.50	26	13.00
ทางผ่าน	33	16.50	50	25.00
อื่น ๆ	-	-	15	7.50
รวม	**200**	**100**	**200**	**100.00**

จากตารางที่ 5.12 แสดงให้เห็นว่า สาเหตุที่เดินทางมาใช้บริการอุทยานเบญจสิริส่วนใหญ่ คือ ใกล้ที่ทำงานจำนวน 90 คน (ร้อยละ 45) รองลงมาคือใกล้บ้านจำนวน 62 คน (ร้อยละ 31.00) และทางผ่าน จำนวน 33 คน (ร้อยละ 16.50)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และสาเหตุที่เดินทางมาใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นส่วนใหญ่ คือ ใกล้ที่ทำงาน จำนวน 66 คน (ร้อยละ 33.00) รองลงมาคือเป็นทางผ่านจำนวน 50 คน (ร้อยละ 25.00) และใกล้บ้าน จำนวน 43 คน (ร้อยละ 21.51)

ตารางที่ 5.13 แสดงพฤติกรรมของผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้บริการเปรียบเทียบระหว่าง อุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น

พฤติกรรม	อุทยานเบญจสิริ	%	ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	%
กิจกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม	เดินเล่น, นั่งเล่น, นั่งพักผ่อนหย่อนใจ	34.80	เดินเล่น, นั่งเล่น, นั่งพักผ่อนหย่อนใจ	32.20
	ออกกำลังกาย	16.70	ชมวิวเมือง	17.80
	ชมวิวธรรมชาติ	14.80	ชมวิวธรรมชาติ	14.70
	ถ่ายภาพ/ วาดภาพ	2.70	ถ่ายภาพ/ วาดภาพ	10.00
	พบปะสังสรรค์	6.00	พบปะสังสรรค์	8.30
	ฟังเพลง	2.50	ฟังเพลง	3.10
ความถี่ในใช้บริการ	มากกว่า 4 ครั้ง/ เดือน	37.50	1-2 ครั้ง/ เดือน	59.00
	1-2 ครั้ง/ เดือน	27.00	1 ครั้ง/ เดือน	17.00
	3-4 ครั้ง/ เดือน	22.00	มากกว่า 4 ครั้ง/ เดือน	13.00
ระยะเวลาที่มาใช้บริการ	1-3 ชั่วโมง	61.50	น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	62.00
	น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	32.00	1-3 ชั่วโมง	30.00
บุคคลที่มาใช้บริการร่วมกับผู้ตอบแบบสอบถาม	เพื่อน	48.00	เพื่อน	51.50
	คนเดียว	31.00	คนเดียว	24.00
	ครอบครัว	18.00	แฟน	12.50
การเดินทางมาใช้บริการ	รถไฟฟ้า BTS	44.00	รถไฟฟ้า BTS	55.00
สาเหตุที่มาใช้บริการ	ใกล้ที่ทำงาน	45.00	ใกล้ที่ทำงาน	33.00

จากตารางที่ 5.13 แสดงพฤติกรรมส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้บริการเปรียบเทียบระหว่างอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอร์เตอร์ การ์เด้น พบว่า มีกิจกรรมการพักผ่อนในลักษณะสงบ (Passive Reaction) ที่สอดคล้องกัน คือ นิยมมาเดินเล่น นั่งเล่น นั่งพักผ่อนหย่อนใจ และชมวิวธรรมชาติเหมือนกัน และอุทยานเบญจสิริมีรูปแบบของพฤติกรรมการใช้บริการที่แตกต่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น คือ กิจกรรมการพักผ่อนแบบการออกกำลังกาย (Active Reaction) เช่น การวิ่งออกกำลังกาย

พฤติกรรมโดยรวมของผู้ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ ส่วนใหญ่นิยมทำกิจกรรมแบบการพักผ่อนในลักษณะสงบ (Passive Reaction) เช่น นั่งพักผ่อนชมวิวธรรมชาติ นั่งฟังเพลง และทำกิจกรรมการพักผ่อนแบบการออกกำลังกาย (Active Reaction) โดยมาใช้บริการมากกว่า 4 ครั้งต่อเดือน ระยะเวลาใช้บริการตั้งแต่ 1-3 ชั่วโมง สาเหตุที่มาใช้บริการเพราะว่าใกล้ที่ทำงานโดยมาใช้บริการร่วมกับเพื่อน รองลงมาคือมาคนเดียว และใช้บริการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน BTS ในการเดินทาง ขณะที่พฤติกรรมโดยรวมของผู้ใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ส่วนใหญ่นิยมทำกิจกรรมการพักผ่อนในลักษณะสงบ (Passive Reaction) เช่น เดินเล่น นั่งพักผ่อนหย่อนใจชมวิวธรรมชาติ ชมวิวเมือง ฟังเพลง และถ่ายภาพ เป็นต้น โดยมาใช้บริการเพียง 1-2 ครั้ง/ เดือน ระยะเวลาใช้บริการน้อยกว่า 1 ชั่วโมง สาเหตุที่มาใช้บริการเพราะใกล้ที่ทำงานโดยมาใช้บริการร่วมกับเพื่อนเป็นหลัก รองลงมาคือมาคนเดียว และใช้บริการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน BTS ในการเดินทาง

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น กับปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมการใช้บริการพื้นที่สาธารณะในการจัดการความเครียดของประชากรเมือง กับปัจจัยส่วนบุคคลโดยใช้สถิติไคว์สแควร์ (Chi-Square) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้บริการอุทยานเบญจสิริกับปัจจัยส่วนบุคคล และกลุ่มที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมการใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น กับปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 5.14 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการมาใช้บริการอุทยานเบญจสิริและควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น กับปัจจัยส่วนบุคคล

พฤติกรรมของผู้ใช้บริการ	ปัจจัยส่วนบุคคล	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
		X^2	Sig	X^2	Sig
ความถี่ในการ	เพศ	0.800	0.849	8.379	0.039*
มาใช้บริการ	อายุ	7.772	0.803	20.225	0.063
	สถานภาพ	4.565	0.601	12.110	0.060
	ระดับการศึกษา	16.170	0.013*	58.983	0.000*
	อาชีพ	26.758	0.008*	23.476	0.005*
	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	35.827	0.000*	60.564	0.000*

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 5.14 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการมาใช้บริการอุทยานเบญจสิริอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนี้ ระดับการศึกษา (Chi-Square = 16.170, P-Value = 0.013) อาชีพ (Chi-Square = 26.758, P-Value = 0.008) และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (Chi-Square = 35.827, P-Value = 0.000) กล่าวได้ว่า ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีความถี่ในการมาใช้บริการอุทยานเบญจสิริที่แตกต่างกันยกเว้นปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องเพศ อายุ และสถานภาพ

ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับความถี่ในการใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ (Chi-Square = 8.379, P-Value =0.039) ระดับการศึกษา (Chi-Square = 58.983, P-Value = 0.000) อาชีพ (Chi-Square = 23.476, P-Value = 0.005) และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (Chi-Square = 60.564, P-Value = 0.000) กล่าวได้ว่าปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีความถี่ในการมาใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ที่แตกต่างกันยกเว้นปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องอายุ และสถานภาพ

ตารางที่ 5.15 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่มาใช้บริการอุทยานเบญจสิริและควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น กับปัจจัยส่วนบุคคล

พฤติกรรมของผู้ใช้บริการ	ปัจจัยส่วนบุคคล	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
		X^2	Sig	X^2	Sig
ระยะเวลาที่	เพศ	2.813	0.245	6.572	0.037*
มาใช้บริการ	อายุ	31.393	0.000*	15.918	0.044*
	สถานภาพ	13.592	0.009*	12.790	0.012*
	ระดับการศึกษา	14.373	0.006*	13.155	0.011*
	อาชีพ	25.718	0.000*	19.847	0.003*
	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	13.531	0.095	26.408	0.000*

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากตารางที่ 5.15 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่มาใช้บริการอุทยานเบญจสิริอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน อายุ (Chi-Square = 31.393, P-Value = 0.000) สถานภาพ (Chi-Square = 13.592, P-Value = 0.009) ระดับการศึกษา (Chi-Square = 14.373, P-Value = 0.006) อาชีพ (Chi-Square = 25.72, P-Value = 0.000) กล่าวได้ว่า อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกันมีระยะเวลาในการมาใช้บริการอุทยานเบญจสิริที่แตกต่างกันยกเว้นปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องเพศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่มาใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ (Chi-Square = 6.572, P-Value = 0.037) อายุ (Chi-Square = 15.918, P-Value = 0.044) สถานภาพ (Chi-Square = 12.790, P-Value = 0.012) ระดับการศึกษา (Chi-Square = 13.155, P-Value = 0.011) อาชีพ (Chi-Square = 19.847, P-Value = 0.003) และรายได้เฉลี่ย ต่อเดือน (Chi-Square = 26.408, P-Value = 0.000) กล่าวได้ว่าทุกปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่มาใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น

ตารางที่ 5.16 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มาใช้บริการร่วมกันของอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น กับปัจจัยส่วนบุคคล

พฤติกรรมของผู้ใช้บริการ	ปัจจัยส่วนบุคคล	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
		X^2	Sig	X^2	Sig
บุคคลที่มาใช้บริการร่วมกัน	เพศ	5.250	0.154	11.454	0.010*
	อายุ	57.129	0.000*	92.881	0.000*
	สถานภาพ	63.173	0.000*	47.998	0.000*
	ระดับการศึกษา	8.055	0.234	8.776	0.187
	อาชีพ	74.395	0.000*	30.962	0.000*
	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	23.088	0.027*	33.093	0.000*

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากตารางที่ 5.16 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่มาใช้บริการอุทยานเบญจสิริร่วมกันกับผู้ตอบแบบสอบถามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ (Chi-Square = 57.129, P-Value = 0.000) สถานภาพ (Chi-Square = 63.173, P-Value = 0.000) อาชีพ (Chi-Square = 74.395, P-Value = 0.000) และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (Chi-Square = 23.088, P-Value = 0.027) กล่าวได้ว่า อายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กันกับบุคคลที่มาใช้บริการอุทยานเบญจสิริร่วมกันกับผู้ตอบแบบสอบถามยกเว้นปัจจัยส่วนบุคคลเรื่องเพศ และระดับการศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่มาใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ร่วมกันกับผู้ตอบแบบสอบถามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ (Chi-Square = 11.454, P-Value = 0.010) อายุ (Chi-Square = 92.881, P-Value = 0.000) สถานภาพ (Chi-Square = 47.998, P-Value = 0.000) อาชีพ (Chi-Square = 30.962, P-Value = 0.000) และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (Chi-Square = 33.093, P-Value = 0.000)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กล่าวได้ว่าทุกปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่มาใช้บริการ ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ร่วมกันกับผู้ตอบแบบสอบถามยกเว้นปัจจัยส่วนบุคคลในด้านระดับการศึกษา

ตารางที่ 5.17 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเดินทางมาใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น กับปัจจัยส่วนบุคคล

พฤติกรรมของผู้ใช้บริการ	ปัจจัยส่วนบุคคล	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
		X^2	Sig	X^2	Sig
การเดินทาง	เพศ	3.092	0.543	10.579	0.032*
มาใช้บริการ	อายุ	55.835	0.000*	61.178	0.000*
	สถานภาพ	41.641	0.000*	22.727	0.004*
	ระดับการศึกษา	22.149	0.005*	62.254	0.000*
	อาชีพ	49.117	0.000*	27.190	0.007*
	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	29.943	0.018*	114.472	0.000*

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากตารางที่ 5.17 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการเดินทางมาใช้บริการอุทยานเบญจสิริอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ (Chi-Square = 55.835, P-Value = 0.000) สถานภาพ (Chi-Square = 41.641, P-Value = 0.000) ระดับการศึกษา (Chi-Square = 22.149, P-Value = 0.000) อาชีพ (Chi-Square = 49.117, P-Value = 0.000) และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (Chi-Square = 29.943, P-Value = 0.018) กล่าวได้ว่าปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการเดินทางมาใช้บริการอุทยานเบญจสิริยกเว้นปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ

ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการเดินทางมาใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ (Chi-Square = 10.579, P-Value = 0.032) อายุ (Chi-Square = 61.178, P-Value = 0.000) สถานภาพ (Chi-Square = 22.727, P-Value = 0.004) ระดับการศึกษา (Chi-Square = 62.254, P-Value = 0.000) อาชีพ (Chi-Square = 27.190, P-Value = 0.007) และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (Chi-Square = 114.472, P-Value = 0.000) กล่าวได้ว่าทุกปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับการเดินทางมาใช้บริการควอเทียร์ วอร์เตอร์ การ์เด้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.18 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุที่มาใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นกับปัจจัยส่วนบุคคล

พฤติกรรมของผู้ใช้บริการ	ปัจจัยส่วนบุคคล	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
		X^2	Sig	X^2	Sig
สาเหตุที่	เพศ	6.485	0.090	4.437	0.350
มาใช้บริการ	อายุ	67.152	0.000*	39.074	0.001*
	สถานภาพ	31.861	0.000*	11.239	0.188
	ระดับการศึกษา	17.911	0.006*	24.199	0.002*
	อาชีพ	112.06	0.000*	41.937	0.000*
	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	30.167	0.003*	53.116	0.000*

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากตารางที่ 5.18 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับสาเหตุมาใช้บริการอุทยานเบญจสิริอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ (Chi-Square = 67.152, P-Value = 0.000) สถานภาพ (Chi-Square = 31.861, P-Value = 0.000) ระดับการศึกษา (Chi-Square = 17.911, P-Value = 0.006) อาชีพ (Chi-Square = 112.06, P-Value = 0.000) และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (Chi-Square = 30.167, P-Value = 0.003) กล่าวได้ว่าปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับสาเหตุที่มาใช้บริการอุทยานเบญจสิริยกเว้นปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ

ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับสาเหตุที่มาใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลอายุ (Chi-Square = 39.074, P-Value = 0.001) ระดับการศึกษา (Chi-Square = 24.199, P-Value = 0.002) อาชีพ (Chi-Square = 41.937, P-Value = 0.000) และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (Chi-Square = 53.116, P-Value = 0.000) กล่าวได้ว่าทุกปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับสาเหตุที่มาใช้บริการ ควอเทียร์ วอร์เตอร์ การ์เด้น ยกเว้นปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ และสถานภาพ

5.4 วิเคราะห์ความพึงพอใจต่อปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น

ทำการแบ่งผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม ที่ 1 ระดับความพึงพอใจต่อปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการอุทยานเบญจสิริของผู้ตอบแบบสอบถาม และกลุ่มที่ 2 คือ ระดับความพึงพอใจต่อปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.19 แสดงผลค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น กับปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการ

ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการ	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ด้านสถานที่				
1) สถานที่มีบรรยากาศร่มรื่น	4.02	0.485	4.17	0.522
2) สถานที่สวยงาม สร้างความรู้สึกผ่อนคลาย	4.04	0.515	4.11	0.656
3) การออกแบบทางเดินลานอเนกประสงค์	3.90	0.505	4.01	0.663
4) รูปแบบการจัดวางม้านั่ง	3.89	0.532	3.96	0.711
5) การประดับตกแต่ง การจัดสวน	3.84	0.528	4.31	0.560
6) สถานที่มีความเหมาะสมต่อการพักผ่อนหย่อนใจ	4.05	0.484	4.14	0.631
7) สภาพอากาศและอุณหภูมิ	3.81	0.591	4.01	0.638
8) ความสะอาดเรียบร้อย	3.87	0.533	4.38	0.606
ภาพรวม	**3.92**	**0.41**	**4.13**	**0.46**
ด้านการใช้งาน				
1) การจัดภูมิทัศน์ของสถานที่มีความเหมาะสมต่อการการประกอบกิจกรรมนันทนาการแบบผ่อนคลาย (Passive Reaction)	4.03	0.544	4.03	0.605
2) มีความหลากหลายของการทำกิจกรรมที่สนใจ	3.99	0.669	3.80	0.428
ภาพรวม	**4.01**	**0.56**	**3.91**	**0.47**
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก				
1) พื้นที่ส่วนกลาง ลานกิจกรรมที่เพียงพอต่อการใช้บริการ	3.75	0.564	3.91	0.620
2) มีสถานที่จอดรถสะดวกสบาย	2.26	1.023	4.16	0.666
3) ห้องน้ำสะอาด และเพียงพอ	2.86	0.811	4.35	0.639
4) มีสิ่งอานวยความสะดวก เช่น ม้านั่ง ไฟส่องสว่าง และจุดทิ้งขยะ	3.28	0.664	4.11	0.686
5) จุดบริการอาหารและเครื่องดื่ม	3.17	0.678	3.41	1.265
ภาพรวม	**3.06**	**0.58**	**3.99**	**0.53**

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.19 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการ	อุทยานเบญจสิริ		ควอเทียร์ วอร์เตอร์ การ์เด้น	
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.
ด้านความรู้สึกและการรับรู้				
เมื่อมาใช้บริการแล้วทำให้รู้สึกผ่อนคลาย	4.20	0.692	4.14	0.573
ภาพรวม	**4.20**	**0.692**	**4.14**	**0.573**
คะแนนเฉลี่ยรวมทุกด้าน	**3.80**	**0.56**	**4.04**	**0.51**

จากตารางที่ 5.19 พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถามของอุทยานเบญจสิริมีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านสถานที่โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.92 เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก พบว่า สถานที่มีความเหมาะสมต่อการพักผ่อนหย่อนใจมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก รองลงมาสถานที่สวยงามสร้างความรู้สึกผ่อนคลายมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.04 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสถานที่มีความร่มรื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพอากาศและอุณหภูมิมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.81 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ขณะที่ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถามของควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านสถานที่โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.13 เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก พบว่า สถานที่มีความสะอาดเรียบร้อยมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากรองลงมาการประดับตกแต่งการจัดสวนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก สถานที่มีความร่มรื่นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 และรูปแบบการจัดวางม้านั่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.96 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถามของอุทยานเบญจสิริมีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านการใช้งานโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.01 เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 2 อันดับ พบว่า การจัดภูมิทัศน์ของสถานที่มีความเหมาะสมต่อการประกอบกิจกรรมนันทนาการแบบผ่อนคลายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือสถานที่มีความหลากหลายของการทำกิจกรรมที่สนใจมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ขณะที่ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถามของควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นมีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านการใช้งานโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.91 เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 2 อันดับ พบว่า การจัดภูมิทัศน์ของสถานที่มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความเหมาะสมต่อการประกอบกิจกรรมนันทนาการแบบผ่อนคลายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือสถานที่มีความหลากหลายของการทำกิจกรรมที่สนใจมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถามของอุทยานเบญจสิริ มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.06 เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก พบว่า มีพื้นที่ส่วนกลาง ลานกิจกรรมที่เพียงพอต่อการใช้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ม้านั่ง ไฟส่องสว่าง จุดทิ้งขยะ มีค่าเฉลี่ย 3.28 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และจุดบริการอาหารและเครื่องดื่ม มีค่าเฉลี่ย 3.17 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสถานที่จอดรถสะดวกสบายมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 2.26 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับน้อย

ขณะที่ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถามของควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 3.99 เมื่อพิจารณารายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก พบว่า ห้องน้ำสะอาด และเพียงพอมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือมีที่จอดรถสะดวกสบายมีค่าเฉลี่ย 4.16 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีสิ่งอานวยความสะดวก เช่น ม้านั่ง ไฟส่องสว่าง จุดทิ้งขยะ มีค่าเฉลี่ย 4.11 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก และจุดบริการอาหารและเครื่องดื่มมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเท่ากับ 3.41 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถามของอุทยานเบญจสิริ มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านความรู้สึกและการรับรู้ พบว่า เมื่อมาใช้บริการแล้วทำให้รู้สึกผ่อนคลายมีค่าเฉลี่ย 4.20 มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถามของควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านความรู้สึกและการรับรู้ พบว่า เมื่อมาใช้บริการแล้วทำให้รู้สึกผ่อนคลายมีค่าเฉลี่ย 4.14 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

5.5 เปรียบเทียบความพึงพอใจต่อปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการอุทยานเบญจสิริและควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น

สมมติฐานที่ 1 ผู้เข้าใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านสถานที่แตกต่างกัน

H_0 : อุทยานเบญจสิริและควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นมีปัจจัยด้านสถานที่ไม่แตกต่างกัน

H_1 : อุทยานเบญจสิริและควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นมีปัจจัยด้านสถานที่แตกต่างกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับสถิติที่ใช้ในการทดสอบกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติ Independent sample t-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ผลการทดสอบสมมติฐานเป็น ดังนี้

ตารางที่ 5.20 เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เข้าใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์การ์เด้นต่อปัจจัยด้านสถานที่

ประเด็นการเปรียบเทียบ	อุทยานเบญจสิริ			ควอเทียร์ วอเตอร์การ์เด้น			t	P
	N	$\overline{X}$	S.D.	N	$\overline{X}$	S.D.		
ปัจจัยด้านสถานที่	200	3.923	0.411	200	4.133	0.460	-4.815	0.000*

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากตารางที่ 5.20 พบว่าผู้เข้าใช้บริการมีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านสถานที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นั้นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0)

สมมติฐานที่ 2 ผู้เข้ามาใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านการใช้งานแตกต่างกัน

H_0 : อุทยานเบญจสิริและควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นมีปัจจัยด้านการใช้งานไม่แตกต่างกัน

H_1 : อุทยานเบญจสิริและควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นมีปัจจัยด้านการใช้งานแตกต่างกัน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการทดสอบกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติ Independent sample t-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ผลการทดสอบสมมติฐานเป็น ดังนี้

ตารางที่ 5.21 เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เข้าใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์การ์เด้นต่อปัจจัยด้านการใช้งาน

ประเด็นการเปรียบเทียบ	อุทยานเบญจสิริ			ควอเทียร์ วอเตอร์การ์เด้น			t	P
	N	$\overline{X}$	S.D.	N	$\overline{X}$	S.D.		
ปัจจัยด้านการใช้งาน	200	4.000	0.558	200	3.910	0.474	1.833	0.068

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากตารางที่ 5.21 พบว่าผู้เข้าใช้บริการมีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านการใช้งานไม่แตกต่างกันนั้นคือ ยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมมติฐานที่ 3 ผู้เข้ามาใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแตกต่างกัน

H_0 : อุทยานเบญจสิริและควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นมีปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกไม่แตกต่างกัน

H_1 : อุทยานเบญจสิริและควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นมีปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแตกต่างกัน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการทดสอบกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติ Independent sample t-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ผลการทดสอบสมมติฐานเป็น ดังนี้

ตารางที่ 5.22 เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เข้าใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นต่อปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ประเด็นการเปรียบเทียบ	อุทยานเบญจสิริ			ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น			t	P
	N	$\overline{X}$	S.D.	N	$\overline{X}$	S.D.		
ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	200	3.061	0.538	200	3.986	0.531	-17.279	0.000*

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากตารางที่ 5.22 พบว่าผู้เข้าใช้บริการมีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นั้นคือปฏิเสธสมมติฐานหลัก(H_0)

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อปัจจัยการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 กล่าวคือ สิ่งอำนวยความสะดวกระหว่างอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ที่แตกต่างกันนั้น เนื่องจากอุทยานเบญจสิริเป็นสวนสาธารณะที่บริหารจัดการโดยภาครัฐการบริหารจัดการอาจมีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณในการปรับปรุงดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวก

สมมติฐานที่ 4 ผู้เข้าใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านความรู้สึกและการรับรู้แตกต่างกัน

H_0 : อุทยานเบญจสิริและควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นมีปัจจัยด้านความรู้สึกและการรับรู้ไม่แตกต่างกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

H_1 : อุทยานเบญจสิริและควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นมีปัจจัยด้านความรู้สึกและการรับรู้แตกต่างกัน

สำหรับสถิติที่ใช้ในการทดสอบกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม โดยใช้สถิติ Independent sample t-test ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ผลการทดสอบสมมติฐานเป็น ดังนี้

ตารางที่ 5.23 เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นต่อปัจจัยด้านความรู้สึก และการรับรู้

ประเด็นการเปรียบเทียบ	อุทยานเบญจสิริ			ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น			t	P
	N	$\bar{X}$	S.D.	N	$\bar{X}$	S.D.		
ปัจจัยด้านความรู้สึกและการรับรู้	200	4.195	0.692	200	4.135	0.573	0.944	0.346

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากตารางที่ 5.23 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าปัจจัยด้านความรู้สึกและการรับรู้เมื่อมาใช้บริการแล้วทำให้รู้สึกผ่อนคลายไม่แตกต่างกันจะเห็นได้ว่าทั้งสองพื้นที่มีบทบาทที่ช่วยให้ประชากรเมืองหรือผู้มาใช้บริการได้สัมผัสถึงความผ่อนคลาย และใกล้ชิดกับธรรมชาติมากยิ่งขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง บทบาทของพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะในการจัดการความเครียดของประชากรเมือง กรณีศึกษาอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ในศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาพฤติกรรมของคนเมืองที่มีต่อการใช้บริการพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่กึ่งสาธารณะ 2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชากรเมืองต่อปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของประชากรเมืองในการจัดการความเครียดที่เหมาะสม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน และสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าไคสแคว์ (Chi-Square) และ t- test ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุป ดังนี้

6.1 เปรียบเทียบพฤติกรรมของประชากรเมืองที่มีต่อการใช้บริการพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะ

พื้นที่สาธารณะ และพื้นที่กึ่งสาธารณะเป็นสถานที่ที่ผู้คนไปประกอบกิจกรรมคนเดียวหรือเป็นกลุ่ม มีหลากหลายช่วงวัยมาใช้บริการ พื้นที่สาธารณะถูกออกแบบขึ้นเพื่อลดบรรยากาศที่วุ่นวายจากการดำเนินชีวิตในสังคมเมืองใหญ่ (PPS, 2000) ลักษณะของผู้ใช้งานเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรม (วิมลสิทธิ์ หรยางกรู, 2526: 194) ดังแสดงในตารางที่ 6.1 แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้บริการพื้นที่สาธารณะ เปรียบเทียบระหว่างอุทยานเบญจสิริ และ ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น พบว่า ส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมนันทนาการในลักษณะสงบ (Passive recreation) เช่น เดินเล่น นั่งเล่น นั่งพักผ่อนหย่อนใจ และชมวิวธรรมชาติรองลงมาคือ กิจกรรมในลักษณะออกแรง (Active recreation) เช่น ออกกำลังกาย กลุ่มคนที่มาใช้บริการส่วนใหญ่เป็นวัยทำงานที่ยังไม่มีครอบครัว หรือคนโสด มีอายุต่ำกว่า 40 ปี โดยมาใช้บริการมากกว่า 4 ครั้งต่อเดือน ระยะเวลาใช้บริการตั้งแต่ 1-3 ชั่วโมง สาเหตุที่มาใช้บริการเพราะว่าใกล้ที่ทำงาน และใกล้บ้าน โดยมาใช้บริการร่วมกันกับเพื่อน หรือมาคนเดียว และใช้บริการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน BTS ในการเดินทาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขณะที่พฤติกรรมโดยรวมของผู้ใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ส่วนใหญ่นิยมทำกิจกรรมการพักผ่อนในลักษณะสงบ (Passive Reaction) เช่น เดินเล่น นั่งพักผ่อนหย่อนใจชมวิวธรรมชาติ ชมวิวเมือง ฟังเพลง และถ่ายภาพ เป็นต้น กลุ่มคนที่มาใช้บริการส่วนใหญ่เป็นวัยทำงานที่ยังไม่มีครอบครัวหรือกลุ่มคนโสด อายุต่ำกว่า 40 ปี ส่วนใหญ่มาใช้บริการเพียง 1-2 ครั้ง/ เดือน ระยะเวลาใช้บริการน้อยกว่า 1 ชั่วโมง สาเหตุที่มาใช้บริการเพราะใกล้ที่ทำงาน หรือเป็นทางผ่านโดยมาใช้บริการร่วมกับเพื่อนเป็นหลัก หรือมาคนเดียว และใช้บริการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน BTS และรถยนต์ส่วนตัวในการเดินทาง

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มคนที่อยู่ในวัยทำงาน สถานภาพโสด ช่วงอายุ 21 - 30 ปี เป็นกลุ่มคนที่มีความต้องการทำกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจมากที่สุด เช่น การเดินเล่น นั่งเล่น นั่งพักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย พบปะสังสรรค์ นั่งรับประทานอาหาร หรือทำกิจกรรมที่สนใจภายในพื้นที่สาธารณะที่รัฐเป็นเจ้าของ หรือมีภาคเอกชนเป็นเจ้าของโดยมีพฤติกรรมการเลือกใช้บริการพื้นที่สาธารณะมีรัศมีการให้บริการ 300 ถึง 500 เมตร หรือมีทำเลที่ตั้งใกล้กับสถานที่ทำงาน สามารถเดินทางสะดวกสบายเข้าถึงได้ง่าย ใช้เวลาเดินทาง 5 – 10 นาที สอดคล้องกับผลการศึกษาเปรียบเทียบรายงานในวารสาร Proceedings of the National Academy of Sciences, การมีพื้นที่สีเขียวหรือสภาพแวดล้อมธรรมชาติในเมืองก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญต่อสุขภาพจิตของประชากร โดยพบกลุ่มตัวอย่างมีความคิดด้านลบต่อตนเองลดลง หลังจากที่ได้เดินเล่นในสวนสาธารณะนักวิจัยทดสอบระดับความคิดด้านลบของกลุ่มตัวอย่างโดยเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ได้เดินเล่นในสวนสาธารณะเป็นเวลา 1 ชั่วโมง และกลุ่มที่ออกไปเดินเล่นในเมือง ซึ่งพบว่าการเดินเล่นในสวนสาธารณะช่วยลดความคิดด้านลบได้อย่างดีต่างจากการเดินเล่นในเมืองซึ่งไม่พบประโยชน์ด้านความเครียดเลย และจากการศึกษาพบว่านอกจากวัยทำงานที่เข้ามาใช้งานพื้นที่สาธารณะมากที่สุดแล้วยังมีกลุ่มคนเปราะบาง ได้แก่ ผู้สูงอายุเข้ามาใช้งานอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น น้อยมากเพียงร้อยละ 8 และร้อยละ 3 ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 6.1 แสดงพฤติกรรมส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามในการใช้บริการ เปรียบเทียบระหว่างอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น

พฤติกรรม	อุทยานเบญจสิริ	%	ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	%
กิจกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม	เดินเล่น, นั่งเล่น, นั่งพักผ่อนหย่อนใจ	34.80	เดินเล่น, นั่งเล่น, นั่งพักผ่อนหย่อนใจ	32.20
	ออกกำลังกาย	16.70	ชมวิวเมือง	17.80
	ชมวิวธรรมชาติ	14.80	ชมวิวธรรมชาติ	14.70
	ถ่ายภาพ/ วาดภาพ	2.70	ถ่ายภาพ/ วาดภาพ	10.00
	พบปะสังสรรค์	6.00	พบปะสังสรรค์	8.30
	ฟังเพลง	2.50	ฟังเพลง	3.10
ความถี่ในใช้บริการ	มากกว่า 4 ครั้ง/ เดือน	37.50	1-2 ครั้ง/ เดือน	59.00
	1-2 ครั้ง/ เดือน	27.00	1 ครั้ง/ เดือน	17.00
	3-4 ครั้ง/ เดือน	22.00	มากกว่า 4 ครั้ง/ เดือน	13.00
ระยะเวลาที่มาใช้บริการ	1-3 ชั่วโมง	61.50	น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	62.00
	น้อยกว่า 1 ชั่วโมง	32.00	1-3 ชั่วโมง	30.00
บุคคลที่มาใช้บริการร่วมกับผู้ตอบแบบสอบถาม	เพื่อน	48.00	เพื่อน	51.50
	คนเดียว	31.00	คนเดียว	24.00
	ครอบครัว	18.00	แฟน	12.50
การเดินทางมาใช้บริการ	รถไฟฟ้า BTS	44.00	รถไฟฟ้า BTS	55.00
สาเหตุที่มาใช้บริการ	ใกล้ที่ทำงาน	45.00	ใกล้ที่ทำงาน	33.00

6.2 เปรียบเทียบความพึงพอใจของประชากรเมืองต่อปัจจัยที่มีผลต่อการใช้พื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะ เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดการความเครียดที่เหมาะสม

สมมติฐานที่ 1 ผู้เข้าใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านสถานที่แตกต่างกัน

จากสมมติฐานที่ 1 สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านสถานที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นั้น จากผลการวิเคราะห์พบว่า ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าอุทยานเบญจสิริ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า การจัดภูมิทัศน์ด้วยธรรมชาติสีเขียวบรรยากาศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภายในที่โล่งโปร่งสบาย มีหลังคาปกคลุม ไม่มีฝุ่นควัน และสิ่งสกปรกที่ทำให้เกิดมลภาวะทางสายตา จากการสังเกตพฤติกรรม และสอบถามการใช้งาน พบว่าผู้มาใช้งานสัมผัสได้ถึงความร่มรื่น โปร่งโล่งสบายรู้สึกถึงความเป็นส่วนตัวไม่แออัดมากเกินไป สอดคล้องกับแนวคิดของ Brian Hackett (1971) กิจกรรการพักผ่อนที่ไม่ใช่การออกแรงหรือออกกำลังกายแต่เป็นในลักษณะสงบ และมีความเป็นส่วนตัวสูง เน้นที่การผ่อนคลายการปลดปล่อยตัวเองให้เป็นไปตามวิถีธรรมชาติโดยรอบ เช่น การชื่นชมธรรมชาติภูมิทัศน์การสัมผัสธรรมชาติด้วยการฟังเสียงน้ำตก หรือน้ำไหล

ขณะที่อุทยานเบญจสิริมีค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่านั้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าปัจจัยด้านขนาดและรูปร่างของสวนสาธารณะมีผลต่อการใช้งาน เนื่องจากเป็นสวนสาธารณะที่มีทำเลที่ตั้งอยู่ศูนย์กลางเมือง มีอาณาเขตติดกับถนนที่มีปริมาณการจราจรที่หนาแน่นเกือบตลอดทั้งวัน ความโกลาหลของผู้ค้าและผู้ขายบริเวณริมถนนและบนทางเท้า ความแออัดบนท้องถนน ผู้ใช้งานอาจได้รับผลกระทบทางอ้อมจากมลภาวะทางเสียง และสภาพอากาศที่ร้อนจัดในช่วงเวลากลางวันทำให้ต้องเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมในการใช้บริการ ประกอบกับขนาดและรูปร่างของสวนสาธารณะเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าและมีขนาดไม่ใหญ่มากจึงมีผลต่อการเกิดและทำกิจกรรม ทำให้มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมที่จำกัดจากการสังเกตพฤติกรรม และสอบถามการใช้งาน พบว่า ผู้ใช้งานยังคงมีความต้องการพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจที่ไม่แออัดจนเกินไปสอดคล้องกับแนวคิด Marcus and Francis (1990) กล่าวว่า สวนที่มีสัดส่วนแคบยาวหรือโล่งกว้างเกินไปจะมีผลต่อการใช้พื้นที่ของสวนสาธารณะโดยสัดส่วนที่แคบอาจสร้างความรู้สึกอึดอัดต่อการใช้งานก่อให้เกิดความรู้สึกไม่สามารถหาตำแหน่งที่ปลอดภัยได้ขณะที่พื้นที่โล่งกว้างมากก็จะมีลักษณะไม่เหมาะสมกับกิจกรรมทั่วไปซึ่งสัดส่วนและตำแหน่งของการเข้าถึงมีความสัมพันธ์กับความสบายของผู้ใช้งานซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้สึกปลอดภัยของผู้ใช้ด้วย

สมมติฐานที่ 2 ผู้เข้ามาใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านการใช้งานแตกต่างกัน

จากสมมติฐานที่ 2 สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านการใช้งานไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้เข้าใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และผู้เข้าใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมเพื่อความผ่อนคลายในลักษณะสงบ (Passive Recreation) เหมือนกัน เช่น เดินเล่น นั่งพักผ่อนหย่อนใจ คิดเป็นร้อยละ 34.80 และร้อยละ 32.20 ตามลำดับ

สมมติฐานที่ 3 ผู้เข้ามาใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแตกต่างกัน

จากสมมติฐานที่ 3 สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะที่มีเอกชนเป็นเจ้าของนั้นมีการบริหารจัดการที่ดี และเป็นระบบกว่าโดยคำนึงถึงภาพลักษณ์ของสถานที่เป็นหลัก และมีการออกแบบที่ดีส่งผลให้พื้นที่นั้นมีความอเนกประโยชน์สูง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และน่าใช้งานมากขึ้น สภาพโดยรวมมีความสะอาดเรียบร้อยมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน และมีการดูแลรักษาเป็นอย่างดี ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของกฤติยา อุนะพำนัก (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยภูมิทัศน์บริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการศูนย์การค้าในเขตกรุงเทพมหานคร สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านการจัดพื้นที่ส่วนกลางที่ดีและเพียงพอต่อการรองรับการใช้บริการมีผลต่อความพึงพอใจของผู้เข้าใช้บริการคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 3.94 ซึ่งปัจจัยแรกคือศูนย์การค้าง่ายต่อการเข้าถึงคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 4.19

ในขณะที่อุทยานเบญจสิริถูกออกแบบขึ้นเพื่อลดบรรยากาศความวุ่นวายจากการดำเนินชีวิตของสังคมเมืองใหญ่ แต่ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกยังขาดในเรื่องของการดูแลรักษา และซ่อมแซมอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับผู้ที่เข้ามาใช้งาน เช่น ม้านั่งที่มีความชำรุดเสียหาย ศาลาที่พักที่มีอายุการใช้งานที่ยาวนานยังไม่ได้รับการปรับปรุง ตลอดจนการดูแลรักษาความสะอาดของห้องน้ำ ไฟฟ้าส่องสว่าง และพื้นที่สำหรับจอดรถยังไม่เพียงพอ อีกทั้งอาจจะมีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณเนื่องจากเป็นสวนระดับชุมชนที่มีขนาดไม่ใหญ่มาก

สมมติฐานที่ 4 ผู้เข้าใช้บริการอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น มีความพึงพอใจต่อปัจจัยด้านความรู้สึกและการรับรู้แตกต่างกัน

จากสมมติฐานที่ 4 ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ขนาด ทำเลที่ตั้ง และสิ่งอำนวยความสะดวกมีความแตกต่างกันแต่การจัดภูมิทัศน์มีวัตถุประสงค์ในการออกแบบเพื่อรองรับกิจกรรมเพื่อความผ่อนคลายของประชากรเมืองเหมือนกันจากการศึกษาลักษณะทางกายภาพของอุทยานเบญจสิรินั้นเป็นสวนสาธารณะระดับชุมชนที่มีการออกแบบพื้นที่เป็นไปตามมาตรฐานสวนสาธารณะรองรับกิจกรรมที่หลากหลายทั้งในลักษณะสงบ (Passive) และลักษณะออกกำลังกาย (Active) เป็นพื้นที่เปิดโล่งที่มีการจัดภูมิทัศน์ด้วยต้นไม้ ดอกไม้ สนามหญ้าสำหรับนั่งพักผ่อน บริเวณริมสระน้ำ ประดับน้ำพุ และรูปปั้นตามจุดต่าง ๆ และต้นไม้ใหญ่เพื่อให้ความร่มรื่นสร้างความรู้สึกผ่อนคลายในขณะที่ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น จะเน้นที่กิจกรรมเพื่อการพักผ่อน (Passive) เป็นหลัก ดังนั้นการจัดภูมิทัศน์ภายจึงได้รับการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในด้วยสวนธรรมชาติ น้ำพุ ลำธาร น้ำตกสวนหินจำลองรูปทรงอิสระที่ให้ความร่มรื่นและชุ่มชื่นสร้างบรรยากาศสวยงาม และให้ความรู้สึกผ่อนคลาย

จะเห็นได้ว่าทั้งสองพื้นที่มีบทบาทที่ช่วยให้ประชากรเมืองหรือผู้มาใช้บริการได้สัมผัสถึงความผ่อนคลาย และใกล้ชิดกับธรรมชาติมากขึ้นสร้างเสริมสุขภาพที่ดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจให้กับคนในสังคมเมืองลดปัญหาจากโรคต่าง ๆ อันเป็นสาเหตุจากความเครียดจากการทำงานหรือจากการใช้ชีวิตประจำวันสอดคล้องกับแนวคิดของ Eslam M, et al, 2018 ได้ศึกษาเรื่องการออกแบบพื้นที่สาธารณะที่ไม่ทำให้เกิดความเครียดในทางจิตวิทยา สรุปว่า การออกแบบพื้นที่สาธารณะที่ไม่ทำให้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกิดความเครียดในทางจิตวิทยาองค์ประกอบของพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่สีเขียว เช่น ต้นไม้ และลานน้ำพุถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของพื้นที่สาธารณะในเมือง และเป็นปัจจัยหลักในการลดระดับความเครียดจากหลาย ๆ สาเหตุซึ่งในทางจิตวิทยาสีเขียวและสีฟ้ามีส่วนช่วยให้เกิดความรู้สึกสงบและผ่อนคลาย นอกเหนือจากนี้พื้นที่สีเขียวหรือสวนสาธารณะยังมีส่วนช่วยในการลดเสียงรบกวนเป็นแนวเขตแยกการจราจรระหว่างยานพาหนะกับคนเดินเท้าทำให้เกิดความคล่องตัวและปลอดภัยในทางสังคมพื้นที่สาธารณะที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมที่สามารถเชิญชวนให้ผู้คนหยุดนั่ง พูดคุย เดินเล่น กิน ดื่ม ชมวิว ฯลฯ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ล้วนสร้างความรู้สึกผ่อนคลาย และมีความสุข

6.3 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่าผลการปรียบเทียบระหว่างทั้งสองพื้นที่ พบว่า ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นมีสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับที่ดีกว่าอุทยานเบญจสิริ ในด้านของการใช้งานอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น มีปัจจัยการใช้งานไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้เข้ามาใช้บริการส่วนใหญ่ชอบทำกิจกรรมนันทนาการในลักษณะสงบ (Passive recreation) เช่น นั่งเล่น, นั่งพักผ่อนหย่อนใจ ด้านการรับรู้ถึงความความผ่อนคลาย พบว่า ทั้งสองพื้นที่มีบทบาททำให้ผู้มาใช้บริการรับรู้ถึงความรู้สึกผ่อนคลายเหมือนกัน ดังนั้น เพื่อให้การใช้งานพื้นที่สาธารณะให้ประโยชน์สูงสุดในการจัดการกับความเครียดของประชากรเมืองในสังคมปัจจุบัน ประการแรกควรประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเพื่อหาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะร่วมกันเพื่อตอบโจทย์ความต้องการที่แท้จริงของทุกภาคส่วน ถัดมาคือการพัฒนาพื้นที่ในส่วนที่เป็นจุดด้อยของแต่ละพื้นที่ เช่น พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ส่งเสริมการทำกิจกรรมทุกเพศทุกวัย ออกแบบพื้นที่ให้มีความน่าสนใจสร้างสภาวะน่าสบายเพื่อดึงดูดผู้คนให้ใช้เวลาในพื้นที่ยาวนานมากยิ่งขึ้น ประการที่สองผลักดันการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะขนาดเล็ก หรือลานสาธารณะในเมืองโดยการสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนนำที่ดินมาพัฒนาเพื่อประโยชน์สาธารณะเพื่อสร้างสุขภาวะเมืองและประชากรเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดีห่างไกลจากความเครียด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 6.2 แสดงจุดเด่น และจุดด้อยของอุทยานเบญจสิริ และควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น

ปัจจัย	ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น	อุทยานเบญจสิริ
จุดเด่น	1) พื้นที่มีศักยภาพในการรองรับกิจกรรมแบบ Passive recreation 2) ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่มีสภาพแวดล้อมทำให้ผู้มาใช้บริการรู้สึกผ่อนคลาย 3) สิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ	1) พื้นที่มีศักยภาพในการพัฒนาในเชิงการให้บริการสูง รองรับกิจกรรมแบบ Active recreation และ Passive recreation 2) ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่มีสภาพแวดล้อมทำให้ผู้มาใช้บริการรู้สึกผ่อนคลาย
จุดด้อย	1) พื้นที่รองรับกิจกรรมได้ไม่หลากหลาย ขาดการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ	1) ขาดการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ และครอบครัว 2) สิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่บางส่วนมีความชำรุดเสียหาย 3) ขาดงบประมาณในการดูแลรักษาและสนับสนุนกิจกรรม
แนวทางการพัฒนาพื้นที่สาธารณะให้สอดคล้องกับพฤติกรรมประชากรเมือง	1) ส่งเสริมหรือออกแบบกิจกรรมให้มีความหลากหลาย โดยคำนึงถึงผู้ที่เข้ามาใช้งานสามารถเข้ามาใช้บริการได้ทุกๆ ช่วงวัย 2) บริหารจัดการ และดูแลรักษาสถานที่ให้มีความอเนกประโยชน์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการให้บริการ ตลอดจนควรรักษาสภาพแวดล้อมภายในสถานที่ หรืออาคารให้มีความสวยงาม สร้างสภาวะน่าสบาย เกิดเป็นสถานที่ทางเลือกสำหรับประชากรเมืองในการพักผ่อนและทำกิจกรรมที่สนใจ อีกทั้ง ช่วยลดระดับความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน หรือจากปัจจัยแวดล้อมภายนอกได้	1) ส่งเสริมกิจกรรมให้มีความหลากหลาย โดยคำนึงถึงผู้ที่เข้ามาใช้งานสามารถเข้ามาใช้บริการได้ทุกๆ ช่วงวัย 2) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกหลัก Universal Design 3) ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ/เอกชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดหางบประมาณ ตลอดจนเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อร่วมกันพัฒนา 4) พัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะให้เป็นทั้งสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ โดยเน้นความสวยงาม สะอาด ปลอดภัยสร้างสภาวะน่าสบาย เพื่อช่วยลดระดับความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน หรือจากปัจจัยแวดล้อมภายนอก เกิดเป็นพื้นที่ทางสังคมที่ช่วยสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชากรเมือง และห่างไกลจากความเครียด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.4 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่กึ่งสาธารณะในการจัดการความเครียดของประชากรเมืองในเขตพื้นที่อื่น โดยทำการคัดเลือกพื้นที่ที่มีลักษณะการทำกิจกรรมที่คล้ายคลึงกัน เช่น สามารถประกอบกิจกรรมการพักผ่อนในลักษณะสงบ (passive recreation) และกิจกรรมการพักผ่อนในลักษณะออกกำลังกาย (active recreation) ได้เหมือนกันทั้งสองพื้นที่ ทั้งนี้ เพื่อทำการเปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้ใช้งาน และศึกษาบทบาทของพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่กึ่งสาธารณะในการจัดการความเครียดของคนเมืองอย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

กิตติ วัฒนกุล. **อนามัยสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2534

กนกวรรณ จันทร์พรหม. 2560. “การจัดการสวนสาธารณะในเมือง: กรณีศึกษาสุสานแต้จิ๋ว” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กรมสุขภาพจิต. 2541. **คู่มือคลายเครียด**. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณะสุข.

กรมสุขภาพจิต. 2542. **ฝ่าวิกฤตชีวิตด้วยการปรึกษา.** กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณะสุข

กรมโยธาธิการและผังเมือง. 2547. **การศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่สีเขียวเพื่อนันทนาการสำหรับชุมชนเมืองขนาด ใหญ่ ในภาคตะวันออกแยงเหนือ** กรณีศึกษาเมืองนครราชสีมา เมืองขอนแก่น และเมืองอุดรธานี สำนักพัฒนามาตรฐาน

กาวเนตร สะใบ. 2552. “แนวทางการออกแบบเพื่อการใช้ประโยชน์พื้นที่ว่างสาธารณะและกึ่งสาธารณะตามแนวถนน กรณีศึกษาย่านอโศก-นานา ถนนสุขุมวิท” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรกฎ กลั่นสกุล. 2562. “การออกแบบผสานพื้นที่กึ่งสาธารณะประเภทลานและพื้นที่การค้าสำหรับไลฟ์สไตล์คอมมูนิตี้มอลล์ ในพื้นที่รอยต่อเมืองของกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โกศล โกศลกิติวงศ์. 2560. “แนวทางการออกแบบพื้นที่ส่วนกลางภายในศูนย์การค้าเพื่อความพึงพอใจของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เกษธวัช พ่วงเพิ่ม. 2553. “ลานพื้นที่ว่างส่วนกลางของศูนย์การค้าระดับชุมชน และความเป็นพื้นที่กึ่งสาธารณะของชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาลานพื้นที่ว่างส่วนกลางของศูนย์การค้าเดอะคริสตัลและศูนย์การค้าดิเอสพลานาด กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

กฤติยา อุนะพำนัก. 2559. “เรื่องภูมิทัศน์บริการที่มีผลถึงความภักดีของผู้บริโภคต่อศูนย์การค้าในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

คณิต เขียววิชัย. 2534. **หลักนันทนาการ**, นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

คงศักดิ์ เจริญรักษ์. 2527. **นันทนาการกับความต้องการของมนุษย์**, วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ". หน้า 80-81

จันทร์ ผ่องศรี. 2527. **นันทนาการ**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จรินทร์ ธานีรัตน์. 2528. **นันทนาการชุมชน** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียน สโตร์

ชูชีพ เยาวพัฒน์. 2543. **นันทนาการ**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์.

ชญานุตม์ กุสุโมทย์. 2550. "ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการทำงานของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน" วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชริตา ชาตรีกุล. 2555. "พื้นที่ว่างอเนกประสงค์ในย่านกรุงรัตนโกสินทร์" วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตสาขาวิชาการวางแผนภาคและเมือง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ฐาปนี วังกานนท์. 2556. "ปัจจัยด้านการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความเครียดของพนักงาน : กรณีศึกษา บริษัท แอมพาส อินดัสตรี จำกัด" วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ณัฐชานันท์ ศิริประเสริฐ. 2558. "ปัจจัยทางกายภาพที่ส่งผลต่อคุณภาพของพื้นที่เปิดโล่งกึ่งสาธารณะในศูนย์การค้าชุมชน" วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เดชา บุญค้ำ, 2549. "แนวทางการออกแบบสวนสาธารณะระดับเมือง" กรณีศึกษาสวนเฉลิมพระเกียรติร.9 เทศบาลนครภูเก็ต

เดินเล่นในสวนคลายเครียดชีวิตเมือง. สืบค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2564 (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.wongkarnpat.com/viewpat.php?id=1735

ทักสินันท์ แก้วทิพยเนตร. 2555. "ผลการจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีผลต่อการผ่อนคลายความเครียดของนักกีฬายิมนาสติกลีลารุ่นยุวชน สโมสรนันทศิลป์ จังหวัดชลบุรี" วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประคอง กรรณสูตร, 2542. **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

ประณิตา ประสงค์จรรยา, 2542. “ความเครียดในการปฏิบัติงานของผู้จัดการบริการบนเที่ยวบินและหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน)” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เปรม วาทบัณฑิต, 2552. “การจัดการความเครียดของนักกีฬามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พลพินิจ พินิจชอบ, 2558. “การจัดการสวนสาธารณะในเมือง: กรณีศึกษาอุทยานเบญจสิริ” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พจวรรณ ภัทรศิลสุนทร. 2556. “การรับรู้อรรถประโยชน์และภูมิทัศน์การบริการที่มีผลต่อความภักดีสำหรับร้านกาแฟพรีเมี่ยมในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

พรรณฑิภา สายงัฒน์, 2552. “การปรับปรุงพื้นที่ว่างสาธารณะในย่านพาณิชยกรรมศูนย์กลางเมืองกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการออกแบบชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พรรณวิภา บรรณเกียรติ, 2548. **ช่วยได้อย่างไร เมื่อจิตใจตื่นตระหนก**” มศว ชุมชน.2(4) : 3, 8.

มัญชุตา กัญชนะ, 2554. “รูปแบบและแนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายพื้นที่กึ่งสาธารณะของโครงการเอกชน: ย่านธุรกิจศูนย์กลางเมืองกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญามหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มรกต เหล่าอำนวยชัย, 2547. “พฤติกรรมและปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด ของผู้บริโภคในศูนย์การค้าย่านลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร” การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ราชบัณฑิตยสถาน, 2546. **พจนานุกรมฉบับบราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์. 1,488 หน้า.

รัชดา เอี่ยมยิ่งพานิช, 2531. “การศึกษาปัจจัยที่มีมีอิทธิพลต่อความเครียดในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

Brian Hackett, 1971. **Landscape Planning**.

Carmona, Matthew & Tiesdell, Steve edited, 2007. **Urban Design Reader Oxford: Elsevier.**

Carr, Stephen & Stone, Andrew M. 1992, **Public Space**. (n. p.), Cambridge University Press.

Clare Cooper Marcus, Carolyn Francis, 1998. **People Places Design Guidelines for Urban Open Space United States of America: Van Nostrand Reinhold**

Eslam M. Elsamahy & Rana Abd EL Fattah, 2018. BAU Journal: **Designing Non Stressed Psychological Public Space**. Special edition.

Joan Riehl, 1974. **Neurosurgical management for the house office**. New York: John Wiley and Sons.

Lazarus, R.S., and Folkman, S., 1984. **Stress** appraisal and coping. New York: Springer.

Miller, L. H. (1993). **The Stress Solution: An Action Plan to Manage the Stress in Your Life**. New York: Pocket Books.

William White. 1980. **The Social Life of Small Urban Spaces** .Project for public spaces ingram.New York

Selye, I, (1976). **The stress of life** (Rev. ed), New York: McGraw Hill Book Company

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาควิชาสถาปัตยกรรมและการวางแผนชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เรื่อง บทบาทของพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะที่มีผลต่อการจัดการความเครียดของประชากรเมือง กรณีศึกษา อุทยานเบญจสิริ

<u>คำชี้แจง</u> การวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาถึงบทบาทของพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะที่มีผลต่อการจัดการความเครียดของประชากรเมือง หรือคนที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ศูนย์กลางเมือง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการพื้นที่อุทยานเบญจสิริ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการอุทยานเบญจสิริ

เพื่อความสมบูรณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง ผู้วิจัยขอรับรองว่าการให้ข้อมูลของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและในการนำเสนอจะเป็นการนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้

<u>ส่วนที่</u> 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

<u>คำชี้แจง</u> โปรดทำเครื่องหมาย √ ใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด

1 เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง

2 อายุ ( ) ต่ำกว่า 20 ปี ( ) 21-30 ปี
( ) 31-40 ปี ( ) 41-50 ปี ( ) 50 ปีขึ้นไป

3 สถานภาพ ( ) โสด ( ) สมรส
( ) หย่าร้าง ( ) หม้าย

4 ระดับการศึกษา ( ) ต่ำกว่าปริญญาตรี ( ) ปริญญาตรี ( ) สูงกว่าปริญตรี

5 อาชีพ ( ) นักเรียน/ นิสิต/ นักศึกษา ( ) รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ
( ) พนักงานบริษัทเอกชน ( ) ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
อื่นๆ โปรดระบุ.....

6 รายได้ ต่อเดือน ( ) 10,000 บาท หรือน้อยกว่า
( ) 10,001 – 20,000 บาท
( ) 20,001- 30000 บาท
( ) 30,001- 50,000 บาท
( ) มากกว่า 50,000 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการอุทยานเบญจสิริ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด

1. กิจกรรมส่วนใหญ่ที่ท่านใช้บริการในอุทยานเบญจสิริ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) เดินเล่น, นั่งเล่น, พักผ่อนหย่อนใจ ( ) ฟังเพลง

( ) อ่านหนังสือ ( ) ถ่ายภาพ/ วาดภาพ

( ) รับประทานอาหาร ( ) ชมการแสดง

( ) พบปะสังสรรค์ ( ) ชมวิวธรรมชาติ

( ) ออกกำลังกาย ( ) ชมวิวเมือง

( ) กิจกรรมที่ท่านสนใจ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

2. ความถี่โดยเฉลี่ยในการใช้บริการอุทยานเบญจสิริ

( ) 1 ครั้ง/ เดือน ( ) 1- 2 ครั้ง/ เดือน

( ) 3 - 4 ครั้ง/ เดือน ( ) มากกว่า 4 ครั้ง/ เดือน

3. ท่านใช้เวลาในการใช้บริการอุทยานเบญจสิริ เฉลี่ยครั้งละเท่าใด

( ) น้อยกว่า 1 ชั่วโมง ( ) 1 - 3 ชั่วโมง ( ) มากกว่า 3 ชั่วโมง

4. ท่านมาใช้บริการอุทยานเบญจสิริ กับผู้ใด

( ) คนเดียว ( ) ครอบครัว/ ญาติ

( ) เพื่อน ( ) แฟน

5. ท่านเดินทางมาใช้บริการอุทยานเบญจสิริ ด้วยวิธีใด

( ) รถยนต์ส่วนตัว ( ) รถแท็กซี่

( ) รถโดยสารประจำทาง ( ) รถไฟฟ้า BTS

( ) เดิน

6. สาเหตุส่วนใหญ่ที่ท่านใช้บริการอุทยานเบญจสิริ คือ

( ) ใกล้บ้าน ( ) ใกล้ที่ทำงาน

( ) ใกล้ย่านธุรกิจ ( ) ทางผ่าน

อื่น ๆ โปรดระบุ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 3 **ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการอุทยานเบญจสิริ**

คำชี้แจง **โปรดทำเครื่องหมาย √ ใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด**

ปัจจัยด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจในการเลือกใช้พื้นที่อุทยานเบญจสิริ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
ด้านสถานที่	1	2	3	4	5
1. สถานที่มีบรรยากาศร่มรื่น					
2. สถานที่สวยงามสร้างความรู้สึกผ่อนคลาย					
3. การออกแบบทางเดิน ลานอเนกประสงค์					
4. รูปแบบการจัดวางม้านั่ง					
5. การประดับตกแต่ง การจัดสวน					
6. สถานที่มีความเหมาะสมต่อการพักผ่อนหย่อนใจ					
7. สภาพอากาศ และอุณหภูมิ					
8. ความสะอาดเรียบร้อย					
ด้านการใช้งาน					
1. การจัดภูมิทัศน์ของสถานที่มีความเหมาะสมต่อการประกอบกิจกรรมนันทนาการแบบผ่อนคลาย (Passive Recreation)					
2. สถานที่มีความหลากหลายของกิจกรรม					
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก					
1. มีพื้นที่ส่วนกลาง ลานกิจกรรมที่เพียงพอ					
2. มีที่จอดรถสะดวกสบาย					
3. มีห้องน้ำสะอาด และเพียงพอ					
4. มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ม้านั่ง ไฟส่องสว่าง จุดทิ้งขยะ					
5. มีจุดบริการอาหารและเครื่องดื่ม					
ด้านความรู้สึกหรือการรับรู้					
เมื่อมาใช้บริการแล้วรู้สึกถึงความผ่อนคลาย					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาควิชาสถาปัตยกรรมและการวางแผนชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เรื่อง บทบาทของพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะที่มีผลต่อการจัดการความเครียดของประชากรเมือง กรณีศึกษา ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นในศูนย์การค้าเอ็มควอเทียร์

<u>คำชี้แจง</u> การวิจัยนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาถึงบทบาทของพื้นที่สาธารณะและพื้นที่กึ่งสาธารณะที่มีผลต่อการจัดการความเครียดของประชากรเมือง หรือคนที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ศูนย์กลางเมือง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น

เพื่อความสมบูรณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง ผู้วิจัยขอรับรองว่าการให้ข้อมูลของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและในการนำเสนอจะเป็นการนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้

<u>ส่วนที่</u> 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

<u>คำชี้แจง</u> โปรดทำเครื่องหมาย √ ใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด

1 เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง

2 อายุ ( ) ต่ำกว่า 20 ปี ( ) 21-30 ปี
( ) 31-40 ปี ( ) 41-50 ปี ( ) 50 ปีขึ้นไป

3 สถานภาพ ( ) โสด ( ) สมรส
( ) หย่าร้าง ( ) หม้าย

4 ระดับการศึกษา ( ) ต่ำกว่าปริญญาตรี ( ) ปริญญาตรี ( ) สูงกว่าปริญตรี

5 อาชีพ ( ) นักเรียน/ นิสิต/ นักศึกษา ( ) รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ
( ) พนักงานบริษัทเอกชน ( ) ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
อื่นๆ โปรดระบุ.....

6 รายได้ ต่อเดือน ( ) 10,000 บาท หรือน้อยกว่า
( ) 10,001 – 20,000 บาท
( ) 20,001- 30000 บาท
( ) 30,001- 50,000 บาท
( ) มากกว่า 50,000 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริกาควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย √ ใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด

1. กิจกรรมส่วนใหญ่ที่ท่านใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) เดินเล่น, นั่งเล่น, พักผ่อนหย่อนใจ ( ) ฟังเพลง

( ) อ่านหนังสือ ( ) ถ่ายภาพ/ วาดภาพ

( ) รับประทานอาหาร ( ) ชมการแสดง

( ) พบปะสังสรรค์ ( ) ชมวิวธรรมชาติ

( ) ออกกำลังกาย ( ) ชมวิวเมือง

( ) กิจกรรมที่ท่านสนใจ อื่น ๆ โปรดระบุ.....

2. ความถี่โดยเฉลี่ยในการใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น

( ) 1 ครั้ง/ เดือน ( ) 1- 2 ครั้ง/ เดือน

( ) 3 - 4 ครั้ง/ เดือน ( ) มากกว่า 4 ครั้ง/ เดือน

3. ท่านใช้เวลาในการใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น เฉลี่ยครั้งละเท่าใด

( ) น้อยกว่า 1 ชั่วโมง ( ) 1 - 3 ชั่วโมง ( ) มากกว่า 3 ชั่วโมง

4. ท่านมาใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้นกับผู้ใด

( ) คนเดียว ( ) ครอบครัว/ ญาติ

( ) เพื่อน ( ) แฟน

5. ท่านเดินทางมาใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น ด้วยวิธีใด

( ) รถยนต์ส่วนตัว ( ) รถแท็กซี่

( ) รถโดยสารประจำทาง ( ) รถไฟฟ้า BTS

( ) เดิน

6. สาเหตุส่วนใหญ่ที่ท่านใช้บริการควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น คือ

( ) ใกล้บ้าน ( ) ใกล้ที่ทำงาน

( ) ใกล้ย่านธุรกิจ ( ) ทางผ่าน

อื่น ๆ โปรดระบุ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนที่ 3 **ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการอุทยานเบญจสิริ**

คำชี้แจง **โปรดทำเครื่องหมาย √ ใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด**

ปัจจัยด้านต่าง ๆ	ระดับความพึงพอใจในการเลือกใช้พื้นที่ควอเทียร์ วอเตอร์ การ์เด้น				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
ด้านสถานที่	1	2	3	4	5
1. สถานที่มีบรรยากาศร่มรื่น					
2. สถานที่สวยงามสร้างความรู้สึกผ่อนคลาย					
3. การออกแบบทางเดิน ลานอเนกประสงค์					
4. รูปแบบการจัดวางม้านั่ง					
5. การประดับตกแต่ง การจัดสวน					
6. สถานที่มีความเหมาะสมต่อการพักผ่อนหย่อนใจ					
7. สภาพอากาศ และอุณหภูมิ					
8. ความสะอาดเรียบร้อย					
ด้านการใช้งาน					
1. การจัดภูมิทัศน์ของสถานที่มีความเหมาะสมต่อการประกอบกิจกรรมนันทนาการแบบผ่อนคลาย (Passive Recreation)					
2. สถานที่มีความหลากหลายของกิจกรรม					
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก					
1. มีพื้นที่ส่วนกลาง ลานกิจกรรมที่เพียงพอ					
2. มีที่จอดรถสะดวกสบาย					
3. มีห้องน้ำสะอาด และเพียงพอ					
4. มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ม้านั่ง ไฟส่องสว่าง จุดทิ้งขยะ					
5. มีจุดบริการอาหารและเครื่องดื่ม					
ด้านความรู้สึกหรือการรับรู้					
เมื่อมาใช้บริการแล้วรู้สึกถึงความผ่อนคลาย					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวฆายณีย์ ดวงภักดี
วัน-เดือน-ปี เกิด	22 มีนาคม พ.ศ.2522
ประวัติการศึกษา	พ.ศ.2540 - 2544 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2545 - 2547 สำนักสนับสนุนและพัฒนาตามผังเมือง กรมโยธาธิการและผังเมือง พระราม 6 พ.ศ. 2548 - ถึงปัจจุบัน สำนักจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ กรมโยธาธิการและผังเมือง พระราม 9

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้